

KOSTANJEVIŠKE NOVICE

Glasilo občine Kostanjevica na Krki | Brezplačni izvod | Julij 2016 | Številka 62

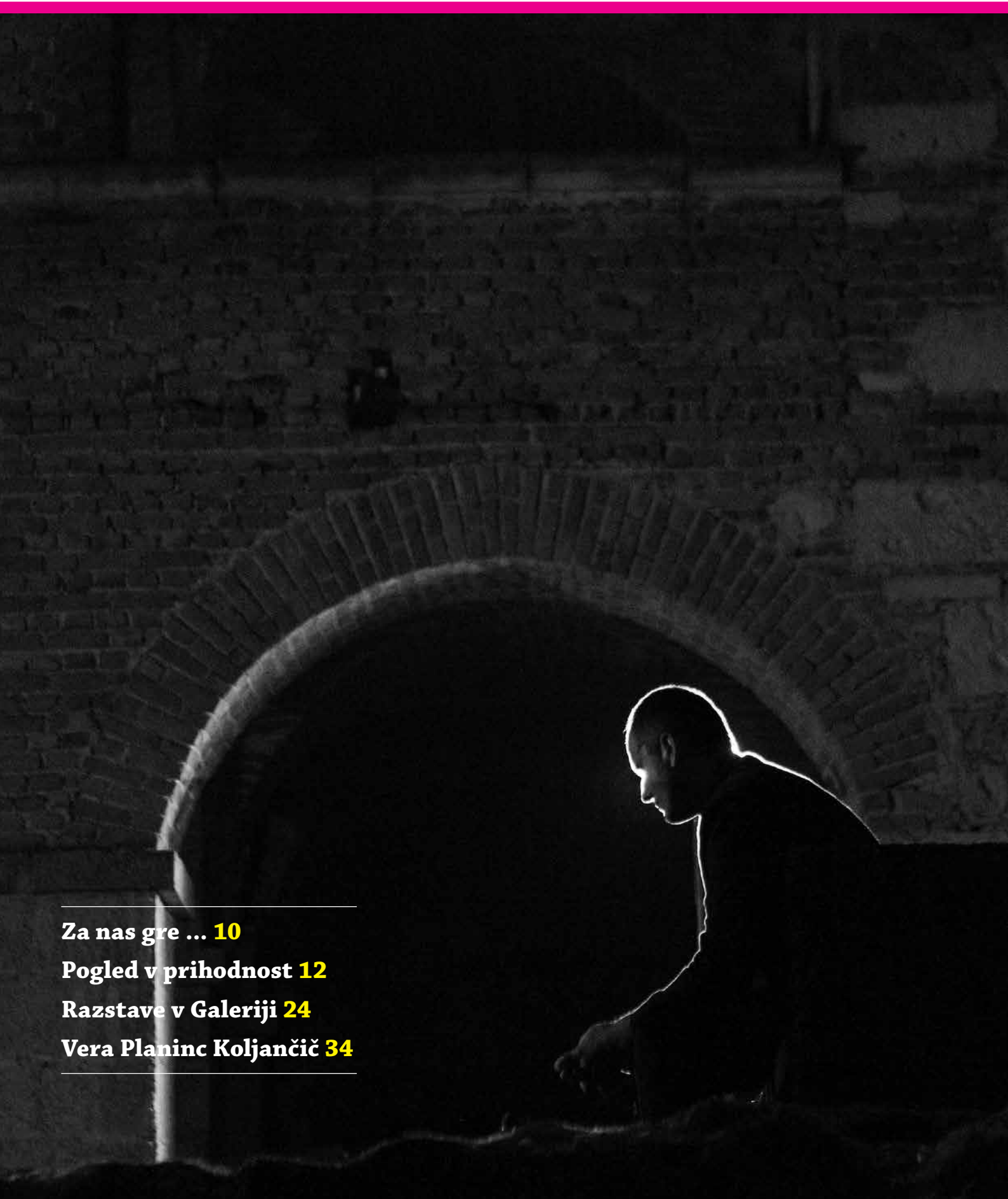
Za nas gre ... **10**

Pogled v prihodnost **12**

Razstave v Galeriji **24**

Vera Planinc Koljančič **34**

KOSTANJEVIŠKENE NOVICE

IZDAJA

Občina Kostanjevica na Krki

Ljubljanska cesta 7

8311 Kostanjevica na Krki

E-mail

kostanjeviske.novice@gmail.com

UREDNIŠTVO

Odgovorni urednik

Goran Milovanović

Uredniški odbor

Marjana Krhin

Alenka Žugič Jakovina

Matic Skušek

Alja Pincolič

Matej Jordan

Lektorja

Jakob Gašpir

Luka Krošl

OBLIKA

Oblikovna zasnova

Janja Baznik

Oblikovanje

Matic Petrič

Fotografija na naslovnici

Maruša Lapuh

Tisk

Tiskarna TiskAM / Aljoša Mihelin

Naklada

1000 izvodov

Izid časopisa je bil načrtovan v začetku julija. Zaradi nepredvidenih odsotnosti in dopustov se je ustvarjanje zavleklo v avgust. Opravičujemo se za zamudo.

1854-9284

Slovinci! Turisti so na pragu naše dežele. Zasedli bodo naše ceste. Zasedli bodo naša mesta in vasi. V naše gore se bodo vzpenjali. Poselili bodo našo obalo in uživali v našem morju.

Slovinci in Slovenke! Ti turisti so naši gostje! Od nas ne bodo terjali ničesar pričakovali pa veliko. Poskrbimo le, da bodo radi prihajali k nam in da se bodo domače počutili. Poskrbimo, da se bodo še vračali, ker jim bo všeč dežela in njeni ljudje.

Tega smo zmožni!

Zmožni smo ohraniti deželo lepo. Zmožni smo odstraniti ekološke posledice starih grehov in preprečiti nove. Zmožni smo premagati miselnost, ki je uničila in še uničuje najlepše primerke naše tradicije. Zmožni smo, naposled, tudi v teh časih ohraniti dostojanstvo, ne da bi zapravili prijaznost, ki si jo vsakdo želi, kadar pride v tujo deželo.

V turizmu je naša prihodnost! Ohranimo in razvijamo svojo deželo tako, da bodo tudi drugi radi prihajali k nam. Odprtost je pogoj za preživetje in razvoj malih narodov. Bodimo odprti, bodimo samozavestni, ohranjajmo tisto, kar je že stoletja temelj naše samobitnosti.

V krški knjižnici imamo ta mesec razstavo Slovenski (politični) plakat v 80. letih in plakat Slovinci! je vsak dan, ko pridem v službo, prvo kar me za trenutek ustavi. Avtor plakata je Jani Bavčer, nastal je leta 1983. Bil je začetek odmevne in celovite oglaševalske akcije Slovenija. Moja dežela. Plakat, ki je variacija letaka iz časov okupacije, je v tistih časih sprožil silovite odzive, bil celo umaknjen iz javnosti. Oglaševalska akcija je verjetno ena najmočnejših, ki jo skoraj gotovo pomnimo vsi. Zasnovana za promocijo slovenskega turizma, je z lipovim listom in slogani sprožila nepričakovan, širši čustven odziv Slovencev in tudi pripomogla k težnji po samostojni Sloveniji.

Sama sem politično precej nezainteresirana in nevedna. Rada se pa »obešam« na besede. In zgornji tekst se mi zdi na nek način lep, univerzalen. Vreden razmisleka v teh dneh, ko nas turisti najbolj »okupirajo«.

Ob besedovanju o turizmu, se bom ustavila še ob knjigi, ki me je v zadnjem času zapeljala na več načinov. O služkinjah, visokih petah in izgubljenih priložnostih je nenavaden, duhovit, čuten, čustven portret atmosfere enega največjih mest na svetu, Ciudad de México, in male Ljubljane. Njen avtor Carlos Pascual prihaja iz Mehike, kaotične, barvite dežele. Velike, tako drugačne od naše domovine. Carlos zase pravi, da je počasen turist, nekdo, ki se v nekem mestu mudi malce dlje kot običajen turist. V Sloveniji živi sedem let. In v njegovem intelektualno potepuškem pisanju beremo o primerjavah med mehiškim in slovenskim ritmom bivanja. Pogled na svet skozi oči tujca, ki v slovenski družbi vidi tisto, kar se domorodcu izmika. Veliko ogledalo, mnogo razmišljanj in spoznanje, kako pogosto smo omejeni v svojih dojemanih vsakdana.

Na glavnem trgu v Ciudadu de Mexicu začne moje srce utripati s temačnejšim tonom zaradi njegove zgodovine, polne herojskih uporov, grozljivih, brutalnih izdajstev in izgub; kriki starodavnih človeških žrtvovanj, ki se prepletajo s sivino in poteptanim stanjem porazdeljene revščine, si na istem mestu iz oči v oči zrejo z bogastvom maziljenih z milostjo moči. Na Prešernovem trgu - ki ga vsak dan bolj odkrito dajejo v najem za komercialne namene in se vedno bolj spreminja v praznično stojnico - ali pa ljubljanski tržnici srečujem ponos na jezik, mirnost mesta in ustaljenost navad, ki se jih občasno dotaknejo puhli poskusi mesta, ki si prizadeva, da bi si izbojevalo svoje mesto v kozmopolitskem in tekmovalnem globalnem svetu. V sončnih dneh med uličnimi živimi kipi, primestnimi obiskovalci v športnih oblačilih in romskimi glasbeniki s toplimi očmi srečujem tudi neskončno število mamic, ki v otroških vozičkih ponosno potiskajo prihodnost Slovenije. In vendar - kakšno prihodnost?

Kostanjeviške novice številka 62 so pred vami. Po času spet prebujene. Vmes so se dogajale novice, ki so ostale zapisane v spominu drugje. Zbrali smo predvsem aktualni danes, z željo, da razmišljamo za boljši jutri. Takle 'mamo! Izraz iz nove žive slovenščine mi je v dneh, ko se je sestavljal ta časopis, pogosto preletel misli. Veliko je tega: Turistično društvo se trudi z različnimi akcijami, Mestna tržnica je uspešno preživela prvo leto in vabi s pestro ponudbo, jamarji so sanirali posledice poplav, ki so poškodovale jamo, Mladinsko društvo na svoj način prispeva k iskričnosti dogajanja, za nami je krasen koncert kostanjeviške godbe, prostovoljke društva Terra Vera nam prinašajo esence življenja od drugod, na Krko vabijo SUPi in čolni ... Učenci šole nizajo uspehe, Galerija kljub neprijaznim časom za kulturo vabi z vrhunskimi razstavami in dogodki ... Mnogi, ki pridejo k nam, so navdušeni: nad lepoto in prijaznim vzdušjem. V lanskem letu je bila Kostanjevica razglašena kot turistom najbolj prijazen kraj po izboru bralcev Dnevnika in akciji Dnevnikova izvidnica.

Zazrimo se v to, kar imamo, razmislimo kaj lahko sami naredimo. Najbolj zaradi nas samih, ki vsak dan živimo tu, se vsakodnevno srečujemo. Dobra volja in lepa beseda sta dober začetek. Naj bo poletje lepo, polno sonca.

| **ALENKA ŽUGIČ JAKOVINA, 4. JULIJA, 2016**

SPOŠTOVANE OBČANKE, CENJENI OBČANI!

Dovolite mi, da vas prav lepo vse pozdravim ob izidu našega lokalnega časopisa.

Kot vam je že večini znano, vam pišem kljub moji odsotnosti, kajti konec januarja me je presenetila bolezen. Ta se počasi, z veliko optimizma in vztrajnosti, popravlja. Kljub boleznim so moje misli vsakodnevno povezane z občino. Moj namen v tem prispevku pa ni kogarkoli kritizirati ali pretirano hvaliti.

Zavedati se moramo, da živimo v času, ki marsikomu ni naklonjen, predvsem pa ne malemu človeku. Živimo v času, v katerem človekove moralne vrednote izginjajo ali pa jih sploh ni. Žal živimo v času polnem laži, raznih podtikanj, zavisti ... Recesija traja že od leta 2008 in ji žal še ni videti konca. Državni organi poudarjajo gospodarsko rast, a tega navadni državljani ne občutimo. Smo v času, ko nam država mačehovsko deli sredstva in jih vsako leto zmanjšuje, hkrati nam nalaga nove in nove obveznosti. Zato je še toliko bolj potrebno stopiti skupaj, strniti vrste, pozabiti stare

razprtije in razne delitve na višje in nižje občane, naše in vaše. Vse to nikakor ne sme biti prepreka in vzrok blokade našega dela za blagor in dobrobit slehernega občana naše občine. Zavedati se namreč moramo, da smo tukaj predvsem in zaradi občanov, katerim smo nazadnje za svoje delo oziroma nedelo tudi odgovorni.

Glede na navedeno želim, da se Kostanjevica na Krki še naprej razvija v ljudem prijazno občino, ki zna prisluhniti slehernim potrebam različnih starostnih in interesnih skupin, seveda ob upoštevanju njenih finančnih zmožnosti. Da bi to uresničili, moramo prisluhniti drug drugemu, preseči gostilniška obrekovanja in pogrevanje preteklosti ter z roko v roki izvajati nove pridobitve v korist kraja in občine. Kajti nekdo, ki ni spravljen s preteklostjo, tudi prihodnosti nima. Verjamem, da nam bo tudi tokrat s skupnimi močmi uspelo povleči voz naprej.

| VAŠ ŽUPAN LADKO PETRETIČ

TUJI ORGANIZATORJI POTOVANJ OBISKALI KOSTANJEVICO NA KRKI

V okviru Slovenske turistične borze, ki se je odvijala od 9. do 11. junija 2016 v Termah Čatež, so tuji organizatorji potovanj pod organizacijo Slovenske turistične organizacije in Centra za podjetništvo in turizem Krško v soboto, 11. junija 2016, v dveh skupinah obiskali tudi Kostanjevico na Krki. Dopoldanska skupina se je sprehodila po starem mestnem jedru, obiskala Mestno tržnico in si ogledala Galerijo Božidar Jakac. Popoldanska skupina je aktivno doživela Kostanjevico s čolnarjenjem in supanjem po reki Krki.

Za organizacijo dogodka se zahvaljujemo Slovenski turistični organizaciji Ljubljana, Centru za podjetništvo in turizem Krško, Turističnemu društvu Kostanjevica na Krki, Društvu vinogradnikov Kostanjevica na Krki, domačima podjetjema Let in Landestrost, Vili Castanea, Zavodu Otok in Galeriji Božidar Jakac.

Organizatorji potovanj so bili v večini iz evropskih držav (Belgija, Nemčija, Madžarska, Anglija, Poljska, Švica, Turčija), pa tudi iz Japonske in Tajvana. Verjamemo, da se bodo nekateri izmed tujih organizatorjev potovanj skupaj s turisti ponovno vrnili v Kostanjevico. Obisk je tudi pokazal, da potrebujemo organizacijo, ki bo povezala vse ponudnike v Kostanjevici in v prihodnje organizirala podobne dogodke.

| KARLA GAŠPAR

| FOTOARHIV: OBČINA

PRAZNIK OBČINE 2015

| FOTO: PETER PAVLOVIČ

Ob praznovanju praznika Občine Kostanjevica na Krki je bila 14. avgusta slavnostna seja Občinskega sveta v nekdanji samostanski cerkvi Galerije Božidar Jakac. V kulturnem programu z naslovom Najboljšega vredni je bila v filmski podobi, pospremljeni s spomini nekdanjih igralcev, predstavljena zgodovina gledališke dejavnosti v Kostanjevici na Krki. Glasbeno so dogodek

obogatili sopranistka Anja Žabkar, tenorist Marko Železnik in pianist Martin Šušteršič. Slavnostni govornik je bil pesnik, režiser, dramaturg, scenarist in publicist Igor Likar.

Na slavnostni seji so bila podeljena občinska priznanja. Kostanjeviški srebrnik so prejeli Marija Gjurekovič za dolgoletno delo v občini Kostanjevica na Krki na družbenem in huma-

nitarnem področju, Roman Jordan za aktivno vlogo in zaradi vrednot, ki jih s svojimi dejanji prenaša na mlajše člane in občane ter Slavica Kuhar za 20 let delovanja v Društvu podeželskih žena Pod Gorjanci.

Ključ mesta Kostanjevica na Krki z nazivom Častni meščan je prejel dr. Andrej Smrekar za prispevek k prepoznavnosti, ugledu in razvoju občine.

OBČINSKA PRIZNANJA ZA LETO 2016

Komisija za občinska priznanja, proslave in sodelovanje z občinami predlaga občinskemu svetu in županu da za leto 2016 podeli naslednja priznanja: kostanjeviški srebrnik Lidii Černoša in srebrno plaketo občine Kostanjevica na Krki Lovski družini Kostanjevica na Krki. Komisija predlaga županu, da Ključ mesta Kostanjevica in naziv častni meščan podeli Bojanu Božiču.

Priznanja bodo podeljena na slavnostni seji občinskega sveta, ki bo 19. avgusta ob 19. uri v Galeriji Božidar Jakac.

OBVESTILO DRUŠTVOM

Glede na to, da Občina Kostanjevica na Krki za leto 2016 še nima sprejetega Proračuna, občinska uprava ne more objaviti javnih razpisov za sofinanciranje delovanja društev v letu 2016. V kolikor bo Proračun za leto 2016 sprejet do konca meseca septembra, bodo javni razpisi objavljeni, sicer v letu 2016 za delovanje društev ne bo javnih razpisov.

| ANITA KRAJNC, OBČINSKA UPRAVA

STALIŠČE ŽUPANA IN PODŽUPANA OBČINE KOSTANJEVICA NA KRKI O VRAČANJU VLAGANJ V JAVNO TELEKOMUNIKACIJSKO OMREŽJE OZIROMA O TAKO IMENOVANI TELEFONIJI

Kot župan (podžupan) sem, za razliko od občinskih svetnikov, pooblaščen in kazensko ter odškodninsko odgovoren za zaščito zakonitosti delovanja občine in povezano s tem tudi za odrejanje porabe denarnih sredstev tako imenovanega telefonskega denarja. V dopisu in zapisniku Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, Direktorata za informacijsko družbo, na mojo izrecno zahtevo, niso bila dana nikakršna zagotovila, da v primeru dodatne delitve sredstev fizičnim upravičencem ne kršim zakonodaje in posledično ne tvegam kazenske in odškodninske odgovornosti. Poteki sodnih postopkov povezanih s

telefonijo kažejo na to, da je takratna Komisija za vračilo vlaganj v javno telekomunikacijsko omrežje na območju Občine Kostanjevica na Krki, v sodelovanju z izvedencem za telekomunikacije, pravilno in korektno opravila svoje delo za vse upravičence. V sled navedenega kot župan (podžupan) ne bom podpisal nobenega dokumenta, ki bi imel za posledico dodatno delitev telefonskega denarja fizičnim upravičencem. Če kdorkoli smatra, da je bil v tem postopku oškodovan in ima za to dokazila, ima vso možnost začeti postopek pred pristojnim sodiščem. V primeru uspešne pravnomočne in dokončne

sodbe bo občina brez zadržkov izplačala dosojena sredstva. O porabi sredstev, ki so še na računu občine, bom odločil, ko bo postopek, ki je sedaj v delu vrnjen v odločanje na prvostopenjsko sodišče, pravnomočno zaključen. Predlagam, da vsi udeleženi v tej zadevi sprejmejo navedeno in se posvetimo nujno potrebnim aktivnostim za zagotavljanje nemotenega nadaljnega razvoja občine, za kar smo bili nenazadnje tudi izvoljeni.

| LADKO PETRETIČ ŽUPAN

| ALEŠ KEGLJEVIČ PODŽUPAN

ODPRTO PISMO DIREKTORICE OBČINSKE UPRAVE MINISTRU KOPRIVNIKARJU

Obvestilo o stanju v občini in prošnja za ukrepanje

Na Občini Kostanjevica na Krki se od začetka tretjega mandata, torej od 23. 10. 2014, srečujemo z blokado delovanja župana, občinske uprave in kar je najhuje, občine same. Svetniška skupina, pred tem pa kot posamezni člani občinskega sveta, ki ima večino v občinskem svetu, sklicevanje sej odborov in komisij občinskega sveta, kot tudi samih sej občinskega sveta pogojuje z rešitvijo tako imenovane »telefonije«. Gre za vračanje vlaganj v javno telefonsko omrežje, ki je predmet sodnega postopka, ki je v teku, kar pa slednji nočejo razumeti. Glede na navedeno smo v tem trenutku edina občina v Sloveniji, ki nima sprejetega proračuna za leto 2016 in bomo v kratkem morali sprejeti že tretji sklep o začasnem financiranju v obdobju julij-september. Ob tem naj dodamo, da smo ga na sejo občinskega sveta prvič uvrstili 17. 12. 2015, vendar ga vse do danes niso niti enkrat

obravnali. Seje so bodisi nesklepčne ali pa se večina pomembnih točk umakne z dnevnega reda, oziroma se na zahtevo $\frac{1}{4}$ članov sveta (svetniške skupine) izsiljujejo sklici izrednih sej točkami, ki spadajo v področje tekočega dela občinske uprave. Najbrž ni treba posebej poudariti kaj nesprejeti proračun pomeni za nove, načrtovane in pripravljene investicije, ki jih tako ne moremo začeti, kaj to pomeni za 23. člen Zakona o financiranju občin (67.597,00 EUR), ki ga ne bomo mogli črpati, kaj pomeni nerazumni sklep občinskega sveta, da moramo za vsako pogodbo katere vrednost je 1.000 EUR, pridobiti predhodno soglasje občinskega sveta (ki ga seveda ne dobimo), ko pa nam Zakon o lokalni samoupravi dovoljuje neposredno sklepanje pogodb do 20.000 EUR. S tem smo izgubili investitorja, ki bi kupil parcelo v obrtni coni in se umaknil z »Otoka«, ki je pod zaščito Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine, kar je bila ne nazadnje tudi ena izmed zahtev Ljudske inicia-

tive Kostanjevica, katere pobudniki so bili, med ostalimi, tudi člani svetniške skupine. Sledila je tudi razrešitev štirih članov Statutarne pravne komisije (dva zunanja člana – oba univ.dipl.prav., eden celo sodnik in predstojnik okrajnega sodišča in dva člana občinskega sveta), saj zaključki ki so bili sprejeti na komisiji, članom svetniške skupine niso bili po godu. Pri tem pa je treba vedeti, da je bila predlagatelj razrešitve svetniška skupina, katere člani, vsi razen enega, so člani Komisije za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja, ki tovrstne predloge obravnava in predlaga občinskemu svetu v sprejem in so predlog seveda potrdili, na občinskem svetu, kjer imajo večino, pa izglasovali razrešitev. Prvo vprašanje, ki se tu postavlja je kolizija oziroma navzkrižje interesov in drugo razrešitev iz »političnih razlogov«. O vsej navedeni problematiki smo se že večkrat pisno obrnili na Službo vlade za lokalno samoupravo, na Inšpektorat za javni sektor, predlagali smo

celo uvedbo inšpekcijskega postopka v zvezi z delom občinske uprave ter pristojnostmi občinskega sveta, vendar brez učinka. Zanima me, kdo v tej državi nam lahko pomaga in ustavi zastoj razvoja občine, v katerega nas vodi delovanje svetniške skupine in kdo je tisti, ki nas bo zaščitil pred njihovim vsakodnevnim mobingom, ki smo mu izpostavljeni (vsakodnevno prinašanje zahtev, pozivov in vlog ter vlog po e-pošti, na katere zahtevajo nemudoma, takoj, danes odgovore, dokumente). Težko je delati, če se mešajo funkcije

in pristojnosti svetnikov z delom občinske uprave. Zahtevajo namreč odgovore in pojasnila ter informiranost o vsakem najmanjšem koraku in transferju, pri tem pa zasledujejo lastne interese. Da smo zasedli svoja delovna mesta, smo se morali vsi po vrsti izkazati s strokovnostjo, zahtevano stopnjo izobrazbe in delovnimi izkušnjami medtem, ko je občinski svetnik lahko vsak, ki je polnoleten in opravilno sposoben. Kot direktorica občinske uprave sem dolžna poskrbeti za nemoteno delo

in delovanje občinske uprave in kot taka opozoriti na težave s katerimi se srečujemo pri svojem delu, saj ne želim biti soodgovorna za stagnacijo oziroma nazadovanje občine, ki si je, glede na trenutno stanje, niti ne zaslužimo. Prosim za vaša navodila, pomoč in ukrepanje v skladu z vašimi pooblastili, kajti stanje v katerem smo se znašli ne vodi nikamor.

| JUDITA LAJKOVIČ
DIREKTORICA OBČINSKE UPRAVE

OBVESTILO O STANJU V OBČINI – ODGOVOR MINISTRSTVA ZA JAVNO UPRAVO

Spoštovana gospa Judita Lajkovič, direktorica občinske uprave.

Dne 8. 6. 2016 ste obvestilo o razmerah v vaši občini naslovili na ministra za javno upravo. O razmerah v vaši občini smo seznanjeni tudi s strani svetniške skupine. Nekaj odgovorov svetniški skupini ste na občini prejeli tudi v vednost. Lokalna skupnost je po svoji naravi ločena od države, saj pomeni samostojno upravno oblast, predstavniki ljudstva (župan in občinski svetniki) pa so voljeni neposredno. Država lahko posega v lokalno skupnost le na podlagi zakona in po za to predvidenih postopkih. Odgovornost za normalno funkcioniranje občine leži predvsem na njenih funkcionarjih, hkrati pa je treba poudariti, da je mogoče s strpno komunikacijo in obojestranskim razumevanjem premagati na videz neresljive zaplete. Pri tem igra pomembno vlogo občinska uprava, ki mora biti profesionalna in neodvisna od izvoljenih predstavnikov. Vaše navedbe, da ste izpostavljeni vsakodnevni mobingu zaradi dnevnega vlaganja zahtev in različnih vlog nimajo pravne podlage. Ravno nasprotno, občinski

svetniki imajo pravico, tako kot vsi drugi (zakon ureja postopek, ki vsakomur omogoča prost dostop), da na podlagi Zakona o dostopu informacij javnega značaja, zahtevajo določene informacije. Občinska uprava lahko prosilcu zgolj izjemoma zavrne dostop do zahtevane informacije, če prosilec z eno ali več funkcionalno povezanimi zahtevami očitno zlorabi pravico dostopa do informacij javnega značaja po tem zakonu oziroma je očitno, da so zahteva ali zahteve šikanoznega značaja. V tretjem odstavku 49. člena Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF in 14/15 – ZUUJFO; v nadaljevanju ZLS) je navedeno, da občinsko upravo usmerja in nadzira župan, delo občinske uprave pa vodi tajnik občine, ki ga imenuje in razrešuje župan. V kolikor ocenjujete, da tovrstno pretirano ravnanje občinskih svetnikov moti vsakodnevno delo občinske uprave, ste dolžni o tem obvestiti župana, ki bi moral ukrepati. V samem bistvu so obstrukcije, ki jih opisujete vnaprej napovedane odsotnosti članov kolegijskega organa in po svoji naravi ne sodijo v neupravičeno

odsotnost. Gre za politično taktiko, ki jo določene skupine uporabljajo pri svojem političnem boju. To je vsebina, ki ni zakonsko regulirana. Zato poseg državnih organov zaradi načina delovanja organov občine, dokler je v mejah zakona, ni dovoljen. ZLS na načelni ravni sicer omogoča poseg državne oblasti v občino pod natančno določenimi pogoji, ki v vašem primeru še niso izpolnjeni. Gre za institut predčasnega razpusta občinskega sveta oziroma predčasne razrešitve župana. V kolikor boste ocenili, da je izpolnjen katerikoli od taksativno naštetih pogojev iz 90. a člena ZLS, bo vlada obravnavala vaš predlog in ga po svoji presoji posredovala v Državni zbor RS. Bistven element pravne države je zaupanje v presojo volivcev. Vaši funkcionarji (župan in občinski svetniki) so bili izvoljeni na demokratičnih volitvah in vsakršen poseg v njihovo zakonito pridobljeno funkcijo v času trajanja mandata, bi pomenil hud poseg v ustavno zajamčeno (pasivno) volilno pravico.

S spoštovanjem,

| DR. NEJC BREZOVAR, DRŽAVNI SEKRETAR

PODROČJE DELOVANJA SVETNIŠKE SKUPINE OBČINSKEGA SVETA

Spoštovane občanke in občani!
V nadaljevanju vas želimo seznaniti le z nekaterimi aktualnimi zadevami, ki so prioritete v okviru programa delovanja svetniške skupine. Vse od volitev dalje si prizadevamo za ureditev problematičnih zadev, ki so se nakopičile v vseh letih obstoja občine ter se vlečejo že daljše časovno obdobje in posledično ovirajo redno delovanje lokalne skupnosti. Zagotovo bi bila katera ali celo večina od spodaj navedenih problematik že rešena, če bi na drugi strani (na občini) našli sogovornika, ki bi imel posluš za reševanje le-teh.

Še vedno je najbolj aktualna in pereča nerešena zadeva vračilo vlaganj sredstev iz naslova telefonije končnim upravičencem, ki so fizične osebe v občini in se vleče že vse od leta 2008. Nepravilnosti, ki so se dogajale v preteklosti in katere še vedno zagovarjajo aktualni župan in podžupan, je potrebno rešiti v skladu Zakonom o vračilu vlaganj v JTO. V ta namen so bili že oktobra 2015, takrat še v sodelovanju z županom, predlagani in sprejeti sklepi ter sklenjeni dogovori s pristojnim ministrstvom. Problematiko telefonije je obravnaval tudi nadzorni odbor, ki je na zadnji izredni seji, ko se je na zahtevo svetniške skupine obravnavala rzsodba višjega sodišča, predstavil svoje mnenje. Ugotovil je enake nepravilnosti kot so bile že predhodno ugotovljene s strani komisije in na katere je opozarjalo pristojno ministrstvo ter pozivalo Občino k odpravi le teh. Ker jih Občina ni odpravila, je ministrstvo izdalo Odločbo o prekršku in zadevo predalo v reševanje na sodišče. Nadzorni odbor je glede na ugotovitve predlagal, da župan spoštuje sprejete sklepe iz oktobra 2015, pristopi k pogovoru z občinskim svetom, ter se doseže sporazumna rešitev glede vračila vlaganj upravičencem v skladu z zakonom in tako omogoči normalno delovanje lokalne skupnosti. Na omenjeni seji je občinski svet sprejel dodatne sklepe s ciljem reševanja telefonije, katere je podžupan brez osnove ponovno zadržal, kar nedvomno govori o tem, da želi problematiko še naprej pometati pod preprogo in pridobivati na času, da bi zadeva bodisi zastarala, bodisi šla v

pozabo. Izjave podžupana, ki že nekaj mesecev vodi občino zaradi odsotnosti župna, so bile, da se denar ne bo delil med upravičence in da ima vsak posameznik možnost iskati pravico na sodišču. Zato svetniški skupini ne preostane druga rešitev, kot da zadevo preda odvetniku, ki bo vložil tožbo zoper odgovorne osebe na občini.

Tudi na rzsodbo višjega sodišča smo skupaj z nekaterimi upravičenci zaprosili za neodvisno pravno mnenje, ki je čisto nasprotje tolmačenju odvetnice, ki pred sodiščem zagovarja bivšega župana, kot takratno odgovorno osebo občine. Po mnenju odvetnika je najbolj smotrna rešitev, da odgovorna oseba občine spoštuje sklepe občinskega sveta kot najvišjega organa odločanja v okviru vseh pravic in dolžnosti občine. Župan, podžupan in občinska uprava so dolžni in zavezani spoštovati sklepe občinskega sveta, nasprotno ravnanje poleg samovoljnosti predstavlja celo zlorabo položaja. Pravno mnenje navaja tudi, da se z rzsodbo višjega sodišča Občina v ničemer ni razbremenila svoje dolžnosti, da sredstva, ki jih je prejela od SOD-a in se nanaša na vračilo vlaganj v JTO, vrne končnim upravičencem ter da nima pravne podlage, da bi lahko sredstva iz tega naslova uporabila za infrastrukturne projekte. V ravnanju bivšega župana, sedanjega župana in podžupana, ki s polnimi pooblastili nadomešča župana v času njegove odsotnosti, je po njegovi oceni najti vse znake kaznivega dejanja zlorabe uradnega položaja ali uradnih pravic. Tudi s tem mnenjem je bila Občina seznanjena, vendar še naprej delujejo na svoj način, kot da je občina in denar upravičencev njihova last, spoštovanje temeljnih dokumentov, ki vključujejo tudi zakone, jim je tuje, reševanje zadev pa ovirajo tudi s porabo proračunskih sredstev za odvetniške in sodne stroške.

Člani svetniške skupine smo aktivni tudi na ostalih že dalj časa nerešenih zadevah. Ena izmed njih je KULTURNI DOM, ki so ga krajanji gradili sami. Občina je v letu 2009 sopedpisala sporazum o ureditvi premoženjskih razmerij s kupcem kulturnega doma

Martinom Odlazkom. S sporazumom so bili sklenjeni dogovori med kupcem in Občino, ki so med drugimi določali tudi roke za izgradnjo objekta z večnamensko dvorano, ki bi jo trajno oddajal v uporabo Občini in občanom za potrebe kulturnih in drugih prireditvev. Rok določen za izgradnjo objekta je bil 5 (pet) let od pridobitve gradbenega dovoljenja oz. najkasneje v roku 6 (šest) let od podpisanega sporazuma, iz česar izhaja, da je bil zadnji rok za dokončanje junij 2015. V letu 2013 je bivši župan na seji sveta predlagal v potrditev aneks k že podpisanemu sporazumu za podaljšanje roka izgradnje. Sklep o potrditvi aneksa ni bil sprejet, saj sta takratni svetnici opozorili, da je v aneksu navedeno podjetje, ki ni podpisnik osnovnega sporazuma. Namreč kupec ni upošteval podpisanega sporazuma, poleg tega, da se ni držal dogovorjenega roka, danes tudi ni več subjekt s katerim bi lahko Občina sklenila kakršenkoli aneks k prvotnemu sporazumu, saj ni več lastnik kupljenih parcel. Kupec je zavestno deloval mimo podpisanega dogovora, odgovorni na Občini pa so opustili svojo dolžnost in niso zaščitili občinsko premoženje. Občina je leta 2013 pridobila pravno mnenje v tej zadevi, ki jih je napotilo, da se pod nujno sestanejo z Martinom Odlazkom in opravijo razgovor v smeri ali bodo njegovi pravni nasledniki glede nepremičnin, ki so predmet sporazuma, pristopili k Aneksu k sporazumu, v nasprotnem primeru je potrebno razmišljati o tožbi za uveljavitev pravic iz sporazuma.

Na zadnji seji je občinski svet sprejel naslednji sklep, da na podlagi sporazuma o ureditvi premoženjskih razmerij in pravnega mnenja o zadevi Kulturni dom Kostanjevica na Krki, morata župan oz. podžupan nemudoma pristopiti k reševanju zadeve. Na prvi naslednji seji pa se zahteva poročilo s točno opredelitvijo v katerem delu je prišlo do opustitve odgovornosti in navedbo odgovorne osebe v obravnavani zadevi ter oblikovani nadaljnji ukrepi, ki morajo biti v interesu zaščite občinskega premoženja. Sprejeto je bilo tudi, da v kolikor se sklep ne bo realiziral bo zoper odgovorne osebi katerima je

<p>naloga naložena vložena kazenska ovadba.</p> <p>Aktualna je še ena nerešena zadeva, ki tudi nosi velike finančne posledice, in sicer terjatev KZ kostanjevica iz delitvene bilance v višini 618.000,00 €. Tudi to je zadeva na katero svetniška skupina že od začetka mandata opozarja, vendar se je do zadnje seje Občina temu izogibala. Odbor za finance in občinsko premoženje je problematiko sprožil na svoji seji v letu 2015 in naložil direktorici občinske uprave ter statutarni komisij, katere predsednik je bil sedanji podžupan, da zadeve pregledajo v roku 15 dni od sprejema sklepa. Kljub nenehnemu opozarjanju se ni do danes zgodilo nič, finančnih terjatev iz tega naslova pa je za majhen proračun naše občine zelo veliko. Terjatev iz delitvene bilance bo namreč zastarala že avgusta 2016, zadeva pa ravno tako stoji že nekaj let. Zato je bil tudi za ta namen sprejet sklep občinskega sveta, da Občina takoj prične z aktivnostmi (pogovor z Občino Krško), poleg tega pa župan oziroma podžupan do prve naslednje redne seje pripravi poročilo zakaj zadeva stoji od leta 2013 in zakaj terjatev ni knjigovodsko zavedena ter kdo je odgovorna oseba za zastalo in nerešeno zadevo.</p> <p>Med najbolj aktualnimi sta še dve zadevi, koncesijska pogodba z družbo Kostak in proračun za leto 2016.</p>	<p>Z angažiranjem članov svetniške skupine, kljub dejstvu, da je to delo župana, podžupana in občinske uprave, se bo cena najema poslovalne vežice, ki so jo krajanje gradili sami, občutno znižala iz prvotnih 130,00 €/dan na 75,00 €/dan, saj je namen tovrstnih pobud delovanje v dobrobit oz. nižanju stroškov občanov. Koncesijska pogodba je tudi velik finančni zalogaj občine, vendar je sklenjena za daljše časovno obdobje, zato je ostale stroške storitev po tej pogodbi v vmesnem času veljavnosti pogodbe veliko težje usklajevati ali nižati. Pred sprejemom proračuna bomo skušali tudi na tem področju še kaj storiti, predvsem v delu, da bi bilo na terenu opravljenih več del glede na višino stroškov, ki bremenijo občino po pogodbi.</p> <p>Pri proračunu za leto 2016 svetniki do danes še nismo sodelovali, kljub dejstvu, da so bile na Občino večkrat podane pisne zahteve, da pri oblikovanju proračuna upoštevajo tudi naše želje oz. pobude, ki izhajajo iz potreb na terenu.</p> <p>V septembru 2015 smo člani svetniške skupine z županom podpisali sporazum, v katerem se izmed veliko dogovorjenega navaja tudi, da bomo aktivno sodelovali pri nastajanju proračuna za leto 2016. Župan dogovorjenega seveda ne upošteva.</p>	<p>Glede na dosedanje dogodke je mnenje svetniške skupine, da občina potrebuje korenite spremembe v sestavi in delovanju občinske uprave ter seveda pri njenem vodenju. Zaradi načina vodenja občine hromi delo v občinskem svetu in napredek občine, saj ni zaznati, da bi se s projekti oz. razvojnim delom kdo na Občini ukvarjal.</p> <p>Z aktualnim županom, podžupanom in občinsko upravo si želimo konstruktivnega dela, razvojno naravnane, medsebojnega spoštovanja, doseganja dogovora in rešitev zadev izven sodnih poti, kar je najbolj smotno in odgovorno tako do občank in občanov, kot tudi do proračunskih sredstev, ki so za našo občino dokaj skromni. Zato člani svetniške skupine še vedno pričakujemo poziv župana k dogovoru, skupnemu reševanju aktualnih zadev, skupnemu oblikovanju proračuna in spoštovanju že dogovorjenega.</p> <p>V interesu nam je tudi, da je javnost seznanjena s čim več dejstvi, zato pozivamo občanke in občane, da se udeležujejo sej občinskega sveta v čim večjem številu ter bi na ta način morebiti tudi prispevali k spremembam, ki so še kako potrebne za normalno delovanje občine.</p> <p> SVETNIŠKA SKUPINA OBČINSKEGA SVETA OBČINE KOSTANJEVICA NA KRKI</p>
---	---	---

EVIDENCA SEJ OBČINSKEGA SVETA OBČINE KOSTANJEVICA NA KRKI V MANDATU 2014-2018

<p>Konstitutivna seja OS – 23. 10. 2014</p> <p>1. izredna seja OS – 25. 11. 2014 – neizglasovan dnevni red (sklic na zahtevo svetniške skupine)</p> <p>1. izredna seja OS – 04. 12. 2014 – seja (sklic na zahtevo svetniške skupine)</p> <p>1. dopisna seja OS – 23. 12. 2014</p> <p>2. izredna seja OS – 29. 12. 2014 – seja (sklic na zahtevo svetniške skupine)</p> <p>2. redna seja OS – 19. 02. 2015 – seja</p> <p>3. redna seja OS – 05. 03. 2015 – seja</p> <p>4. redna seja OS – 26. 03. 2015 – seja</p> <p>5. redna seja OS – 09. 04. 2015 – nesklepčnost (preklic in preložitve)</p> <p>5. redna seja OS – 15. 04. 2015 – seja</p> <p>6. redna seja OS – 02. 07. 2015 – nesklepčnost</p> <p>6. redna seja OS – 23. 07. 2015 – seja</p> <p>7. redna seja OS – 17. 09. 2015 – preklic (svetniška skupina sama za isti dan in isto uro sklicala 3. izredno sejo OS – po dogovoru z županom nato obe preklicani)</p>	<p>7. redna seja OS – 22. 10. 2015 – seja</p> <p>8. redna seja OS – 17. 12. 2015 – nesklepčnost</p> <p>3. dopisna seja OS – 28. 12. 2015</p> <p>8. redna seja OS – 04. 02. 2016 – nesklepčnost</p> <p>8. redna seja OS – 18. 02. 2016 – neizglasovan dnevni red</p> <p>8. redna seja OS – 01. 03. 2016 – seja (od predlaganih 13 točk, umik 7 točk z dnevnega reda)</p> <p>3. izredna seja OS – 05. 04. 2016 – nesklepčnost (sklic na zahtevo svetniške skupine)</p> <p>9. redna seja OS – 14. 04. 2016 – nesklepčnost (preklic in preložitve)</p> <p>9. redna seja OS – 21. 04. 2016 – nesklepčnost</p> <p>9. redna seja OS – 05. 05. 2016 – seja (od predlaganih 23 točk, umik 14 točk z dnevnega reda)</p> <p> JUDITA LAJKOVIČ DIREKTORICA OBČINSKE UPRAVE</p>
--	--

PRVO LETO MESTNE TRŽNICE

Mestna tržnica je odpirala vrata vsako soboto med 9. in 11. uro. V prvem letu je bilo organiziranih 50 tržnih dogodkov, enkrat je bila Mestna tržnica zaprta zaradi poplav in dvakrat zaradi praznikov. Organiziranih je bilo tudi 10 posebnih tržnih dogodkov pod naslovom „V tretje gre rado“, ki so se izkazali kot zelo dobro obiskana in ocenjena prireditve. Na Mestni tržnici smo izvedli tudi 14 delavnic, predavanj ali predstavitev in eno tiskovno konferenco. Izvedli smo 6 polurnih oddajo o Mestni tržnici z različnimi

gosti na radiu Sraka, kjer so se predstavili rokodelci, kmetije, podjetniki, društva ali zavodi. Zelo dobro sodelovanje je bilo z Društvom čebelarjev Kostanjevica na Krki, Društvom vinogradnikov Kostanjevica na Krki, Valvasorjevo knjižnico, enota Kostanjevica na Krki, Glasbeno šolo Krško, Župniščem Kostanjevica na Krki in Novo mesto, Mladinskim društvom Kostanjevica na Krki, Osnovno šolo Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki, Društvom domače koline Kostanjevica na Krki, Turističnim društvom

Kostanjevica na Krki, Veterinarsko postajo Kostanjevica na Krki in domačini. Posebno dobro sodelovanje je bilo s stanovalci na Oražnovi ulici in z novinarji, še posebno z Radio Sraka, RTV Slovenija, Dolenjski list in Posavski obzornik.

Vsem ponudnikom in kupcem se zahvaljujemo za zaupanje.

| VESNA HROVAT

| FOTOARHIV: MESTNA TRŽNICA

ZA NAS GRE ...

Kraj kot je Kostanjevica na Krki po svoji bogati naravni in kulturni dediščini kar kliče po razvoju v turizmu. Zanesenjaki, ki verjamemo v moč sodelovanja nismo mogli mimo dejstva, da se na tem segmentu ne dogaja prav dosti, zato smo na izrednem zboru Turističnega društva Kostanjevica na Krki v decembru predlanskega leta izvolili novo vodstvo. Kot ima društvo zapisano v statutu, želimo svoj namen uresničevati s tvornim sodelovanjem in koordiniranjem dejavnosti, ki so skupnega pomena za razvoj in pospeševanje turizma v kraju, v Republiki Sloveniji in širše, varovanju okolja, naravne in kulturne dediščine ter ljudskih običajev.

Ker smo delo začeli brez finančnih sredstev, bomo v prvih letih novega mandata energijo namenili predvsem iskanju finančnih sredstev, pripravi projektov in vzpostavitvi povezovanj s strokovnimi organizacijami in sodelovanju z

ostalimi društvi ter konsolidacijo društvenega prostora. Torej čaka nas veliko dela, veliko viharjenja možgan, veliko usklajevanja in kooperativnega sodelovanja z vsemi deležniki na področju turizma in kulture v ožji in širši okolici.

Največji izziv, ki hkrati jemlje tudi največ energije in na začetku naše poti nismo nanj računali, za nas ta trenutek predstavlja iskanje finančnih sredstev za pokrivanje enormno visokih stroškov za vzdrževanje društvenega prostora, ki je svoj čas uspešno deloval kot turistična informativna pisarna. Žal nam zaradi tega zmanjkuje energije in trpi delo na razvoju dejavnosti, zaradi katere je društvo ustanovljeno.

Kljub vsem začetnim izzivom, ki sodijo k obnovitvi društva, nam je uspelo v lanskem letu izpeljati kar nekaj aktivnosti. Med njimi naj jih omenim nekaj:

Obleženje svetovnega dneva pletenja v javnosti, ki smo ga izvedli pod kostanji pred Lamutovim salonom. Poleg prenosa znanj ročnih spretnosti pletenja in kvačkanja na mlajše generacije in druženja, je dogodek imel in bo imel tudi v letošnjem letu humanitarno noto. Izdelke (barvite odejice) smo namenili našim najmlajšim v vrtcu Plavček za igralni pripomoček.

Mesto v gibanju je bil naslov naše akcije v Tednu mobilnosti. Za popestritev in obogatitev življenja mestnega jedra smo organizirali plesne delavnice za mladino in mimoidoče. Na cestišču smo plesali, vadili pilates in pletli pod kostanji.

Za vse, ki so si želeli ogledati predadventni Dunaj smo organizirali izlet. Zbralo se nas je za en avtobus. Izlet je v celoti uspel tudi s pomočjo izjemnega vodenja.

Naše delo je bilo ves čas vpeto v promocijo celotne turistične ponudbe kraja. Naš kraj, s prospektnim materialom, smo predstavljali na prireditvah izven našega kraja v okviru prireditev Združenja zgodovinskih mest in drugih. V letošnjem januarju pa tudi na sejmu Natur Alpe Adria v Ljubljani. Odziv je bil dober. Anketa, ki smo jo izvedli pa nam je postregla z osnovnimi informacijami, kaj si potencialni turist želi.

Tvorno smo sodelovali pri organizaciji Martinovanja s potovalno agencijo Reise Tiberiro, ki je v Kostanjevico pripravljala 11 avtobusov svojih gostov. Organizacija je bila plod sodelovanja med Galerijo Božidar Jakac, Termami Čatež in Turističnim društvom Kostanjevica. Gosti so si ogledali Galerijo Božidar Jakac, Kostanjevico na Krki, okušali naša vina in kosili v Kmečkem hramu in gostilni Žolnir.

Zadnje dejanje, ki smo ga uspešno izpeljali pa je naš dodatek k ozaljšanju našega mesta. Da ne bodo trenutno nenaseljene hiše prikrajšane za cvetni okras, smo na okenske police namestili cvetlične zasaditve. Naš napor je s cvetlicami podprlo Vrtnarstvo Cvet Bernarda Tušar, z zemljo Agrolit, trgovina iz Kostanjevice, cvetlična korita pa smo zbrali člani TD. Hvala še na tem mestu vsem.

Vabljeni v članstvo in k sodelovanju, vsi ki imate kakršnokoli idejo, voljo do dela, dobro misel kako premakniti naprej razvoj mesta za našo boljšo prihodnost. Naj zaključim z obrabljeno frazo, ki še vedno drži: »V slogi je moč«.

Pred kratkim sem prebrala: »ZAKAJ nismo, smo ... moramo zamenjati s KAKO!« in jaz dodajam: »Še prej pa jasno definirati KAJ JE TO?«

Naš naslov je Turistično društvo Kostanjevica na Krki, Ulica talcev 20, elektronska pošta turisti.kostanjevica@gmail.com.

| TATJANA PETRIČ,
PRESEDNICA TD KOSTANJEVICA NA KRKI

POGLED V PRIHODNOST

Bil je nenavadno topel december. V svoji napol odprti jakni sem se s kolesom peljal na večerno predavanje v center Ljubljane. Ko sem prispel, sem segel v žepe, vzela vžigalnik in si prižgal cigareto. Moja slaba navada je, da sem zmeraj v pričakovanju stvari, ki me zanimajo, vsaj dvajset minut prezgoden. Mladi ljudje so se kmalu pričeli zbirati na kupu, nakar sem srečal znanca, s katerim sem se začel pogovarjati o vsem mogočem. Na sredi najinega pogovora se je spomnil in rekel, da je prišel z mojim sovaščanom. Zastrigel sem z ušesi in ga v isti sapi takoj popravil: »Someščana misliš kajne?« Za njegovim hrptom sem videl mladega gospoda z očali, ki se je pritikavo nasmihal. Segel mi je v roko, spoznala sva se. Izmenjala sva nekaj besed in pogledov ter se potihoma odločila, da bova na predavanju sedela skupaj. Na poti do dvorane sva srečala še enega »someščana«, katerega sem spet videl po dolgem času. Bil je drugačen kot pred nekaj leti. Postal je borbenege duha in jezik mu je tekkel kot namazan. Po predavanju smo si izmenjali številke in se poslovili.

Že čez nekaj dni smo se srečali v domačem kraju. Naš pogovor se je nadaljeval, kjer se je končal, v Kostanjevici. Vonj po kavi nas je predramil kot pomlad. Zadržano smo delali prve besedne korake in od prve minute gradili zaupanje. Po turško smo vlekli cigarete in se spotikali ob svet, a ne ob ljudi. Kot »frajerji« smo se usedli v avto, zapeljali še en krog ter odpekotali vsak k svojemu domačemu pragu. Odšel sem z nemirnim upanjem.

Kmalu zatem je eksplodiralo. Nekdo je podtaknil bombo v Kostanjevico. To ni bila bomba iz vodika in tudi helija ne. Bila je človeška bomba odločitve, pogovora in predanosti. Naše besede so se od srečanja v Ljubljani spremenile v realizacijo. In ena izmed besed je meso postala.

V Kostanjevici na Krki se je decembra ustanovilo Mladinsko društvo Kostanjevica na Krki. Namen društva je povezovanje mladih, gradnja skupne zavesti, organizacija zabavnih dogodkov in izobraževanje. Naš prvi dogodek, ki se je zgodil marca prejšnje leto, se je po Prešernovi mednarodni pivski družini ironično imenoval »Komisija za uničevanje vina«. Namen tega dogodka je bil dvojen: na eni strani smo z branjem poezije in igrami po kostanjeviških gostilnah skušali pokazati, da se v Kostanjevici da zabavati tudi drugače kakor z litrom na mizi. Z imenom dogodka pa smo izpostavili ravno problematiko mladih in alkoholizma. Kmalu zatem je sledil pogovorni večer z Miho Blažičem – N`Tokom. Miha je glasbenik, aktivist in pisec za tednik Mladino, kjer ima tudi svojo kolumno. V intimnem interierju Lamutovega likovnega salona sta se skupaj z Urošem Abramom pogovarjala o aktualnem političnem dogajanju in problemih sodobne družbe. Nedolgo zatem je sledil naš največji dogodek »Naša prva mladinska zgodba«, ki je bil simbolično osnovan na Kostanjevici iz šestdesetih let prejšnjega stoletja in doživetjem kulturnega preporoda z Ladom Smrekarjem. Dogodek smo organizirali v gostilni Kmečki hram, kjer je nastopila glasbena zasedba Kolaž ter brežiški kantavtor Peter Dirnbek, povezoval pa ga je igralec Stane Tomazin. Na našem dogodku smo se spogledovali tudi z umetnostjo, saj je svoje fotografije razstavila tudi Maruša Lapuh, vse skupaj pa so zaključili spretni harmonikaši, ki so poskrbeli za zabavo do poznih ur.

POGOVORNI VEČER Z MIHO BLAŽIČEM – N`TOKOM | FOTO: MARUŠA LAPUH

V tem času je Kostanjevico na Krki obiskala tudi doktorska študentka in pesnica Katja Perat, ki je z nami delila svoje pesmi in misli novodobnega kulturnega delavca. Na Kostanjeviško noč smo se lani prijavili s kar štirimi čolni ter osvojili drugo in tretje mesto. Pri izdelavi čolnov nam je pomagala celo Šentjernežanka. Žal ne morem izdati njene identite, ker nečemo, da bi se ji zaradi kolaboracije kaj hudega zgodilo v njenem kraju. S pomočjo društva Little Rooster smo v Kostanjevico pripeljali tudi gledališko predstavo Ikarus, katere izvedba je v nabitom polnem Lamutovem likovnem salonu požela bučen aplavz in pohvale. Na tem mestu velja izpostaviti sodelovanje z Galerijo Božidar Jakac in se jim obenem zahvaliti za vso dosedanje podporo in pomoč! Nazadnje smo decembra predstavili svoje pekovske izdelke na božični tržnici v Kostanjevici na Krki, potem pa je zapadel sneg. Nato je sledil zimski spanec, ker so se naši medvedje za nekaj časa potuhnili na severu. Vseeno pa je v tem času rdeči telefon ves čas zvonil – tako si je društvo zagotovilo tudi lastno financiranje, kar bo v prihodnosti omogočalo kvalitetnejšo in lažjo izpeljavo dogodkov.

V prihodnosti želimo videti Kostanjevico na Krki, kjer bosta vas in mesto povezana. Želimo videti prostor, kjer se lahko udeležijo ideje. Želimo videti prostor, ki bo trajnosten in bo omogočal kvalitetno bivanje svojim prebivalcem. Želimo doseči, da se mladi povežemo in skupaj stkemo novo zgodbo, ki bo prinesla svežino in pozitivne ideje med ljudi.

Vsi, ki bi radi sodelovali, se včlanili v Mladinsko društvo Kostanjevica na Krki ali pa bi radi z nami delili svoje mnenje, nas poiščite na Facebooku (ime profila: Mladinsko društvo Kostanjevica na Krki) ali pa nam pišite na mladinskodrustvo.kostanjevica@gmail.com.

| NEJC JORDAN

KOSTANJEVIŠKA NOČ | FOTO: MARUŠA LAPUH

SANACIJA POSLEDIC POPLAV PRI KOSTANJEVIŠKI JAMI

| FOTOARHIV: KLUB JAMARJEV KOSTANJEVICA

Leto 2014 je za naš klub pomenilo tudi visoko obletnico – kar 50 let organiziranega jamarstva v Kostanjevici na Krki. Priprava ter organizacija tega dogodka je zahtevala veliko sestankov, dogovorov, planiranja. Spraševali smo se, koga vse povabiti, koga nagraditi s priznanjem za dolgoletno delo ali dolgoletno sodelovanje.

Priprave na 50. obletnico so se začele že v letu 2013 in se takoj januarja 2014 intenzivno nadaljevale. Pripravili smo predloge za priznanja članom kluba in zahvale za društva ter mnoge druge, ki nam stojijo ob strani ves čas našega delovanja. Želja, da se ob tej priložnosti pokažemo ustrezno uniformirani, nas je vodila v nabavo zares lepih vetrovk, srajc, bluz in kap.

Vseskozi pa je vzporedno potekala zahtevna aktivnost izgradnje lesene-ga nadstreška ob jamarskem domu. Andrej Unetič je prevzel vse aktivnosti glede dokumentacije, dogovorov, nadzora in koordinacije med izvajalci. Vse je potekalo tekoče in do 25. maja 2014 je bil leseni nadstrešek postavljen. Vrhunec leta 2014 je bilo praznovanje 25. maja. Srečanja z dolgoletnimi prijatelji, številnimi člani našega kluba, nastopi pevcev, govori, pozdravi, prelep sončen majski dan, prireditev je bila popolna.

Ko smo že mislili, da je pred nami samo še uživanje minulega dela, pa se je zgodilo. 12. in 13. septembra 2014 nas je neusmiljena narava spomnila, da smo nemočni pred silami, ki vrejo iz globin kostanjeviške jame. Močno neurje in ogromne količine padavin, ki

so zalile Gorjance nad Kostanjevico na Krki, so privrele skozi jamo na plano in rušile ter rinile zemljo, velike skale in vse, kar je bilo tej sili v napoto. Brežina pred jamo se je spremenila v skalno divjino in tako kot pred 77 leti opozorila, da smo zopet na začetku nekega novega obdobja našega kluba.

Ne smemo zameriti naravi, saj je v svojem divjem elementu v bistvu čudovita. Odgovornost in obveznost članov Kluba jamarjev Kostanjevica na Krki je bila, da zavijamo rokave in složni, kot že neštetokrat, storimo vse, kar je v naši moči in nadaljujemo delo tam, kjer so nas ustavile divje sile podzemlja Gorjancev.

Že v jesenskem času smo odstranili uničeno opremo in pohištvo v leseni hišici, ki služi kot naša informacijska točka. Počistili smo tudi spodnje prostore v jamarskem domu, saj jih je prav tako zalila voda in naredila veliko škode.

Pri vходу smo odstranili veliko kamena in peska, da smo sprostili dostop v jamo.

Meseca septembra smo se takoj obrnili na Občino Kostanjevica na Krki in prijavili nastalo škodo. Na občinski upravi so nam ponudili vso potrebno pomoč v smislu posredovanja pri dogovorih s slovensko vojsko, da bi nam ta pomagala pri sanaciji škode. V jesenskem času pa sodelovanje s slovensko vojsko kar nekako ni steklo.

Ko smo januarja 2015 spoznali, da moramo sami strniti svoje moči, smo začeli z delovnimi akcijami še bolj intenzivno. Pri teh so sodelovali tudi

nekateri slovenski jamarski klubi. Odziv med našimi člani je bil zelo dober, saj smo opravili na stotine ur dela in rezultati so bili kmalu vidni.

V sami jami je bilo potrebno očistiti prehod, razbiti nekaj sto kilogramov težke skale, ki jih je vodna ujma premaknila in so ovirale dostop do turističnega dela.

V mesecu februarju smo začeli s sanacijo brežine pred jamo. Najeli smo izkušene strojnike z ustrezno težko gradbeno mehanizacijo in v dobrem tednu dni je bila brežina na najpomembnejšem delu sanirana. Izkušena strojnika sta zložila ogromne skalne gmote v polkrožno bariero, tako da smo ponovno dobili naravni dostop do Kostanjeviške jame, kot je bil pred uničujočim neurjem.

V mesecu marcu smo se uspeli dogovoriti z vojašnicama Novo mesto in Cerklje ob Krki, da nam pridejo pomagati.

Vojaki so nam kar dvakrat priskočili na pomoč z manjšim gradbenim strojem (bagerjem) in s petnajstimi pridnimi vojaki, ki so opremljeni z lopatami, krampi, samokolnicami ter z veliko dobre volje prispevali velik delež k odpravi posledic neurja.

Omeniti je potrebno tudi sanacijo elektrike v jami, električnih kablov, ki vodijo do jame; vse to smo uredili pravočasno, tako da to delo ni oviralo vseh zgoraj naštetih zemeljskih del. Obnovili smo leseno brunarico, elektriko v njej, lesene obloge, ploščice.

Letos pa smo uspeli na dostopnem delu pred leseno brunarico sanirati pot do stopnic, ki vodijo do jame. Naši člani so

tako uredili, pritrčili lesene elemente, bruna, ki bodo kot škarpa preprečevali hudourniškim vodam, da bi nam v bodoče odnašale gramoz in pesek na zelenico.

Prav tako smo pred samo turistično sezono, katera se pri Kostanjeviški jami začne vsako leto 15. aprila, uredili internetno povezavo.

Upravni odbor se na tem mestu želi zahvaliti vsem članom našega kluba za stotine ur prostovoljnega dela, slovenski vojski, občini Kostanjevica na Krki in sponzorjem, brez katerih nam ne bi uspelo sanirati vseh posledic poplav.

| FRANC CURHALEK

PRESEDNIK KLUBA JAMARJEV KOSTANJEVICA NA KRKI

| FOTOARHIV: KLUB JAMARJEV KOSTANJEVICA

ŠELMARIJA NAS POVEZUJE

| FOTO: MIHAELA KOVAČIČ

Etnološko društvo Prforcenhaus je 22. aprila 2016 organiziralo srečanje šelmarjev, ki so v preteklih letih aktivno sodelovali pri pustovanju v Kostanjevici. S svojim delom so prispevali, da smo danes društvo, ki povezuje in združuje ljudi za ohranitev edinstvenega pustnega običaja imenovanega šelmarija. Bivšim aktivnim članom smo predstavili aktualnega predsednika Prforcenhausu Luko Stipaniča, skupaj smo si ogledali film o izdelavi kurenta, ki je bil posnet leta 2009, predstavili naše aktivnosti in projekte. Povedali smo, da smo s svojim delom pridobili status društva v javnem interesu na področju kulture in imamo znak Registra nesnovne kulturne dediščine. Srečanje je bilo veselo

in polno lepih spominov na mladost. Posebnost letošnjega leta je 25 let Banke Prforcenhaus. Za to obletnico smo izdelali spominski kostanj, to je kovanec v posebnem ovitku iz usnja in priloženo zloženko, serija pa obsega 100 kosov. V času pustovanja imamo veljavno plačilno sredstvo kostanj, ki je edini denar na svetu, narejen iz denarja druge države. Idejni oče te valute je Brane Čuk, ki je prejel najvišje priznanje - zlato Šelmo. Na svečanosti v Lamutovem likovnem salonu, kjer smo pripravili razstavo, je bil častni gost in govornik prvi guverner Banke Slovenije, gospod dr. France Arhar. V govoru je tudi povedal: "V svoji guvernerski karieri sem resda srečal takega guvernerja, in sicer danskega

guvernerja, ki je končal svojo funkcijo pri 25 letih. Sem pa poznal tudi nekdanjega italijanskega guvernerja, ki bi bil lahko to do smrti, ampak so ga prej druge stvari prehiteli in se je zapletel v škandal. Nobenega drugega pa še nisem doslej spoznal s takim stažem in s tako trdo in trdoživo valuto. Zato mi je današnje srečanje še v posebno čast."

Letošnji največji projekt poleg šelmarije je bila predstavitev štiridnevnega pustovanja v Ljubljani, kjer smo se člani (preko sto udeležencev) predstavili številnim obiskovalcem Ljubljane in bili na sprejemu pri županu mesta Ljubljane, gospodu Zoranu Jankoviču.

| MIHAELA KOVAČIČ

75 LET OD ZAČETKA II. SVETOVNE VOJNE IN USTANOVITVE OF

Letos mineva 75 let od začetka velike svetovne morije ter ljudskega upora in 71 let od zmage nad fašizmom in nad zlim, ki je tudi na tako malem področju naše skupnosti v objemu reke Krke in Gorjanecv pustilo svoj pečat.

Vendar vrednote narodno osvobodilne borbe danes, v času, ko se v Evropi in svetu znova krepijo represija, sovraštvo in strah do soljudi in so ponovno v vzponu nikoli dokončno izkoreninjena fašistična in neonacistična gibanja, nikakor ne more več biti zgolj spomin, temveč mora biti in je tudi vse glasnejši opomin. Spomin na to, kar se je v preteklosti zgodilo, in opomin o tem, kaj se lahko ponovi.

Pravijo, da so bili takrat drugačni časi ... da je danes drugačen čas.

Toda ni kriv čas, kriv je sistem, ki uravnava našo družbo. Sistem, ki postavlja profit pred človeka. Živimo v družbi, kjer je vse več vredno le še tisto, čemur je moč pripisati finančno vrednost. Tisto, česar se ne da pretopiti v zlato, nima nobene vrednosti več. »Ni kredibilno«, bi rekli nekateri. Današnja družba je vedno bolj brez človeških vrednot. V treh desetletjih smo kot skupnost tako na nivoju države kot tudi na ravni lokalnih in delavskih skupnosti razpadli. Ne da bi se ovedli, smo se delavci in kmetje iz državljanov in državljanov praktično čez noč prelevili v potrošnike. Ne samo to: na trgu dela smo tudi sami postali le še potrošno blago. Manj kot stanemo, boljši smo!

Permanentno svetovno ekonomsko krizo je kapitalizem do konca osemdesetih let prejšnjega stoletja z neoliberalnim obratom rešil zgolj navidezno. Rešil jo je s stopnjevanjem in širitvijo izkoriščanja na meje Nove Evrope. Le za kratek čas je kriza, ki je naravno stanje kapitalizma, vsaj dozdevno skrila svoje zobe. Zaslepljeni od stranskih učinkov prostega trga so ljudje verjeli v navidezno blagostanje v obliki tako imenovane ekonomske rasti. Ko je kapital spet začel nekontrolirano akumulirati, smo spregledali dejstvo, da nas z vse večjo

hitrostjo peljejo tja, kjer naj bi se vsi, ki moramo za preživetje prodajati svoje delo, med seboj požrli v imenu konkurenčnosti, v tekmi, v kateri zmagata tisti, ki svoje delo uspe prodati najceneje.

Kar je generacija po drugi vojni složno in združeno gradila, bi danes generacija njihovih sinov in hčera najraje napol zastonj prodala tujcem. Borke in borci se niso borili za privatizacijo, niso se borili za to, da bi se družbena infrastruktura prodajala podjetjem v lasti tujih držav! Borili so se in mnogi dali svoja življenja za svobodo, za kruh.

Tudi leta '91 je narod verjel, da si bo napisal boljšo sodbo. Marsikdo je bil takrat tudi pripravljen za boljši jutri dati življenje. Hoteli smo biti neodvisni in smo se osamosvojili, da bi stopili v nov čas. Za eno samo noč so nam tistega poletnega večera dovolili sanje; nato je sledil nov dan, a se žal zdi, da se marsikdo iz tistih sanj o »drugi Švici« še vedno ni zbudil.

Vrednote narodnoosvobodilnega boja niso le stvar spomina in preteklosti. In nikakor ne bi smele biti predmet zlorabe t.i. rodno-grudnih elit: domačjskega ekonomsko-političnega razreda oblastniških klik in njihovih parlamentarnih strank, ki se danes večinoma med seboj razlikujejo le še glede na odnos do partizanstva, njihove politike pa nas v duhu neoliberalizma – nekatere v rdečem celofančku kvazi levice, druge pa bolj neposredno – po desni peljejo natanko tja, kamor jim veleva interes globalnega kapitala.

Ekonomska kriza, tako kot aktualna problematika begunstva, je le posledica, vzrok pa je sistem, katerega prisilni del smo vsi, in ki nas je razpršil in nam odvzel moč. Dopevdujejo nam, da mora »vsak poskrbeti zase«. Temu se je potrebno upreti: ponovno se

moramo začeti povezovati in sodelovati. Zavržimo nestrpnost in sovraštvo in začnimo ljudem pomagati! V duhu zdravega kolektivismusa se uprimo sistemu, da odpravimo njegov vzrok! Ne pozabimo, da pravice in svoboda niso pridobljene, temveč priborjene!

Dokler za skupno dobro ne bomo znali stopiti skupaj, bomo kot družba v razpadu. Naj bo na delovnem mestu, v lokalni skupnosti, v državi, ali v skupnosti držav – uniji. Ljudstvo si sodbo piše samo. In ni res, kot pravijo nekateri, da prihodnosti ni. Na mladih, pravijo, da svet stoji. In če kdo, potem se bomo morali mi, ali pa generacije za nami, slej ko prej obrniti v drugo smer, tako, kakor so to storili borci za svobodo pred sedmimi desetletji.

Če se zgodovina res ponavlja, ob tem niti ni pomembno. Mnogo bolj pomembno je, da se iz nje učimo, in da napak svojih prednikov ne ponavljamo. Prihodnost bo takšna, kot si jo bomo zgradili sami.

Vrednote humanizma, vključno z vrednotami ljudske osvoboditve, ki na naših tleh tlijo in vsake toliko, kot puntarske plamenice, vzplamtijo že stoletja, moramo še naprej gojiti in jih aktualizirati. Pa ne zato, ker se tako spodobi, temveč zato, ker tisto, kar je narobe, ne more biti prav, in tisto, kar je zlo, ne more biti dobro.

| JAKOB GAŠPIR
PREDSEDNIK ZZB NOB KO KOSTANJEVICA
NA KRKI

SVOBODA NE POZNA STRAHU

Učili so nas,
da je strah votel, okoli pa ga nič ni.
Učili so nas,
da ko srečaš človeka, ga pozdraviš in pogledaš v oči.
Učili so nas,
da pomagaš bližnjemu, ko je potreben pomoči.

Učili so nas,
da je za grehe drugih nekdo dal življenje
in da trpljenje sužnjem daje odrešenje,
da smrt na križu si prislužiš z rekom,
da ni človeka nad človekom.

Učili so nas,
da narod naš že več stoletij se upira,
za tuj denar se ubija in umira.
A vsake tol'ko iskra puntarska se razžari,
v uporu ljudstva silni ogenj vzplameni.

Strah je sužnja, da bi ostal brez gospodarja.
Strah podložnika za svojega vladarja.
Strah bogatega, da ostane brez denarja.
Strah je pobožnjakarja, če bo prišel v nebesa ali vice.
Je mar koga strah Evrope znotraj žice?

Zdaj smo, kot je nekdo sredi Ljubljane vpil
pred več kot sedemdesetimi leti:
v Združeni Evropi in pod Nemci
in v strah odeti.

Kar generacije so dedov priborile in zgradile,
njih hčere in sinovi zdaj bi tujcu podarile.
Sistem je v krizi, ljudje se bojijo,
iščejo uteho, pred strahom bežijo.

V zavetišča, kakor v svetišča
zatekajo se v nakupovalna središča.
Strah pred ljudmi, ki pred bedo bežijo,
ko prazni pogledi v TV-je boljčijo.

Strah te je, da boš ob službo,
ne verjameš več v družbo.
Strah te je se upreti.
Si še upaš sploh živeti?

Kapitalista skrbi izguba profita.
Delavec več ne ve, če bo družina sita.
Ker tako se naš svet vse hitreje obrača,
stari spet red se v družbo nam vrača.

Četrto stoletje od socializma
plovemo po gnojnici kapitalizma,
namesto z vojsko se zlovešča sila
naše družbe je z denarjem polastila.

Domorodna gospoda pa kot po navadi
izdaje se ljudstva hitro privadi
in svoje pse-psice ščuva nad nas,
ker nočemo ubogati njihov ukaz.

Nastavljanje drugega lica je slaba uganka,
imaš samo dve, potem ti jih zmanjka.
Če nam resnica bi bila tovarišica,
na svetu bi vladala mir in pravica.

Iz zgodovine se naj narod uči,
da lekcij prednikov ne podoživi.

Izdaja je najnižkotnejše dejanje človeka.

Največji človekov greh pa je strah.

Potrebna sta močna zavest in pogum,
saj Svoboda ne pozna strahu.
Na to nas opominja današnji spomin,
Borke in Borci – Slava jim!

Kakor nekoč oni, tako danes mi,
za svobodo bi dali svojo kri.
Zato je zvezda rdeča
in rdeči so nageljni.

| JAKOB GAŠPIR

ŽENSKÉ ZGODBE

Društvo podeželskih žena Pod Gorjanci s svojim delovanjem na različne načine povezuje in bogati življenje kraja. Tako so v marcu povabile na Ženske zgodbe, ki jih v sodelovanju s kostanjeviško knjižnico v Gostilni Žolnir pripravljajo že več let zaporedoma. Tokrat je bil večer posvečen velikim družinam in kruhu. Zgodbe in spomine iz odraščanja v veliki družini so v pogovoru predsednice društva Anice Žugič odstirale Zofka Pirc, ki je odrasla v družini Kuharjevih z Dob, kjer se je rodilo kar 12 otrok, Jožica Hočvar iz družine Miklavž z Vodenic z devetimi otroki, ter Slavica Kučič iz Črneče vasi, kjer je bilo v družini deset otrok. Odraščanje v tako številni družini se danes sliši kot zgodba iz knjig, ki jih imajo otroci za obvezno branje v šoli. Na eni strani zaznamovano s pomanjkanjem in skromnostjo, a tudi močno z ljubeznijo in medsebojno povezanostjo, ki ostane za vse življenje. Spomini so lepi, zabavni, tudi grenki. Zgodbe

| FOTO: BOSTJAN COLARIČ

so se številnih obiskovalcev večera nepozabno dotaknile.

Drugi, družabni del večera je potekal ob razstavi in pokušini kruhov, ki so jih spekle članice društva. Izbira je bila pestra, dišeča in okusna: od belega oz. prazničnega, ajdovega,

koruznega in pirinega do posebnih kruhov (pizza kruh, pisan, bučni, krompirjev, polnozrnat, črn z orehi), pripravile pa so tudi razne namaze.

| ANICA ŽUGIČ

| FOTO: BOSTJAN COLARIČ

VRT NEKDANJE RESTAVRACIJE POD GORJANCI JE **DOBIL NOVO PODOBO**

Člani pihalnega orkestra Kostanjevica na Krki so že dolgo razmišljali o ureditvi vrta nekdanje Restavracije Pod Gorjanci.

Peter Grgovič se je dogovoril za vsoto potrebno gradbeno mehanizacijo, Grega Jordan pa za delavce. Vrt so začeli urejati v soboto, 4. junija 2016, a je bilo dela preveč za en dan. Tako so delo zaključili v torek, 7. junija 2016.

Člani pihalnega orkestra se iz srca zahvaljujejo organizatorjema Petru Grgoviču in Gregi Jordanu ter njihovi ekipi: Miha Grgovič, Peter Lipoglavšek, Andrej Jordan, Matej Kuhar, Anita Grubar, Rober Jordan, Vid Jordan, Bruno Hočevar, Jani Kovačič, Anže Tušar, Robert Grgovič, Jože Grubar, Matjaž Krhin in Blaž Bršec.

| ALJA ISTENIČ

VSE SE JE ZAČELO S PODIRANJEM SMREKE ...

... NADALJEVALO S POSPRAVLJANJEM ...

... ANDREJ JORDAN IN MATEJ KUCHAR STA NASULA ZEMLJO IN JO PRIPRAVILA ZA SAJENJE.

NASLEDNJI DAN SO FANTJE ODSTRANILI VSE PLOŠČE ...

... NANESLI DODATNO PLAST PESKA, NATO PA JE PETER GRGOVIČ UTRDIL TLA.

NOVE PLOŠČE SO OČISTILI ...

... PETER GRGOVIČ IN PETER LIPOGLAVŠEK PA STA POPRAVILA ŠE VHOD ...

... IN OD TAKRAT NAPREJ GODBENIKI UŽIVAJO V ČUDOVITEM VRTU.

POLETNI KONCERT PIHALNEGA ORKESTRA KOSTANJEVICA NA KRKI TUDI LETOS USPEL

Pihalni orkester Kostanjevica na Krki je v soboto, 25. junija 2016 izvedel tradicionalni poletni koncert. Koncert, ki je bil hkrati tudi občinska proslava ob dnevu državnosti, je bil že 22. zapovrstjo. Člani pihalnega orkestra so tudi tokrat pripravili pester program, s katerim so navdušili poslušalce. Dirigent Toni Homan se je tokrat odločil za raznolik program, ki je vseboval tako priredbe svetovno znanih skupin, denimo Abba in Queen, kot tudi aranžmaje slovenskih avtorjev. V solistični vlogi so se predstavili Mitja Pirc na baritonu, Jurij Baznik na trobenti in Lina Jerele, Eva Krajnc ter Zala Kržičnik na flauti. V sklopu praznovanja državnega praznika so se pred koncertom predstavili tudi kostanjeviški čebelarji.

| ALJA ISTENIČ

| FOTO: JANJA BAZNIK

Šola ni šala

| MELITA SKUŠEK, FOTOARHIV: OŠ JOŽETA GORJUPA KOSTANJEVICA NA KRKI

Našo šolo je v šolskem letu 2015/16 obiskovalo 209 učencev v devetih oddelkih ter v 3 oddelkih podaljšanega bivanja. Učenci so dosegli zelo dobre učne uspehe, tako pri rednem pouku kot na različnih tekmovanjih. Končni učni uspeh je 99,5 %. Šolanje je zaključilo 19 učencev 9. razreda. Med njimi je postala učenka generacije Lucija Mohar, najboljši športnik je Uroš Štefanič, najboljša športnica pa Pia Urbanč.

PRIREDITVE V ŠOLSLEM LETU 2015/16

Dnevi evropske kulturne dediščine

2. oktobra 2015 smo pripravili zaključno prireditev DEKD. Dejavnostim, ki so potekale v okviru tehniškega in kulturnega dneva, smo dali naslov Romanje skozi življenje. Zanimalo nas je potovanje skozi življenje posameznika, družin, raziskovali smo posebne dogodke, verske in tradicionalne praznike ter s tem povezane običaje. Z nami so sodelovali Etnološko društvo Prforcnhaus, pevke Društva podeželskih žena Pod Gorjanci Kostanjevica na Krki, Planinsko društvo Polom in številni drugi.

Božično-novoletni koncert in sejem

27. novembra 2015 smo organizirali že enajsti dobrodelni sejem in koncert, ki se ga je udeležilo ogromno obiskovalcev, zbrali pa smo več kot 1.900,00 EUR za šolski sklad. Na koncertu je skupaj z našimi pevci pod vodstvom Mojce Jevšnik zapela glasbena gostja, pevkica Alya.

Proslava ob dnevu samostojnosti in enotnosti

Na njej so nastopili učenci od 6. do 9. razreda, ki so pripravili kulturni program s petjem, plesom in recitacijami, ter otroški in mladinski pevski zbor pod vodstvom Mojce Jevšnik.

Obisk v Domu starejših občanov v Krškem

V sredo, 15. junija 2016, so učenci naše šole, skupaj s pevkami Društva podeželskih žena Pod Gorjanci, obiskali starostnike iz naše lokalne skupnosti, ki so nastanjeni v Domu starejših občanov v Krškem. Vsem varovancem doma smo najprej pripravili zabaven program z glasbo in plesom. Brez harmonike seveda ni šlo, tako da smo na koncu zapeli marsikatero domačo ali ljudsko pesem. Po končanem programu smo s starostniki iz naše lokalne skupnosti prijetno poklepetali. Prav radi so nam zaupali marsikatero anekdoto iz časa, ko so še sami hodili v šolo. Našega obiska so bili izredno veseli in obljubili smo jim, da jih v naslednjem šolskem letu zopet obiščemo.

Slovenski kulturni praznik

Letos smo obeležili že 167. obletnico smrti našega največjega slovenskega pesnika, dr. Franceta Prešerna. Učenci razredne in predmetne stopnje so s pomočjo razredničark pripravili plesne in pevske točke ter recitacije in dramatizacije najbolj znanih Prešernovih pesmi. Proslavo je povezovala učenka 7. razreda, Ajda Lea Jakše, nastopila pa sta tudi otroški in mladinski pevski zbor.

Pustovanje

Na pustni torek je z učenci od 1. do 5. razreda rajala animatorka Maja Kokol. Ples v maskah je obiskal tudi medved z delegacijo Prforcnhaus in skupaj so odšli v povorko po mestu.

Proslava ob materinskem dnevu

"Vprašanja srca" so si letos zastavljali učenci od 1. do 7. razreda, ki so v petek, 18. 3. 2016, pod mentorstvom učiteljic Katarine Zahrastnik in Mojce Jevšnik pripravili izredno bogat kulturni program ob materinskem dnevu. V prepolnem večnamenskem prostoru šole so mladi nadobudneži s pesmijo, plesom in igro zvalili nasmeh na obraz prav sleherni mamici, ki so jih ponosne nagradile z bučnim aplavzom.

Zaključek bralne značke z Boštjanom Gorencem Pižamo

V ponedeljek, 25. 4. 2016, smo slavno podelili priznanja za bralno značko. Letos nas je obiskal znani stand up komik, raper, prevajalec in avtor uspešnice SLOLvenski klasiki, Boštjan Gorenc Pižama. Po izredno zabavnem nastopu, ki je učence od 1. do 9. razreda

NASTOP ZBORA S PEVKO ALYO

NASTOP V DSO KRŠKO

dobesedno spravil v smeh do solza, je Pižama podelil priznanja kar 154-im učencem, ki so čez celo leto pridno brali in osvojili bralno značko. Devetošolci so prejeli še dodatno spominsko priznanje za devetletno opravljanje bralne značke in naziv ZLATI BRALCI generacije 2015/16.

Dan šole in zaključek 27. otroškega likovnega extempora

Naša šola vsako leto med 20. in 30. aprilom v spomin na Jožeta Gorjupa praznuje dan šole. Tudi letos smo v okviru praznovanja pripravili otroški likovni extempore, ki smo ga združili z občinsko prireditvijo ob dnevu upora proti okupatorju. Tokrat je sodelovalo 13 šol, ustvarjalo pa je več kot 250 otrok. Z zelo odmevno razstavo lutk slovenskih narodnih in literarnih junakov, ki so nastale v okviru extempora, smo za štirinajst dni obogatili prostor kopaljšča Otok. Na otvoritvi so v programu nastopili naši učenci in Pihalni orkester Kostanjevica na Krki, razstavo pa je odprl podžupan Aleš Kegljevič. Nekaj utrinkov iz medijev lahko najdete tudi na povezavah:

<http://posavje.info/kultura/na-extemporu-izdelovali-lutke-narodnih-junakov.html>
http://www.dolenjskolist.si/2016/04/28/154300/novice/posavje/Extempore_z_ljudskimi_in_knjizevnimi_junaki/
<http://www.vaskanal.com/arhiv-oddaj/video/5945/Novice%2C-27--april-2016.html>

Eko tržnica

V soboto, 14. 5. 2016, je komunalno podjetje Kostak organiziralo eko tržnico,

na kateri se je predstavila tudi naša šola. Namen tržnice je predstavitev eko dejavnosti in izdelkov, ki nastajajo pri tem. Številni vrtci in šole so se predstavili z izdelki, ki jih izdelujejo iz naravnega in odpadnega materiala.

Zbiranje odpadnih mobilnih telefonov, baterij in polnilcev v akciji »HALO, SI ZA TO?«

Rotary klubi in Rotary distrikt Slovenije 1912 in Zveza prijateljev mladine Slovenije so organizirali akcijo zbiranja starih, odsluženih, neuporabnih, zlomljenih, pa tudi nekoristnih še delujočih mobilnih telefonov. Cilj akcije je bil, da bi z zbiranjem starih mobilnih telefonov zbrali denar za pomoč otrokom in ob tem osveščali mlade o omejenih virih in odgovornem ravnanju s surovinami. Zbrali smo kar 591 mobilnih telefonov.

Zaključna prireditev Evropa v šoli

V petek, 13. 5. 2016, je v Ljubljani potekala zaključna prireditev natečaja Evropa v šoli z naslovom Ustvarimo še boljši jutri. Na natečaju smo z likovnimi deli sodelovali učenci razredne stopnje. Na regijsko raven je bilo poslanih deset najboljših likovnih izdelkov, štirje izdelki pa so bili izbrani in poslani na državno raven natečaja. Na državno raven so se s svojim izdelkom uvrstile: Špela Kučič 1. r, Tina Luzar 3. r in Blažka Pinčič 5. razred.

Tabor v ČŠOD Burja, Seča pri Portorožu

Za nadarjene učence in učence, ki so šolo zastopali na različnih tekmovanjih in prireditvah, je šola organizirala

izobraževalni tabor v Portorožu od 6. – 8. maja 2016. Udeležilo se ga je 28 učencev 7., 8. in 9. razreda. Raziskovali so obmorski svet, si ogledali Piran in tamkajšnji akvarij, odšli na ogled vrta kaktusov in se malo tudi kopali v sicer dokaj hladnem morju.

Proslava ob dnevu državnosti in zaključek šolskega leta

Na zadnji šolski dan, 24. 6. 2016, je v šolski jedilnici potekala proslava ob dnevu državnosti. V izredno živahnem kulturnem programu so se predstavili učenci razredne in predmetne stopnje, ki so pod mentorstvom svojih učitelj pripravili različne plesne in pevske točke. Ob koncu proslave smo svečano podelili priznanja in pohvale najuspešnejšim učencem.

9. RAZRED

EXTEMPORE

ŠOLA MALO DRUGAČE

Muzikal Cvetje v jeseni

Učenci osmega razreda, ki so bili vključeni v izbirni predmet glasbena dela, in učenci devetega razreda v okviru pouka slovenščine, so si v Kulturnem domu Krško ogledali muzikal Cvetje v jeseni, ki je nastal po istoimenski literarni predlogi slovenskega pisatelja Ivana Tavčarja. Predstava je bila več kot izjemna. Navdušeno so jo spremljali in enostavno sproščeno uživali v pevskih podvigih igralcev, komičnih vložkih, ki so jih nasmejali, in so hkrati popestrili zgodbo. Po predstavi so se še fotografirali z glavnima igralcema, opernim in koncertnim pevcem Matjažem Robavsom in igralko Majo Martino Merljak.

Okrogla miza Nekaj ti moram povedati

Zveza prijateljev mladine Krško je ob tednu otroka za predstavnike osnovnošolskih parlamentarcev organizirala okroglo mizo na temo Nekaj ti moram povedati. V plenarnem delu je kriminalistka predstavila oblike in pojavnost mladoletne kriminalitete na področju Dolenjske in Posavja, v delavnicah pa so učenci razpravljali o pasteh mladostništva, ki je hkrati tudi tema letošnjega nacionalnega otroškega parlamenta. Barve naše šole so zastopali trije osmošolci: Miha Petretič, Tim Strajnar in Benjamin Gašpar.

TEKMOVANJA IZ ZNANJA

Tekmovanje za Proteusovo priznanje

Bronasto priznanje je osvojila Tiana Jenič.

Tekmovanje o poznavanju sladkorne bolezni

Med 23 tekmovalci so bronasta priznanja osvojili Karmen Tršinar, Lucija Mohar, Borut Jordan, Jan Jurečič, Maša Jordan, Jaka Jevšnik in Jan Jurečič. Karmen Tršinar, Lucija Mohar in Borut Jordan so se udeležili državnega tekmovanja v Brežicah. Lucija Mohar je dosegla srebrno priznanje.

Tekmovanje za CANKARJEVO PRIZNANJE

Učenci od 2. do 9. razreda so osvojili 25 bronastih priznanj. Regijsko tekmovanje je potekalo v četrtek, 21. 1. 2016, na naši šoli. Sodelovali sta učenki z najboljšimi rezultati s šolskega tekmovanja, Maša Jordan in Sara Pacek.

Šolsko tekmovanje iz astronomije

Udeležilo se ga je 9 učencev. Bronasto priznanje so osvojili: Borut Jordan in Miha Petretič, 8. r in Janja Lenič, 9. r.

Logika

Šolskega tekmovanja se je udeležilo 71 učencev, osvojili so 22 bronastih priznanj, 3 učenci pa so se udeležili državnega tekmovanja.

Tekmovanje za Kresničko

Iz naravoslovja je tekmovalo 27 učencev. Bronasto Kresničko so osvojili Ema Urbič, Klara Jarkovič, Sanja Jordan, Uroš Gal in Urban Tomšič iz 6. razreda in Franci Žugič, Martina Simončič, Adam Jordan, Taja Kržičnik ter Lučka Simič Hrovat iz 7. razreda.

Tekmovanje za Preglovo priznanje

Borut Jordan in Jakob Škrjanc iz 8. razreda ter Martin Zagorc iz 9. razreda so prejeli bronasta priznanja. Borut Jordan in Martin Zagorc sta se udeležila tudi državnega tekmovanja.

Vesela šola

Na državnem tekmovanju iz Vesele šole, ki je bilo 13. 4. 2016, so srebrna priznanja osvojili: Lučka Simič Hrovat, 7. r, Borut Jordan, 8. r, Janja Lenič in Lucija Mohar, 9. r.

Matematični "KENGURU"

Šolskega tekmovanja iz znanja matematike se je udeležilo 128 učencev od 1. do 9. razreda. Kar 39 učencev si je prislužilo bronasto priznanje. Državnega tekmovanja na OŠ Brežice so se 16. 4. 2016 udeležili Patrik Katič iz 5. razreda, Tomaž Hajsinger iz 7. razreda in Janja Lenič iz 9. razreda. Vsi trije so osvojili srebrno priznanje.

Angleška bralna značka

Tekmovanja iz angleške bralne značke EPI READING BADGE, se je udeležilo 13 učencev 6. razreda. Tri učenke so osvojile srebrno priznanje: Mihaela Barkovič, Ema Urbič in Maja Tomšič. Iz 7. razreda je tekmovalo 10 učencev in prav vsi so prejeli srebrno priznanje: Florian Žulič, Larisa Kuhar, Tomaž Hajsinger, Ajda Lea Jakše, Jana Bregar, Adam Jordan, Taja Kržičnik in Nino Polovič. Zlato priznanje sta osvojili Pia Miklavž in Ana Pirnar. Tekmovalo je tudi 6 učencev 8. razreda, srebrno priznanje so osvojili: Tim Strajnar, Jakob Škrjanc, Borut Jordan, Klavdija Barkovič in Maša Jordan.

Državno tekmovanje robobum

Potekalo je na Fakulteti za elektrotehniko, računalništvo in informatiko v Mariboru. Učenec 7. razreda, Borut Jordan, je ekmoval v dveh kategorijah, v kategoriji Robosled - Dirkač in kategoriji Robosled - Poznavalec. V tej kategoriji, kjer je potrebno pokazati svoje znanje na področju izdelave robotov, ki sledijo črti, je Borut dosegel 6. mesto.

Matematični kenguru

Udeležilo se ga je 79 učencev od 1. do 9. razreda in kar 30 učencev si je prislužilo bronasto priznanje. Na področno tekmovanje so se uvrstili 3 učenci: Jakob Škrjanc, Vili Juršič in Miha Štokar.

Turizmu pomaga lastna glava

Na 30. državnem festivalu Turizmu pomaga lastna glava s podnaslovom Zeleni turizem so s turistično raziskovalno nalogo in razstavo »Dobrodošli v zeleno deželo pod Gorjanci« so sodelovali tudi naši učenci in osvojili srebrno priznanje. Vsebinsko si lahko ogledate tudi na spletnem naslovu: http://www.osgorjup.si/images/dokumenti/Turizem_raziskovalna_naloga.pdf

ŠPORTNI DOSEŽKI

Fantje peti, dekleta deveta v državi v odbojki na mivki

V sredo, 9. 9. 2015, sta naši ekipi v odbojki na mivki uspešno tekmovali v polfinalu državnega prvenstva. Fantje so v finalu klonili proti ekipi OŠ Žužemberk in osvojili drugo mesto, dekleta pa so bila v borbi za tretje mesto uspešnejša od ekipe OŠ Podbočje. Omenjeni rezultat uvršča fante na končno peto, dekleta pa na deveto mesto v Sloveniji.

Naši odbojkarji 4. v državi

V sredo, 6. 4. 2016, je v Žužemberku potekalo polfinale državnega prvenstva v odbojki, kjer so naši fantje zasedli končno 4. mesto v državi. Za našo šolo so tekmovali: Uroš Štefanič, Jaka Jevšnik, Lovro Jarkovič, Benjamin Gašpar, Andraž Štefanič, Lovro Janškovec, Tim Strajnar, David Turk, Erik Zagorc in Enej Unetič.

Kros

Na občinskem prvenstvu v krosu v Krškem so medalje osvojili: 2. mesto: Mina Gašpar, 4. r, Nika Kovačič, 5. r, Uroš Štefanič, 9. r in 3. mesto: Jožica Vovko, 8. r, Pia Urbanč, 9. razred.

ČETRTFINALE V ODOBJKI

Področno ekipno atletsko prvenstvo za osnovne šole

V sredo, 30. 9. 2015, so naši učenci in učenke tekmovali na področnem ekipnem atletskem prvenstvu za osnovne šole. Pomerili so se v osmih atletskih disciplinah, v vsaki po dva tekmovalca. Fantje so zbrali 12154 točk in osvojili 3. mesto, dekleta pa 11619 točk in osvojile 6. mesto.

Medobčinsko posamično atletsko prvenstvo

Na medobčinske atletskem tekmovanju v Krškem so naši učenci osvojili skupaj 13 medalj: 4 zlate (Enej Unetič, Taja Kržičnik, Janja Lenič, Maša Jordan), 5 srebrnih (Tadej Janškovec, Karmen Tršinar, Pia Urbanč, Jožica Vovko, ekipa ženske štafete) in 4 bronaste (Tina Pisek, Uroš Štefanič, Sara Pacek, Damjan Hodnik).

Področno posamično prvenstvo v atletiki, Brežice, 30. 5. 2016

Med mlajšimi učenci in učenkami sta prvi mesti osvojila Enej Unetič (300 m) in Taja Kržičnik (60 m).

Pri starejših je 1. mesto osvojila Pia Urbanč (skok v daljino), 2. mesto so dosegle: Maša Jordan (60 m), Janja Lenič (krogla), štafeta (Maša Jordan, Karmen Tršinar, Pia Urbanč, Taja Kržičnik). Na 3. mesto sta se uvrstila: Uroš Štefanič (300 m) in Jožica Vovko (1000 m). Sara Pacek je osvojila 4. mesto v skoku v višino.

Medobčinsko tekmovanje v troboju učencev 1. do 5. razreda

V četrtek, 19. 5. 2016, se je na našem stadionu v atletskem troboju pomerilo okrog dvesto otrok iz različnih osnovnih šol krške in kostanjeviške občine. Naša najuspešnejša tekmovalca sta bila:

Tom Metelko, 3. razred in Nika Kovačič, 5. razred, ki sta zasedla 3. mesto v svoji kategoriji.

Pet učencev in štafeta deklet v finalu državnega tekmovanja v atletiki

Na državnem prvenstvu v atletiki, ki je bilo v Kopru 8. 6. 2016, so naši učenci dosegli odlične rezultate: Enej Unetič (7. mesto) in Uroš Štefanič (18. mesto) v teku na 300 m, Taja Kržičnik 16. mesto v teku na 60 m, Pia Urbanč 12. mesto v skoku v daljino, Janja Lenič 9. mesto v suvanju krogle ter štafeta 4 x 100 m v sestavi Maša Jordan, Taja Kržičnik, Karmen Tršinar in Pia Urbanč 11. mesto v državi.

ZANIMIVOSTI

Predavanje o drugačnosti

V petek, 27. 11. 2015, nas je obiskala gospa Alenka Kos iz Društva za boljši svet, Vilinski ključ. Predavala nam je o drugačnosti. Najprej smo si ogledali kratke filmčke, nato pa poslušali zgodbe otrok, ki so zaradi svojih telesnih značilnosti drugačni od ostalih. Predstavila nam je paraolimpijca Darka Đurića, ki je, kljub temu, da se je rodil brez nog in roke, svetovni rekorder v plavanju. Spoznali smo, da drugačnost ni ovira, ampak izziv, ter da je v življenju potrebno ceniti in razvijati vrednote, kot so sočutje, hvaležnost, ljubezen, sreča ... Predavanje nam je bilo zelo všeč, ker nas spominja na dobrodelnost, ki jo prinaša mesec december.

| TIVEN JERELE IN ROBI ČUČNIK, 6. RAZRED

Izlet v Salzburg

Učenci izbirnega predmeta nemščina so se v soboto, 16. 4. 2016, odpravili na enodnevno strokovno ekskurzijo v Salzburg. Najprej so se ustavili pred

dvorcem Mirabell, kjer je bil posnet film *Moje pesmi, moje sanje*. Temu je sledil ogled mestnega jedra z baročno stolnico, sprehod po znameniti Getreidestraße in obisk Mozartove rojstne hiše. Po kratkem predahu so se odpravili v vasico Hallein, kjer so se z mini vlakcem zapeljali 210 metrov v osrčje gore Dürrenberg na ogled najstarejšega rudnika soli na svetu.

Ogled evropskega prvenstva v raftingu

V sredo, 18. maja 2016, so si najbolj aktivni učenci za nagrado ogledali evropsko prvenstvo v raftingu, ki je potekalo v Tacnu in na reki Krki v Straži pri Novem mestu. Mi pa smo se udeležili ogleda tekmovanja le v Tacnu in vsi smo zelo uživali. Bili smo navdušeni nad to disciplino, ki v Sloveniji na žalost ni najbolj poznana. Na tekmi smo vsi glasno navijali za naše tekmovalce. Na koncu je ekipa Slovenija 1 osvojila 3. mesto, Slovenija 2 pa 14. mesto. Močno smo ploskali in bili ponosni, da smo Slovenci in da so naši tekmovalci tako dobri. Učenci smo veseli, da nam naša šola omogoča poleg rednega pouka tudi spoznavanje z dogodki v Sloveniji, pokrajinami in zanimivostmi, kajti na ta način spoznavamo našo domovino, širimo svoja znanja in pridobivamo nove izkušnje.

| AJDA-LEA JAKŠE, 7. RAZRED

Naši učenci prvi na državnem natečaju reciklirana prehrana

Projekt hrana ni za tjavendan, ki je potekal v okviru Ekošole, je razpisal natečaj Reciklirana kuharija. Na njem so sodelovali tudi naši učenci Ana Pirnar, Ana Kekič, Nika Lindič in Uroš Gal. V petek, 17. junija 2016, se je naša ekipa udeležila slavnostne razglasitve rezultatov v prostorih Gradu Fužine v Ljubljani. Med vsemi ekipami drugega triletja so naši učenci osvojili prvo mesto.

STARŠI PRISPEVALI V ŠOLSKI SKLAD VEČ KOT 600,00 EUR

Upravni odbor šolskega sklada pod vodstvom Martine Perašin je izpeljal akcijo, v kateri so lahko starši prispevali donirali sredstva v šolski sklad. S tako zbranimi sredstvi pomagamo učencem pri različnih dejavnostih (šola v naravi, tečaji, prevozi, vstopnine). Deklici, ki se je rodila gluha, pa smo iz šolskega sklada kupili prenosni računalnik, ki ji bo v pomoč pri vsakodnevem sporazumevanju. Hvala vsem, ki ste sodelovali v akciji!

Valentin Oman: Retrospektiva

Galerija Božidar Jakac – novi razstavní prostori v zahodnem traktu galerije

6. maj – 28. avgust 2016

Kustos razstave: Goran Milovanović

VALENTIN OMAN IN EVROPSKI POSLANEC LOJZE PETERLE OB OGLEDU RAZSTAVE | FOTO: MARUŠA LAPUH

Kot vrhunec letošnje razstavní sezone smo v Galeriji Božidar Jakac slavno-stno odprli retrospektívno razstavo cenjenega rojaka akademskega slikarja Valentina Omana. Projekt, ki smo ga pripravili skupaj s kolegi iz Muzeja moderne umetnosti Koroške v Celovcu in kulturnega centra Künstlerhaus na Dunaju se zaključuje v Kostanjevici na Krki.

Valentin Oman je izjemno priznan in ugleden avstrijski umetnik, ki pogosto razstavlja tudi zunaj avstrijskih državnih meja, najpogosteje seveda prek trojno začrtane meje, ki je v neposredni bližini njegovega koroškega ateljeja v Bekštanju, v sosednji Italiji in Sloveniji. Razstave v Sloveniji imajo za umetnika še dodaten čustven in simbolni naboj, tu je imel precej

izjemnih predstavitev in je slovenski publiki poznan avtor. Tokratna retrospektívna razstava je povezala za umetnika tri poglavitne postaje: avstrijsko Koroško, Dunaj in Slovenijo. Prva otvoritev je bila 28. oktobra 2015 v Muzeju moderne umetnosti Koroške (MMKK) v Celovcu, ki se je udeležilo preko 600 obiskovalcev, nato je 17. marca 2016 sledila avstrijska prestolnica Dunaj, kjer je priznano razstavišče Künstlerhaus dobesedno pokalo po šivih. Razstavo sta otvorila avstrijski predsednik Heinz Fischer in slovenski veleposlanik na Dunaju Andrej Rahten, umetniku pa se je prišlo priklonit preko 850 obiskovalcev, kljub dejstvu, da se je streljaj stran isti dan ob isti uri v sloviti Albertini odvarjala razstava

del enega pomembnejših umetnikov našega časa, Anselma Kieferja. V obsežnem retrospektívem pregledu opusa, v katerem ni manjkalo niti narodne angažiranosti, in se kronološko pne od 60-ih let prejšnjega stoletja pa do del, ki so nastajala še med razstavo na Dunaju in so v Kostanjevici prvič namenjena obiskovalcem. Na ogled je več kot 170 Omanovih umetniških del, od slik, risb, grafik in skulptur do prostorsko-zvočne instalacije, z reprodukcijami pa so prikazana tudi umetnikova dela v javnih prostorih. Z njihovo umestitvijo v Galerijo Božidar Jakac smo hkrati premierno predstavili tudi zaključen korpus sodobno urejenih razstavnih prostorov, ki se razprostirajo na 630 kvadratnih metrih in izpolnjujejo

visoke pogoje muzejskih standardov. Umetniško ustvarjanje Valentina Omana je vpeto v polje abstraktne figuralike in je izrazito ontološko. Vse skozi prehaja polje materialnega ter vstopa v polje duhovnega. Čas in prostor (tudi državne meje) sta v njegovih delih prežeta z minljivostjo in takšna je videti tudi Omanova figuralika na slikah. Ena od avtoric besedila v obsežnem katalogu, umetnostna zgodovinarica Milena Zlatar, je Omanovo delo označila z besedami: »Slika-relief ali relief-slika, grafični odtis ali matrica, slika ali skulptura; vse se prepleta in prehaja iz enega medija v drugega, dokler se ne poveže v Omanovo specialnost: dialog s prostori. Ni pomembno ali gre za notranjost ali zunanost lupine, za sakralni ali profani prostor. Artefakti zaobjamejo prostor, zrcalijo navzven ali navznoter, postanejo koža arhitekture, ki povezuje notranjost in zunanost; so kot okna, skozi katera lahko gledamo noter ali ven.« Kljub retrospektivnemu kontekstu smo v kostanjeviškem razstavišču še nekoliko intenzivneje izpostavili dva Omanova cikla, ki ga najintenzivneje zaznamujeta njegov, lahko bi rekli »življenjski« cikel Ecce homo in Piranski križev pot iz cerkve na Plešivcu (Tanzenbergu), ki smo jim

v korespondenco postavili risbe iz mnogih avtorjevih potovanj in zadnja dela na papirju iz ateljeja. Neskončni, ozko izvedeni pokončni formati človeške figure iz cikla Ecce Homo so prav gotovo najbolj znan avtorjev motiv. Na antropomorfnost aludirajo že po svoji formi, v avtorjevem unikatnem načinu ustvarjanja pa ždi vsa ontološka bit, dobesedno izgrebena iz zidu avtorjevega ateljeja. V razstavnim prostor smo jih zato namenoma postavili zgoščeno ter gledalca tako intenzivno soočili z zavedanjem človeške materialne minljivosti. Posebno sobo smo, tudi zaradi monumentalnosti izvedenih del, namenili znamenitemu delu Piranski križev pot, ki je nastajalo leta 1990 pod vplivom vojne na Balkanu. Štirinajst postaj križevega pota na velikih lesenih ploščah (vsaka meri 220 x 150 cm) je artikuliran vojni kaos, nasilje in posledično trpljenje ljudi, zato Milena Zlatar v že omenjenem besedilu cerkev na Plešivcu (Tanzenbergu) označi kar za koroško Sikstinsko kapelo. Tam sta njegov Rekviem za homo sapiensa in Križev pot na stenah ladje – globoko premišljevanje, namenjeno živim. V njem je Oman po Zlatarjevi izrazil ekumensko misel. Samo na prvi pogled je mogoče nena- vadno, da Oman kot izrazit likovni

ustvarjalec izkazuje veliko senzibilnost vprašanju jezika; vsakomur, ki nekoliko bolje pozna razmere, pa je seveda jasno, da gre za avtorja, ki s svojo umetniško senzibilnostjo in osebnim etosom še kako dobro razume pomen jezika kot osnovnega elementa kulturne kolektivne tradicije. Da je slovenščina ena od bistvenih identitet umetnika, je Valentin Oman manifestiral, ko je prostor okrog vrat lastnega doma poslikal z dvojezičnimi krajevnimi imeni, in če vemo, da so vrata doma na simbolni stopnji izrazit prehod iz javnosti v zasebnost in kar je še bolj pomembno tudi iz zasebnega v javno sfero, ima Omanova umetniška akcija deklarativen pomen. Prav gotovo moramo zato izpostaviti izrazit družbeni angažma Valentina Omana (znano je dejstvo, da Valentin Oman zaradi nestrinjanja z regionalno politiko na avstrijskem koroškem ni razstavljal celih 13 let), ki se manifestira tudi na tej razstavi skozi napise na določenih slikah iz cikla Ecce homo, ki prehajajo v zvočno instalacijo v kateri Valentin Oman na glas izgovori več kot 900 dvojezičnih krajevnih imen avstrijske Koroške.

| GORAN MILOVANOVIĆ

Jure Kastelic - Lepi Loopi

Galerija Božidar Jakac - Lamutov likovni salon

17. marec - 16. april 2016

Kustos razstave: Miha Colner

Razstava Lepi Loopi, mladega in uveljavljajočega se domačega umetnika Jureta Kastelica, je nastala v sodelovanju med Galerijo Božidar Jakac in Photonom - Centrom za sodobno fotografijo v Ljubljani in je bila istočasno postavljena na dveh prizoriščih, v Kostanjevici na Krki (17. 3. - 16. 4. 2016) in v Ljubljani (16. 3. - 15. 4. 2016). Jure Kastelic se v svojem ustvarjanju posveča številnim možnostim in dilemam digitalnih medijev, tako fotografije kot ostalih vizualnih sredstev izražanja. Njegove podobe niso reprezentacije stvarnosti, ampak analize stanja duha. Brez pretiranih čustvenih in ideoloških predpostavk namreč obravnava neposredni svet okoli sebe, globalno vas, povezano z nešteti kablji in signali, ki ustvarjajo virtualni paralelni prostor onkraj fizič-

nega. Avtor vsebino svojih del sestavlja skoraj izključno iz najdenih podob. Če je v začetku svoje ustvarjalne poti ironično razmišljal o množičnih in komunikacijskih medijih, ki so človeški vrsti omogočili nove oblike delovanja, je kmalu prešel v fazo bolj poglobljene raziskave njihove strukture in pomena. Trenutno se posveča ideji interakcije med različnimi uporabniki in fenomenu zankanja ter eksponentnega nalaganja plasti vsebin. Osrednje delo pričujoče razstave je Tracker (2014 - 2015), ki se v sklopu večplastne in dolgotrajne akcije razvija v nenehni interakciji z angažiranimi uporabniki. Delo je nastalo, ko je Kastelic sedem intimnih fotografij iz svojega albuma dal na voljo širni spletni skupnosti, da vanje intervenira v tehniki digitalne risbe. Podobe dekleta

v in ob idiličnem tolmu so postale platforma anonimnih intervencij, ki so večinoma na ravni najbolj primarnega neznakovnega izražanja. Risbe je nato shranil, izbral in objavil ter začel nov krog cikličnih intervencij. Pridobljeno podobo je vnesel v spletni iskalnik, ki je najprej poiskal ključne besede, nato pa našel tekstu adekvatno podobo. Ta proces je potencialno neskončen, a ga je avtor ustavil tako, da ga je fiksiral v fizično obliko. S tem je ustvaril sistem, kjer sleherna akcija povzroča naslednjo in ustvarja neprekinjeno zanko, ki jo zaustavi šele fizično ulitje v objekt. Od virtualnega torej nazaj v fizično. Na fenomen spletnega podobja se osredotoča tudi v projektu Himalayans (2015), ki v verjetno največji in najbolj detajlni javno dostopni fotografiji himalajskega pogorja na način hitrih

| FOTO: TOMAŽ GRDIN

asociacij išče oblike in figure nečesa drugega. V brezobličnih gmotah neokrnjene narave išče sledi človeških obrazov. Povsem novo in posebej za pričujočo razstavo ustvarjeno je delo *Video uspavanka* (2016), ki se poi-grava z vplivom vizualnih medijev na razpoloženje posameznika. Posnetek monotonega valovanja morja, ki bije na obalo, je avtor ponudil izbrani publiki, ki je med gledanjem zvočno snemala svoje reakcije, potem ko je to najprej naredil on sam. Z orodji, kot so zankanje, nalaganje plasti in pospeševanje, želi pri ljudeh namreč spodbuditi občutje dolgočasia in posledično verižni učinek zehanja, ki ga povzroča posredovana podoba monotonega dogajanja. Sledeč zakonitostim novih tehnologij se Kastelic z delom *Stones* (2016) loteva tudi ustvarjanja objektov v kontinuiranem procesu izkrivljanja podobe na ekranu pametne naprave. Proces se začne s praznim ekranom, generičnim ozadjem naprave, praktično z ničem, ki se z neprekinjenim fotografiranjem in

skeniranjem spreminja in nadgrajuje. Napaka se nalaga na napako. Kastelic tako proizvede povsem nove teksture in konstrukcije, ki jih nato odtisne, nareže in na koncu vlije v objekte. Celoten postopek se odvija dokaj poljubno, brez vnaprejšnjega načrta ali končne intence, na način prepuščanja vajeti tehnologiji, zato je v tem primeru klasična (narativna) vsebina povsem izginila in postala neizbežno povezana s svojo formo. Medij sam je postal sporočilo. Pri tem avtor nezavedno sledi McLuhanovi teoriji, ki pravi, da je medij čista informacija brez sporočila: "Značilnost vseh medijev je ta, da je vsebina katerega koli medija vselej nek drug medij. Vsebina pisanja je govor, kakor je pisana beseda vsebina tiska, medtem ko je tisk medij telegrafa. Medij je sporočilo zato, ker je ravno medij ta, ki oblikuje in kontrolira obseg in obliko človekovih asociacij in akcij." (Marshall McLuhan, *Understanding Media: The Extensions of Man*, Signet Books, New York, 1964; pp 23-24)

Mediji človeka torej zaznamujejo in oblikujejo ne glede na njihovo vsebino. Povsem pričakovano in običajno je torej, da številni avtorji danes tako pogosto kritično obravnavajo preobilje komunikacijskih medijev v javni sferi. A Kastelic ne sledi slepo temu vzorcu. V prvi vrsti in na prvi pogled je zlasti fasciniran nad možnostmi njihove uporabe in dometa. Kljub temu pa v nenehno napredujočih tehnologijah zaznava tudi določeno mero skepse in zdrave distance, ki ju vselej obdeluje skozi humor in ironijo. Lepi Loopi zato niso nujno vselej lepi po standardih današnjih idealov, ampak so predvsem neolepšan odsev stvarnosti tukaj in zdaj. Razstava je rezultat subjektivne analize delovanja sodobnih vizualnih in komunikacijskih sredstev, ki jo je avtor izvedel na način kontinuirane javne akcije, skozi katero opazuje in posreduje v virtualnih (a še kako resničnih) interakcijah z ostalimi uporabniki ali z napravo samo.

| MIHA COLNER

Ignac Meden - U / S / T V A R / I / T V E

Galerija Božidar Jakac - lapidarij

15. april - 30. maj 2016

Kustosa razstave: Irma Brodnjak, Goran Milovanović

| FOTO: MARUŠA LAPUH

Razstavo Ignaca Medena - U / S / T V A R / I / T V E smo pripravili v sodelovanju z Galerijo Murska Sobota, ki je avtorjeva domicilna galerija, saj se je avtor v njenih prostorih že večkrat predstavil s samostojnimi razstavami, nazadnje v razstavnih sezonah 2014 / 2015. Ob tej priložnosti smo izbor s te razstave postavili v dialog s specifičnimi prostori razstavišča lapidarij v Galeriji Božidar Jakac. Na otvoritvi je o avtorju spregovorila kustosinja Irma Brodnjak.

Razstavo v Murski Soboti je spremljal obsežen katalog, v katerem je dr. Robert Inhof zapisal: "Multipliranje Medenovih slikovnih polj, geometrijskih likov in ploskev poteka v globino. Slika ni več slika, pač pa postane objekt, ki stranskemu pogledu omogoči povsem drugačno videnje slike od frontalnega pogleda. Ignac

Meden z barvo ustvari mimikrijo slike-objekta, ki se skriva in transformira v nekaj, kar ni - v iluzijo, ki jo povzroči njegova slika-objekt. Slika-objekt tako postane slika skrivalnica ali labirint. Robovi Medenovih slik-objektov so obbarvani ali »ožarčeni«. Kot taki nas lahko spomnijo ne le na ustvarjanje Luisa Tomasselija, temveč tudi na sodobne neonske reklame in ustvarjanje Dana Flavina. V svojem starejšem in generičnem občutku pa sevanje teh obbarvanih robov gledalca spomni na izkušnjo nadnaravnega in religioznega, ki v različnih živih in mrtvih veroizpovedih svoje pozitivno in nadnaravno najpogosteje izraža preko metafore svetlobe, sija in sevanja. Gledalec se najde v precepu, saj ne ve več točno, ali je ta svetloba del nadnaravnega sveta ali pa del Newtonove prizme, ki je razkrila primat

bele svetlobe, v katero so skrite, in kateri so podrejene vse ostale barve barvnega spektra.

Svet, ki ga ustvari Meden, ni ne vzporedni svet, ne simulaker. Njegove slike-objekti so povsem novi svetovi znotraj znanega sveta. Starogrški filozof Parmenid je trdil, da o nič ne moremo govoriti drugače, kot da ga afirmiramo. Medenove ustvaritve niso podobe nečesa, temveč so podobe nič. Kot takšne se njegove ustvaritve vztrajno izmikajo vsebini in imenu, ki bi jih označeval, saj obstajajo neke na neulovljivi meji med materijo in iluzijo. Najpogosteje tako, da materija in iluzija zamenjata svoji mesti."

| GORAN MILOVANOVIĆ

Tea Curk Sorta - Stanja

Galerija Božidar Jakac - Lamutov likovni salon

10. junij - 7. avgust 2016

Kustosinja razstave: Barbara Rupel

V Lamutovem likovnem salonu se tokrat s kiparskimi deli predstavlja akademska kiparka in magistrica grafične umetnosti Tea Curk Sorta (1981) iz Ajdovščine. Študij kiparstva je opravila leta 2007 pri profesorjih Dušanu Tršarju, Matjažu Počivavšku, Luju Vodopivcu in Jožetu Baršiju na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, kjer je nato opravila še magistrski študij grafike pri profesorju Lojzetu Logarju.

Tea Curk Sorta je ena tistih mladih umetnikov, ki se pri svojem ustvarjanju niso odločili za uporabo elektronskih medijev, ampak so se usmerili h klasičnim medijem in s tem k tradicionalnim principom ustvarjanja. Prepričal jih je namreč prvinski stik z materijo. Spodbudno je, da še naletimo na mlade umetnike, ki se kljub praviloma zelo skromnim pogojem za ustvarjanje ne predajo malodušju in ne prenehajo ustvarjati, če ne prejmejo javne finančne podpore.

Tisti, ki čutijo resnično notranjo nujno po ustvarjanju, kot na primer Tea Curk Sorta, uporabijo najrazličnejše naključno najdene materiale ali predmete iz vsakdanjega življenja, ki v njih vzbudijo ustvarjalni vzgib. Nenazadnje iz zgodovine umetnosti prejšnjega stoletja poznamo že vrsto podobnih ekskurzov vse od Marcela Duchampa naprej, med katerimi je v našem okolju še posebej prisoten vpliv umetniškega gibanja arte povera (revna umetnost), ki je v vsej svoji radikalnosti temeljila na uporabi preprostih izraznih sredstev, predvsem vsakdanjih predmetov in je po koncu šestdesetih let prejšnjega stoletja širilo svoj vpliv iz severne Italije po svetu in tudi k nam.

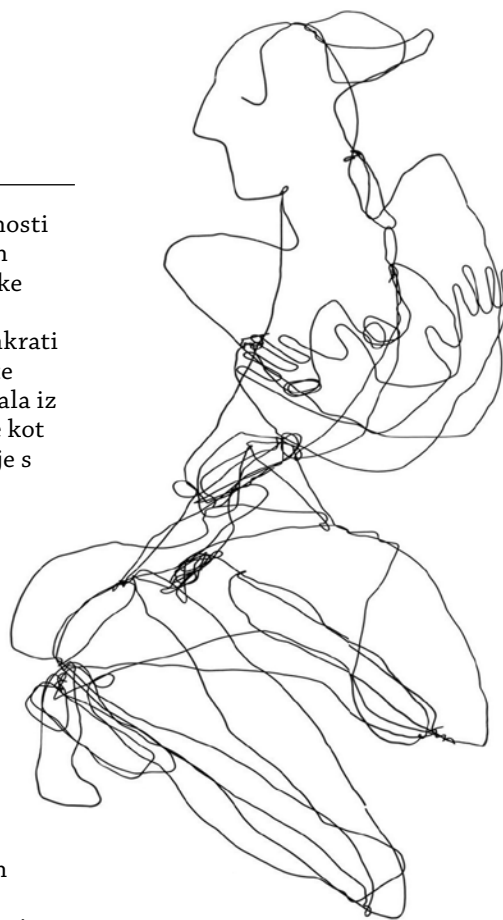
V tem pogledu si je kiparka Tea Curk Sorta pridobila pomembnejše izkušnje že v času študija, ko je pri ustvarjanju večkrat uporabila kot kiparski material tudi papir, karton, blago in podobno. Zato nas ne čudi, da jo je pred nekaj leti pritegnil tudi kup odslužene žice iz nekdanjega vinograda. Navdušenje nad strukturo najdenega materiala je botrovalo, da je iz njega ustvarila prvi cikel mobilnih ženskih figur, ki jih je naslovila Plesalke. Njihovo formo je narekovala žica, ki je

bila zaradi starosti in izpostavljenosti atmosferilijam močno zarjavela in zato ni bila več prožna. Lik plesalke si je izbrala, ker jo je že od nekdaj zanimal lik ženske v umetnosti, hkrati pa ji je ustrezal tudi zaradi izrazite stilizacije, kakršno je lahko izpeljala iz togega materiala. Upodobila jih je kot ploskovite silhuete risbe, ki jim je s prečno ovito žico ustvarila iluzijo volumna.

Izkušnja je bila nedvomno tako močna, da se je lansko leto ponovno lotila oblikovanja majhnih mobilnih silhuetnih plesalk, a tokrat iz tanjše in veliko bolj prožne žice. Upodobila jih je v najrazličnejših plesnih pozicijah in jih je do danes ustvarila že preko dvesto petdeset. Naslovila jih je Skice. Na razstavi je z njimi ustvarila veliko razpršeno skupino, ki učinkuje kot oblak veselih in razigranih plesalk.

A kot kiparke je podoba dvodimenzionalnih likov ni povsem zadovoljila. Zato je pred dvema letoma začela v enakem materialu razvijati tudi tridimenzionalne celopostavne figure v naravni velikosti. Ta cikel, ki ga še vedno razvija, je naslovila Ženske. A naloga, ki si jo je s tem zadala, ni bila lahka. Kako izraziti volumen le z nepretrgano linijo žice, ki je v smislu klasične likovne formulacije najbližje goli risbi brez senčenja? Omenjeni problem umetnica rešuje tako, da z dodatnimi izraznimi linijami objame praznino lika, kar vzbudi iluzijo materialnosti. Ta iluzija pa doseže popoln učinek šele potem, ko jo obiskovalec obhodi. Zato je razumljivo, da umetnica pri postavljanju figur v prostor razmišlja ne le z estetskega vidika, temveč tudi dramaturško. Figure premišljeno razporeja po danem prostoru, tako da vzpostavi komunikacijo med vsemi prisotnimi v prostoru, torej tudi z nami, obiskovalci razstave.

Celotno postavitev je podkrepila še s premišljeno umestitvijo svetlobnih virov. Mestoma, kjer so z usmerjeno svetlobo ustvarjeni senčni obrisi figur, je dosežena tudi iluzija preseganja meje prostora, kar dogajanju prida občutek neskončnosti. Ta občutek pa

| FOTO: PRIMOŽ BRECELJ

Tea Curk Sorta podkrepi še s talno površino, ki jo v celoti prekrije s krhkim in nekoliko nestabilnim belim filcem, zaradi česar mora obiskovalec nekoliko upočasniti korak, kar daje občutek, kot da smo se znašli v nekem nadrealnem nezemeljskem prostoru. In ker je umetnica za razstavo izbrala zgolj ženske figure v svojski prosojni pojavnosti, se učinek nadrealnosti še dodatno stopnjuje. Zdi se, kot da smo stopili v prostor ženskih duš, ki izolirane od ostalega dogajanja čakajo na nove družice.

Teji Curk Sorta je uspelo zajeti nekatere izrazne vsebine teles, ki so kot odsev resničnih stanj, in ker je umetnica uspela v svoja dela vtakati vso iskrenost doživetij, ki so vplivala na nastanek del, učinkujejo njeni ženski subjekti pravzaprav kot refleksije njenih lastnih stanj. S tem njeno kiparstvo vrača čut za čudežnost telesnosti figure, ki jo občudujemo in cenimo skozi različna obdobja zgodovine umetnosti, a je v sodobni umetnosti praviloma odrinjena na stranski tir.

| BARBARA RUPEL

Boštjan Kavčič – O/DA

Galerija Božidar Jakac – lapidarij

18. junij – 15. avgust 2016

Kustus razstave: Goran Milovanović

| FOTO: TOMAŽ GRDIN

Kipar Boštjan Kavčič počasi prihaja v srednjo generacijo slovenskih umetnikov, kar pomeni, da nam že bežen pogled na njegovo pestro in raznoliko likovno ustvarjanje lahko nakaže rdečo nit njegove likovne poetike. V njegovem primeru je to v prvi vrsti podrejeno skrbi za svet, pristni ekologiji, ki presega trenutne trende in gradi na procesu sebstva v odnosu do sveta. Umetnikov odnos do kamna, v katerem se zadnje čase izključno umetniško izraža je, če se Jungovsko izrazimo, arhetipski. Vzgib kiparskega oblikovanja kamna pri njem ni pogojen s klasičnim kiparskim pristopom ali celo v morebitni konfrontacijski paraleli s sodobnimi kiparskimi prijemi, temveč odraz osebnega odnosa

do sveta in življenja v njem. Kavčič namreč pri obdelavi kamna zaradi njegove svetosti čuti izjemno spoštljiv odnos in odgovornost. Skozi globoko koncentracijo pri delu in visoko izkazano senzualnostjo s kamnom vzpostavi dialog, zato ob pogledu na njegova dela začutimo v njih skrivno življenjsko energijo. Kot pravi avtor sam, ga bolj kot slog zanima predzgodovinsko obdobje, ko je kamen imel obreden pomen, kajti bolj kot obliko ali formo, izpeljuje organizem. Material odvzema toliko časa dokler organ ne zaduha.

Zaradi specifične razstavišča v Lapidariju Galerije Božidar Jakac, kjer je že arhitekturno umeščenih precej kamnitih elementov, se je umetnik

dela lotil skoncentrirano in rezultat je odličen. Umetnik je načrtno povezal štiri vhode v premišljeno enotno zgodbo, polno prepletanj in mnogih asociativnih nastavkov, ki ves čas prehajajo avtorjevo tanko linijo intuitivnega in racionalnega polja. Gledalcu je tako omogočeno celostno doživetje umetniške postavitve, ki meje prostorov inkorporira v postavitve. Boštjan Kavčič pravi: »V kamnu je ujeta cela zgodovina, zato me privlači. Vsak kos ima svojo zgodbo«. Nekaj smo jih nastavili v besedilu kataloga, še mnogo pa jih čaka na vas, ko boste obiskali razstavo.

| GORAN MILOVANOVIĆ

UTRINKI IZ KNJIŽNICE

Ahmed Burić in Vrata raja

Eden najpomembnejših bosanskih pesnikov danes, vsestranski ustvarjalec in eden najvidnejših novinarjev, kolumnistov ter angažiranih intelektualcev na območju bivše Jugoslavije Ahmed Burić ima s Kostanjevico posebno vez in se v naše mesto tudi vedno rad vrača. Tako je bila kostanjeviška knjižnica ena izmed postaj med Ljubljano in Trstom, kjer je konec marca najprej predstavil svojo pesniško zbirko, ki je izšla pri novomeški založbi Goga. Knjiga Vrata raja je njegova prva v slovenščini in pri njenem prevodu je sodelovalo kar pet prevajalcev. »Vrata raja je zbirka lapidarnih pesmi z asketskim jezikom. Le tako lahko govorijo o velikih, včasih strašnih zgodbah. O brezpotjih, skrivnostih, o izsiljenih izbirah, izgubah, o najbolj intimnih in zato najbolj univerzalnih vprašanjih,« je knjigo označila urednica Jelka Ciglenečki. Pogovor v Kostanjevici je gostila Stanka Hrastelj, ki je tudi prevedla ne-

| FOTOARHIV: KNJIŽNICA KOSTANJEVICA

katere pesmi v knjigi. Poezijo v slovenščini sta brala Stane Tomazin in Jakob Gašpir. Burić je tudi član sarajevske glasbene zasedbe Kablovi in kitara je njegova zvesta spremljevalka na skoraj vseh poteh. Tako je bilo tudi pri nas,

ko je na »oder« s seboj pripeljal svoja novomeška kablja Mitjo Simiča s kitaro in Igorja Vidmarja s cajonom. Poseben večer je bil to, preplet spominov, smeha in skoraj solz, močnih besed, ki bodo še dolgo odmevale v lepem spominu.

Razstava ročnih del

Na prvi petek v aprilu smo z otvoritvijo razstave ročnih del v knjižnici zaznamovali še eno leto ustvarjalnih srečevanj v knjižnici, že osmo zapovrstjo. Rokodelska družjenja so se začela v okviru aktivnosti, ki jih je knjižnica izvajala kot partner v projektu Center vseživljenjskega učenja Posavje in se je zaključil v letu 2012. Od različnih dejavnosti s katerimi smo tista leta bogatili življenje v kraju, so se ohranila četrtkova srečanja in ponedeljkovi pohodi. Na ustvarjalnih četrtkih, ko se prepletajo niti ustvarjalnosti in nevidne niti, ki ženske povezujejo med seboj, so gospe že izdelovale raznovrstne izdelke in imele različne mentorice. V zadnjem času si izmenjujejo znanje same med seboj, posebej dobro pa je, da so se jim pridružile tudi nove članice in da z njimi včasih pletejo tudi deklice iz kostanjeviške osnovne šole. Za letošnjo razstavo, na kateri so svoje izdelke dale na ogled Erika Brudar, Jožica Gliha, Ljudmila Grubar, Zinka

| FOTOARHIV: KNJIŽNICA KOSTANJEVICA

Olovec, Ivanka Dvojmoč, Cirila Građišar, Amalija Jordan, Danica Molek, Milka Kuplenik, Majda Pavlin, Lidija Sinur in Silva Pincolič, so izbrale kvačkane izdelke različnih barv. Dogodek

so polepšale deklice iz skupine Plavčki z vzgojiteljico Dorotejo Angeli, ki so tudi prevzele odejice za igro, nastale na pobudo kostanjeviškega Turističnega društva.

Poezija nas povezuje v Kostanjevici

Na dvorišču Lamutovega likovnega salona so 22. maja v različnih govoricah že četrtrič odmevale besede brezmejnih prijateljev, ki jih povezuje poezija. Srečanja pesnikov z obeh strani meje smo začeli na pobudo pesnika Mira Tičarja iz Velikega Mraševa. Najprej nas je družilo prijateljstvo, lanskega maja so nas povezovali reka in mostovi, v jeseni je pesem navdihnilo vino. Tokrat smo najprej v kratkem pogovoru ob branju poezije spoznali pesnici Stanko Hrastelj, našo skoraj domačinko, in Lidijo Puđak, Slavonko, ki živi v Zagrebu. V drugem delu se je z branji predstavilo 19 pesnikov, od Slovenije vse do Beograda. Prijetno popoldne je povezala Carmen L. Oven. Z glasbo in plesom sta srečanje obarvali igralka in šansonjerka Lara Jankovič ter Paula Puđak, plesalka stepa in hip-hopa.

Ponedeljki pohodniki

Ponedeljki pohodniki že od jeseni leta 2009 pod vodstvom Franca Bakšiča vsak zadnji ponedeljek v mesecu odkrivajo zanimive poti v kostanjeviški okolici, pot jih pa pogosto odnese tudi kam dlje. Družba ljudi dobre volje se je skozi leta precej povečala, med njimi jih je tudi kar nekaj, ki so pohodom zvesti že od samega začetka. Fotografija je nastala na začetku zadnje poti v tej sezoni. Obljubili so, da se ponovno dobijo konec oktobra na istem mestu.

Razstavi v knjižnici

Naravno urbano, krasne izdelke, ki so nastali na delavnicah KUD Liber in so skozi pomlad krasili okenske police knjižnice, smo s slovesnim zaprtjem razstave na prvi poletni dan vrnili ustvarjalkam. Skozi poletje bodo naše stene cvetoče. V knjižnici razstavljamo fotografije divjih orhidej, ki jih po celi Evropi išče neutrudni Jože Kosce, velik ljubitelj in poznavalec narave, ki nas je že večkrat navdušil tudi s svojimi predavanji. V knjižnico ga bomo spet povabili konec poletja. Že sedaj prijazno vabljeni.

© Mario Draušnik

| FOTOARHIV: KNJIŽNICA KOSTANJEVICA

BIŠTEK

Svetislavu Basari za spoznanja o relativnosti vsega.

Ne vem, zakaj zdaj, odkar študiram pravo, bolj opazim te srebrne vilice in žlice, ki se vse večkrat pojavijo med ostalim priborom pri nas doma. Tudi prej smo jih gotovo že uporabljali, ampak zdaj jih nekam bolje vidim, čeprav nikoli ne jem z njimi. Tičijo v skledi za solato ali na pladnju z mesom, z njimi si na krožnike nalagamo krompir. Samo moja mama včasih je z njimi. Sprašujem se, zakaj se muči, saj so žlice res velike, dolge so svojih dvaindvajset centimetrov, od tega jih gre v usta kakšnih osem. Vem tudi, da je žlica težka osemdeset gramov, pa zelo globoka, vilice pa petdeset. Če dodam še težo nožev, ki pa je nisem preverila, saj jih nikoli ne uporabljamo, to znese več kot kilogram srebra. Noži so na vrhu jedilniške omare, spravljeni v leseni škatli, poslikani z zelenimi in rdečimi gorenjskimi nageljni, prej je bila v njej steklenica z vinom. Morali bi zamenjati rezila, ki so tako stara, da jih je že pošteno načela rja. Rezila niso srebrna. Morali bi jih zamenjati, ampak pravih nožarjev dandanes ni več.

Na pahljačastem delu vilic in žlic je monogram, včasih ga preberem kot JB, včasih kot LM, če ga dolgo gledaš, lahko najdeš katerikoli črki, lahko tudi ZV. Najbrž zato, ker nikoli ni bilo mišljeno, da bi se ta kila srebra resnično uporabljala pri jedi, najbrž je bila namenjena sklepanju poslov, da se bo posedovala, jemala v račun, dedovala, da bo zadolževala ... tako nikoli ne veš, kdo bo lastnik, kakšne bodo morale biti črke ... Ni to hec. Vsak kos je na hrbtni strani z majčkenima žigoma, okroglim in oglatim, poštempljan dvakrat.

Pribor nam je prinesla prababica Justina, ko je bila prvič in zadnjič pri nas. Ravno smo se vselili v hišo. Dala ga je moji mami in ji rekla, na, naj bo ta bištek tvoj, saj veš, da ga jaz več ne potrebujem, ne bo več prilike, pa tudi ... Justinini zamolki so bili včasih zgovornejši od besed.

Vse, kar je prišlo od prababice Justine, mama pobožno obravnava. Malo črnkast pribor je zavil v aluminijško folijo položila v slano vodo. Elektroliza. Odplakne zgodovinske nanose. Po nekaj urah je bištek zasijal. Še zdaj sije. Ko ga gledam, si ne morem kaj, da se

ne bi spomnila babi Justi. V spominu jo najprej zagledam, kako v senci dveh šumečih brez na ležalniku bere časopis. Ima natikače z debelim podplatom. Ali pa vidim, kako se sklanja nad križanko, ob njej pa leži leksikon v rdečih platnicah.

Potem se spomnim njenih spominov. Njenega glasu, ki pripoveduje. Leto 1945 je, pozna pomlad, mogoče zgodnje poletje, Justina ne leži na ležalniku, še na svoji postelji ne, že več noči ne spi, in ne bere časopisov, ker v teh dneh nobenih časopisov ni, spijo pa sploh nič. Oživi njen mož, pradedek, mrtev pred mojim rojstvom. Nekje je skrit. Župan mesta, ki je padlo v tridnevno časovno luknjo je. Župan mesta, ki je s to luknjo obtičalo v mitski geografski širini in dolžini konca vojne, ki se je ne da postaviti na zemljevid drugače, kot da rečeš pred vojno in med vojno. Čas po vojni še ni prišel. Zdaj je čas, ko časa, izmerjenega z dnevi, urami, minutami, ni. Je samo čas strahu. Ker ne vemo, katera vojska bo prišla prva in kaj bo naredila. Vemo le, da županov nobena vojska ne mara. Vemo tudi, da se ljudje v vojski spremenijo v pošasti. Videli smo. Slišali. Pošasti imajo najraje moške, ki jih ne marajo. Rade imajo tudi otroke in žene teh moških. Justina zato ponoči pospravi otroke v klet in jih tam uspava, zaklene vhodna vrata in spusti rolete, da se niti en trak svetlobe ne bi prikradel na teman vrt, kaj šele na ulico.

Delamo se, da nas ni doma. Delamo se, da nas sploh ni. Imamo določene izkušnje. Čez hišo so šli že vsi mogoči škornji, zažigali so slovenske knjige in črno-bele fotografije naših spominov, brali zasebna pisma in jih tlačili v svoje žepe, vstopali so v kuhinjo in zahtevali kavo.

V kleti, ki je edina klet tod naokoli, so v pomladanskih nočeh spali skrivači iz hribovskih vasi, ki so se bali škornjev in mobilizacij, teh ali onih ... Enkrat so tako skozi okno v klet pogledali nemški škornji, ki so ležali za strojnico, in merili nekam od hiše ... Ljuba Marija, ki sem te pustil na omari, reši me, je bila molitev, edina zveza z realnostjo, z resničnim časom in prostorom zunaj kleti ... ne pusti, da se škornji obrnejo ...

Nemcev ni več, z njimi so odšli tudi mestni nemčurji, imetje so še prej zmetali v reko, pa niso mogli zmetati vsega, še se lahko iz njihove hiše izbije kakšna svinčena cev, odvijte kakšna pipa, sname kakšna opeka, odnese kakšen pod ... To je zdaj vojni plen, če še nismo bili v hosti, pa še bomo ... Najučinkovitejša pravica je tista, ki si jo odtrgamo z lastno roko, pravi narod, ki verjame, da je zmagal. In če ni komande, komandira tisti, ki hoče več ... Zdaj čakamo partizane, pravijo nekateri drugi, čeprav jih je nekaj že tukaj, ampak ne ve se, kje je komanda, kdo je komanda, saj o Jalti ni znanega še nič. Pravijo, da nas imajo vse preštete, nas, z velikimi hišami in velikimi sobami, sam Stalin nas je preštel.

Dnevi stojijo, govornice prihajajo ... In med njimi tista, ki se je vsi najbolj bojijo. Velika vojska ustašev se premika proti mestu, ki leži blizu meje s Hrvaško. Orožje imajo. Prebili se bodo do zaveznikov, kdorkoli že so njihovi zavezniki, in nič jih ne bo ustavilo. Z njimi so ženske in otroci. So zaradi njih nevarni bolj ali manj?

Prababica Justina se boji partizanov, neke noči so gor, v hribu, na ražnju pekli človeka, rjul je vso noč, dol do doline je šlo, pa vsi so vedeli, kateri domač fant je dal komando in zakaj jo je dal. Baje ni bila politika, šlo je za punco. Prababica Justina se boji tabelih, črnorokci so s palicami do smrti potolkli človeka, na koncu je koža v capah visela od njega, oči pa so mu izpadle. Baje ni bila politika, šlo je za jezo. Prababica Justina se srednje boji Italijanov, ti so bolj plesali in lovili punce, komandant mesta je bil na srečo violinist. Prababica Justina se smrtno boji Nemcev, nadljudje so talce streljali za zajtrk, izseljevali za malico in mučili za kosilo. Večerjali so v koncentracijskih taboriščih.

Ampak strah vseh strahov so ustaši. Zanje ni besed. Zanje je le molk. Včasih so ponoči prišli čez mejo do hribovskih vasi ... Naredili svoje ... baje z očmi ljudi in žebli in sekirami in sploh, z raznim orodjem ... Kaj bodo naredili ustaši, ko pridejo v mesto? Ko bomo, ko se znajdemo z njimi v tem časovnem niču. Kaj jim bi lahko dali, da bi šli čim prej naprej, da se ne bi

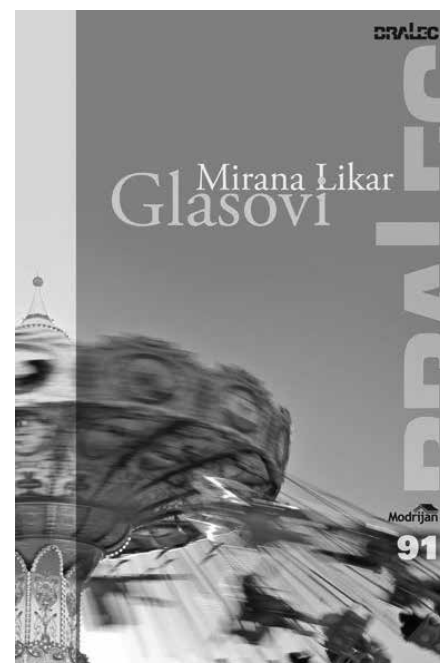

nikoli govorilo o času pred ustaši in potem, ko so odšli ustaši ... Strašna novica se kmalu spremeni v malo manj strašno novico. Lahko gremo ven, lahko gremo, recimo, na vrt. Pojavili so se partizani, zajeli so vso tisto vojsko in jo nekje zadržujejo, nekje blizu velikega gozda. Razorožili so jih. Zdaj čakajo na komande. Komande nas bodo vrnile v čas, v ti-stega natančno izmerjenega. Hočemo zgodovino, ta pa si brezbržno po mačje liže krvave šapice in pusti čas, da se naravna sam. Zaradi starih zamer. Zaradi novih zamer. Naših. Njihovih. Kdo so naši? Kdo so njihovi? Nimamo pojma. Prišle so obupane in zgrožene ženske in so mi rekle, gospa, vi, ki imate obleke, a bi vzeli kakšno svojo, pa kakšno dekico za otroka, tamle pri Kovaču imajo partizani eno žensko, skoraj naga je, pa z dojenčkom ... Ne veste, kaj delajo z njo ... Pograbila sem eno obleko, pa jopo, na hitro še dekico, in sem tekla gledat, kaj imajo, zakaj so imele ženske tako grozovite oči ... Tam pod Kovačevo lipo, vsi poznamo to Kovačevo lipo, ker stoji še zdaj in ker smo hodili k prababici na počitnice, stojijo v krogu partizani, malo pijani so in se režijo, notri v krogu pa je skoraj gola

razmršena in razphana ženska, otroka pritiska k sebi in se brani pred pogledi in besedami, ki padajo po njej ... Ob nogah ima nekakšno prtljago, tudi prababičine oči se polnijo z grozo, ker takoj vidi, kje je ta ženska bila in kam gre, ne, da je že šla. Razume, iz zmerljivk, pa zaradi tega, kar vidi, da je ženska Hrvatica, da je gospa in da mora biti njen mož, ki ga tudi ni več, ustaški oficir. Vrže obleko in jopo in deko za otroka prek partizanskih hrbtov, evo, vam, gospo, da se malo obučete. Pa zlaže se, ne brinite, gospo, sve če biti u redu ... Gospa jo milo gleda, stisne otroka k sebi, tudi zaradi svoje golote, in zašepeta, hvala vam, ali za nas nikad više ... ne ve, kam bi z otrokom, kako bi pobrala obleko, ljudje gledajo, skloni se, pa niti ne po obleko. Gospa je, pa je v resnici več ni. Pobere nekaj še kar težkega. Zavoj je. Vrže ga mimo vojakov. Pred Justinine bele noge prileti kila in nekaj srebra, dobro je zavito, vsaka vilica, vsaka žlica, vsak nož posebej, zato zročlja na droben pesek tiho. Uzmite vi, meni više neče trebati, zastoka nesrečnica in odvrne pogled ... Hrbti se zganejo, zvezde na čelih pogledajo Justino, ki ne ve, kako naj se oddalji od te groze, kako naj se reši na svoj vrt ... Čas spet steče, vemo,

kje smo, koliko je ura, kako se bo spet začela pisati zgodovina in kakšna bo. Kako se bo nališpala in kako bo nekatere dneve v nekaterih krajih izpustila. Ampak dni ne moreš izpustiti, že dolgo so prešteti do zadnjega, izpuščeni bodo iskali svoje mesto na koledarju ... Časovna luknja se zapre po tem, ko iz nje priletijo srebrne žlice. Dnevi tečejo, malo po strani so, manjka jih nekaj, sčasoma pa se naložijo drug na drugega, kot da nobeden ne manjka. Žlice so postale naš družinski zgodovinski artefakt, jemo z njimi, spominjamo se tistih treh dni, ki jih, kar se mene in moje mame tiče, sploh ni bilo, saj se še rodili nisva, ampak očitno so vseeno bili, če so me dohiteli in so zdaj tu, z mano, pa za mizo ... Odkar študiram pravo, še nekam bolj gledam ta bištek, in se sprašujem, ali bi ti v galaksijah časa potujoči dnevi, ki niso nikjer doma, lahko treščili v realen koledar, v realen čas, in ali bi lahko treščili tako, da bi spremenili monogram ženske, ki je v trenutku, ko jo je moja prababica spoznala, že ni bilo več, v začetnici mojega imena.

| MIRANA LIKAR BAJŽELJ

Vera Planinc Koljančič

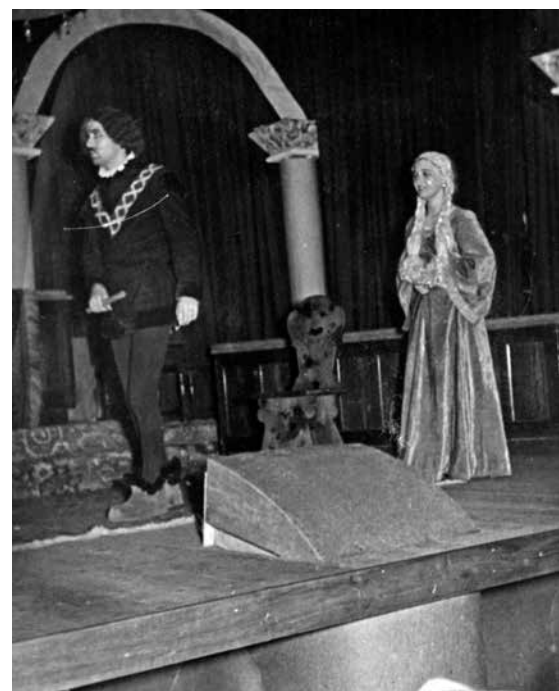
svetla zvezda povojnega kostanjeviškega gledališča

»Moj rod po materini strani izvira iz Apnenika nad Pleterjem,« pripoveduje gospa Vera, ki danes živi na Oražnovi ulici v Kostanjevici na Krki. Mama je bila odlična pevka in solistka v cerkvenem pevskem zboru, ki ga je vodil Mirko Gorenšek. Večkrat so jo po glasovnih sposobnostih primerjali z znano slovensko sopranistko in primadono ljubljanske opere Vilmo Bukovec. Dober glas o njenem petju se je slišal do Ljubljane, od koder so prišli predstavniki operne hiše prosit njeno mamo, naj jo pusti na šolanje v deželno prestolnico. Ker pa ni bilo denarja, se je vse skupaj končalo le pri prošnjah. Poročila se je v Globočice nad Kostanjevico z Bučarjevim kočijažem in prevzela priimek Tomazin. Njeni znanci so znali povedati, da je igralski talent in veselje do nastopanja dobila po njej (ker je že toliko povedi vmes, zna bralca zmesti glede reference, torej mame). Da kri ni voda, dokazuje danes nečak Stane Tomazin, član Mladinskega gledališča Ljubljana, po katerem se tudi pretakajo babičini geni. In sin Željko, dodajam še sam. Ki odlično odigra različne vloge v skečih ob kostanjeviškem pustovanju. Ona pa nadaljuje: »Rojena sem bila 20. julija 1939 v Globočicah nad Kostanjevico, kjer danes živi družina Jožeta Tomazina. Ob cesti, ki je vodila v Kostanjevico, je bilo le par hiš, zadnja v ulici je bila Grilova, danes Lešnjakova. Otroci iz soseseke smo bili prav prijetna družba, ki je preživljala ljubo in brezbrizno otroštvo brez večjih pretresov. Drakslerjev Jožko, Grlovičev Tonček, Sokolovičevi in jaz kot edinka med njimi. Pred domačo hišo so rasli trije ogromni hrasti. Na zgornje, čvrste veje najmogočnejšega je stric zavezal vrvi, med spodnje zanke vstavil krajšo desko in nastala je gugalnica. Na njej smo se menjavali, ure, če je bilo treba. Poletje, hladna senca in rahel vetrc, ki nas je božal po obrazu in nam mršil lase. Radi smo tudi prforčkali in uživali še v marsičem drugem. Proti večeru smo morali za Studeno na pašo. Čeprav sem bila pri stari mami nekako v gosteh in mi je bilo, kot se za goste spodobi, prav fino, je stric rekel: 'Na pašo boš pa hodila, saj ti drugega itak ni treba delati.' Ko so krave mulile travo in nas vsake toliko ošvrknile s svojim otožnim pogledom, smo kurili ogenj, pekli koruzo, plezali po srebrotini in ugajali razne otroške vra-

golije. Mislim, da je paša mene doletela predvsem v počitniških dneh. Pri hiši je bila le ena krava, stric je imel tudi konja. Čeprav ni bilo televizije, računalnikov in ostale elektronske krame, ki zapolnjuje prosti čas današnje mladeži, smo preživljali lepo mladost. Manj odtujenosti, več družjenja in umirjenosti. Mirno si zaspal in sanjal lepe sanje. Ali pa se mi vse skupaj samo dozdeva.«

»Komaj sem dobro zadihala, že se je začela druga svetovna vojna. V spominu mi ostaja kot prazen list papirja, posejan z raznobarnimi drobci. Eden takih je že iz časov, ko sem shodila in so me poslali k Drakslerjevim po mleko. Mimogrede sem obiskala še mamo, ki je takrat že stanovala v Kostanjevici. Spominjam se, bilo je jutro in počasi sem stopala mimo visoke zgradbe na Kambičevem trgu. Predvojne žandarje, ki so imeli svoje prostore v prvem nadstropju, je zamenjala belogardistična policija. Kar naenkrat sem zaslišala glas, ki me je poklical po imenu. Prav potihoma je nekdo rekel Vera in v glasu je bilo čutiti strah, da ga ne bi kdo slišal. S pogledom sem zaokrožila okoli svoje osi in na koncu še proti zgornjemu nadstropju zgradbe. Skozi odprto okence je žalostno gledala mamina sestra, teta Tinka. Za rešetkami je bilo še nekaj žensk, ki so jim vzeli svobodo, ker so za partizane iz Zagreba tihotapile cigarete. Ko sem doma poročala o dogodku, so me nagovorili, naj grem gospoda Benedejčiča, ki je bil poveljnik domobranske postojanke, prosit, da jo izpusti na svobodo. Prepričevali so me ravno prav dolgo, da sem na koncu res šla. S strahom sem stopala po strmih stopnicah, potrkala na velika vrata in po z druge strani dokaj glasnem naprej plašno vstopila. Pred menoj se je pojavila visoka postava v zloščenihi, vojaških škornjih, resnim pogledom in postalo me je nazarensko strah.

'Deklica, kaj pa je tebe prineslo k nam,' je vprašal, se rahlo nasmehnil in strogost je zginila z njegovega obraza. Ponudil mi je čokolado, me posadil na kolena in neprijeten občutek se je naenkrat izgubil skozi odprto okno pisarne. 'Zakaj pa ne spustite tete domov,' sem bolj potihoma rekla. 'Kaj vam je pa hudega naredila, da ste jo zaprli?' 'Moram ti povedati, da si ti pridna in prijazna punčka, ona pa ne. Kar mirno pojdi domov, tudi teta bo

LADO SMREKAR V VLOGI PRAVDAČA IN VERA PLANINC-KOLJANČIČ KOT VERONIKA DESENIŠKA. PRIPIS REŽISERJA LADA SMREKARJA: VERA PLANINC-KOLJANČIČ JE SIJAJNO ODIGRALA LIK VERONIKE DESENIŠKE.

| FOTOARHIV: GBJ

zvečer že na prostosti.' S temi besedami me je pospremil do stopnic in mi zaželel adijo. Očitno pa tudi teta ni bila tako hudobna, kot jo je hotel prikazati gospod Benedejčič, saj je zvečer res prišla domov.«

»Ko se je vojna bližala koncu, pa tudi moji zamegljeni spomini postajajo bolj jasni. Partizanov, ki so osvobodili Kostanjevico, se spominjam najbrž tudi po tem, ker so mi rekli curica, kar do tedaj še nisem slišala. Prišli so preko gore, dol z Ostrca. Bilo jih je kar precej, nekatere so pripeljali tudi z avtobusi, ki so ostali parkirani na Štrausovem travniku, pod bregom, kjer smo se pozimi otroci sankali in smučali. Spominjam se tudi, kako je stara mama za njih kuhala in jim prala. Kasneje sem izvedela, da so bili to v glavnem oficirji. Ko sem jo spraševala, kdo so ti ljudje, zakaj so prišli in koliko časa bodo ostali, mi ni vedela veliko povedati. Najbrž se je tudi sama o marsičem spraševala in iskala odgovore na podobna vprašanja.«

»Tudi mama je med vojno delala za partizane, zato se je morala umakniti

iz mesta. Enkrat, ko je še stanovala pri Uršičevih v Kostanjevici, ji je Klavževa Pepca rekla, da je prišel domačin z Malenc in ji povedal, da naj se čim prej nekam skrrije, ker bodo ponoči prišli pripadniki Črne roke. In natanko to se je zgodilo. Ko so potrkali na okno in sprševali o mami, o njej ni bilo več ne duha, sluha. Umaknila se je na Dolšce, kjer je ostala čez zimo, po osvoboditvi prišla domov in naša družina se je preselila v Rogljevo hišo. Še sreča, da je bilo do stare mame in strica, na katera sem bila strašansko navezana, le par korakov. Pri njiju sem tudi spala in oče je večkrat rekel: 'Pa tud hudič, saj nimamo nič od tebe.' V naši soseski so v veliki hiši stanovali Rogljevi. Gospod, ki je bil zelo dober kovač, se je z družino odpravil v obljubljen dežel čez veliko lužo, ki je nudila odlične možnosti za pridne in sposobne priseljence. So se pa čez nekaj let vrnili v domači kraj in si uredili trden in lep dom, mojster pa v pritličnih prostorih, ki so bili velbani, lepo kovaško delavnico. Ker pa je gospe Amerika preveč zlezla pod kožo in se življenju pri nas ni več mogla privaditi, so spet spakirali in odšli nazaj. Izpraznjena hiša, s katero je upravljal France Štefanič z Orehovca, pa je kaj kmalu postala naš novi dom. Polovico zgradbe so zasedli Drakslerjevi, v drugi polovici smo prebivali mi trije. Lepo in lušno je bilo živeti v tako razkošnih prostorih v bližini stare mame. Pri Rogljevih sem živela do leta 1960, ko sem se pri enaindvajsetih letih poročila in se preselila k možu v Sisak. »V prvi razred osnovne šole sem hodila še v župnišče, v drugega pa v prostore takrat že za silo urejene, med drugo svetovno vojno poškodovane šole. Moja prva učiteljica je bila pokojna Stana Gajšek, ki jo je ob sobotah popoldan za dve uri nadomeščala hči Staša, študentka ljubljanskega učiteljskega. Joj, kako smo se veselili zadnjih dveh ur pouka, ko nam je Staša prebirala pravljice, mama Stana pa je v tem času doma skuhalo večerjo. Večina fantov se je ob tem sicer dolgočasila, nekaj pa nas je ob tem neizmerno uživalo. Tudi ravnatelj Gajška smo imeli radi, pa čeprav sta njegova visoka postava in resen pogled včasih vzbujala strah. Posebno dekliški del šolske populacije je doživljal trenutke nelagodja, ko je v razred vstopila učiteljica Verena Kosjek. V prostoru je zavladala tišina in zagotovo bi se slišalo, če bi šivanka padla na tla. Učiteljicini strokovnosti ni bilo oporekati, imela je ogromno znanja, vendar so bili redki ponedeljki, ko nam je pripovedovala o

VERA PLANINC-KOLJANČIČ V MASKIRNICI. PRIPIS REŽISERJA LADA SMREKARJA POD FOTOGRAFIJO: GOSTOVANJE V ŠENTJAKOBSKEM GLEDALIŠČU V LJUBLJANI JE BIL NEKAJ POSEBNEGA. KOSTANJEVIČANI SO NASTOPILI Z DVEMA PREDSTAVAMA. NA SLIKI VINKO TAJNŠEK PRIPRAVLJA ZALO (VERO PLANINC-KOLJANČIČ) ZA NJEN NASTOP. BILA JE ZALO IN JE Z VELIKIM USPEHOM ODIGRALA VEČ KOT 30 PREDSTAV. ŽE PREJ JE ODIGRALA VEČ ODLIČNIH VLOG: VERONIKO DESENIŠKO (KREFT), PERNJAKOVE (PREŽIH), SVET BREZ SOVRAŠTVA (PUCOVA), NASTOPILA PA JE TUDI NA ŠTEVILNIH AKADEMIJAH, KI SO BILE ZA POSAMEZNI PRAZNIK POSEBEJ NAPISANE IN ZREŽIRANE. | FOTOARHIV: **GBJ**

svojih potovanjih, kar nas je še najbolj pritegnilo. Noben od učiteljev si ni znal ustvariti take avtoritete kot ona. Res smo se je bali. Fantje so po navadi pri njej shajali brez problemov. »Pri ravnatelju Stanku Gajšku, ki nas je imel tudi pevski zbor, je ena od učenk s seboj večkrat prinesla harmoniko. Dala je intonacijo in vsi skupaj smo pod njegovim vodstvom zapeli kakšno partizansko. Ob neki priložnosti pa nam je prijazno rekel: 'Dekleta, vem, da bi se rada naučila plesati. Naj vas Baznikova Tina, ki je malo starejša in že zna plesati, nauči prvih plesnih korakov. Postavite lepo klopi ob steno, da boste imele več prostora, in zaplešite. Po končani vaji pa prostor spet pospravite, kot je treba.' Vesele smo se dokaj plašno lotile vsega skupaj. Kar naenkrat pa, Jezus Kristus, je v razred vstopila gospa Kosjekova. Še danes slišim njeno vpitje in ne morem se načuditi, kako si je zapomnila vse udeleženske, ki smo drugi dan plačale kar visok davek. Drugače pa sem šola in učitelje ohranila v lepem spominu. »Spominjam se tudi časov, ko sem morala k birmi in se je bilo treba v praznje obleči. Kako v letih pomanjkanja priti do blaga za obleko, se je spraševala mama. So pa prihajali v poletnih mesecih iz Beograda k nam geodeti in opravljali meritve po Kostanjevici in okolici. Eden od njih je pri nas vzel sobo v najem za tri poletne mesece. Bil je miren in urejen

človek, ki je mami večkrat povedal, da je želodčni bolnik, bolj rahlega spanca in da ima rad mir. Z njim je prišlo dekle, tudi geodetinja, ki je stanovala v šoli in ga je večkrat z maminim dovoljenjem obiskala. Ob enem takih obiskov smo se pogovarjali, kako težko je priti do blaga, birma pa je tako rekoč pred vrati. S punco sta se le spogledala in že drugi dan je prišel s petimi metri prekrasne, nebeško modre svile. Kot vojaška oseba je imel namreč možnost, da je lahko kupoval v vojaški trgovini, ki je bila v hiši, v kateri živim danes. Ko je mama hotela plačati, je samo zamahnil z roko in rekel: 'Za vse dobro, kar ste storili zame.' Ob tem se je zahvalil še za mleko, ki sem mu ga vsakodnevno prinašala od Kristofice. Skupaj z našim ga je mama zavrela, on pa je tekom dneva svoj liter popil. »Moj oče je bil zaposlen pri Gozdnem gospodarstvu Brežice. Žgal je oglje na Gorjancih. Od propadajočega doma na Ravnah še uro peš v hrib, kjer so blizu hrvaške meje stale tri lepo urejene barake. V prvi so živeli tisti, ki so vozili drva za oglenco, v drugi je prebival oče, v tretji pa so bili, če me spomin ne vara, Žuliči, Tatarji po domače, ki so tudi kuhali oglje. Obstajalo pa je še eno delovišče, ki je bilo za pol ure hoje nižje. Za Gozdno gospodarstvo je bila ta dejavnost kar dober posel, za delavce pa precej težko delo. Od začetka do konca celotnega procesa sta minila kar dva

meseca. Najprej je bilo treba z bosanskimi delovnimi konji zvoziti na delovišče okrogel les, ki ga je oče vlagal v krog in gradil kopo. V največjo je vložil tudi do 150 metrov bukovih metrskih polen. Sledilo je prekrivanje z zemljo in netenje ognja, ki je tlel po navadi tri tedne, včasih tudi mesec dni. Ker je vseskozi obstajal strah, da ogenj vsega skupaj ne bi uničil, je veliko noči prebedel ali pa spal rahlo, kot zajec. Ko je ogenj ugasnil, je bilo treba vse skupaj razkopati, izbrskati oglje, ga naložiti na tovarnjake in prepeljati na železniško postajo Videm Krško.«

»Na leto so naredili kar nekaj kop, včasih so gorele tudi dve ali tri. Ne vem, kje se je naučil tega dela, sem pa večkrat slišala, da je bilo njegovo oglje najboljše. Delo je bilo sezonsko in je trajalo od zgodnje pomladi do začetka zime. Takrat se je preselil domov in se odpočil za novo delovno obdobje. Ko sem bila že malo večja, sem mu med počitnicami za tekoči dan nosila hrano in vse ostalo, kar je potreboval za ločeno življenje. V košari je dobil kruh, slanino, čebulo, kakšen krompir in ne preveč tekoč obrok, da se ne bi polivalo. Nazaj grede pa so me pripeljali soferji, ki so vozili oglje ali les. 'Bal otrok, bal se boš peljala, da ne boš peš caplala,' so me povabili in rada sem se odzvala. Če je oče delal v 11. oddelku pri hrvaški meji, je pot trajala dve uri in pol, drugače pol ure manj. Najraje sem vstala ob treh zjutraj in se zarana in v hladu odpravila na pot, da sem se

prej vrnila in osvežila v Krki. Oče, ki se je rodil v Pečicah, kjer je preživel tudi mladost, se je moral zaradi neljubih dogodkov od doma odpraviti s trebuhom za kruhom, domačo posest pa je prevzel polbrat. Temu bi se reklo še ena žalostna slovenska zgodba. Od težaškega in nezdravega življenja ter plinov, ki jih je neprestano vdihoval, ob tem pa zraven še kadil, je dobil pljučnega raka in leta 1981 umrl.«

Po končani osnovni šoli, leta 1954, sva se šli z Žagarjevo Jožo, hčerko kostanjeviškega pismonoše, učiti k Valerci za šivilji. V tistem času sta bili pri njej zaposleni dve pomočnici. Mojstrovičeva Ivanka in Pucova Ivanka, kasneje poročena z Mojstrovičevim Silvijem, ki je delal v Vinarski zadrugi Kostanjevica. To je bila zadnja generacija vajenk. V službo smo prihajale ob 8.00, delale do 12.00, šle domov na kosilo, nadaljevale ob 13.00 ter zaključile ob 19.00. Po prihodu je bilo treba najprej prezračiti in pomesti salon ter pobrisati prah. Valerca je bila zelo redoljubna in organizirana gospa, od katere smo se veliko naučile. Tako po strokovni kot po človeški plati. Nikoli se ni zgodilo, da smo z delom zamujale in po pravilu so stranke svoje izdelke dobile v dogovorjenih rokih. Ne spominjam se, da bi podaljševali delovni čas ali delali med prazniki. Kar pa se njene plemenitosti in dobrote tiče, pa je bila res nekaj posebnega. Nikoli nisem imela občutka, da sem učenka. Počutila sem se, kot bi bila del velike družine,

ki jo vodi najboljša mati. Kljub temu da smo delale napake, ni nikoli nad nobeno povišala glasu. V takih trenutkih je vstavila v cigaretšpic četrtno cigareto, prižgala, potegnila par dimov, sama pri sebi nekaj zabrundala in problem je bil rešen. Ponesrečenega poskusa ni nikoli več omenjala. Res je težko srečati in opisati takega človekoljuba. Pri Valerci sem opravila triletno vajeniško dobo, vmes pa obiskovala prvi letnik šiviljske šole v Celju, kjer sem stanovala v internatu. Ko so odprli oddelek za šivilje v Šentjernej, sem se prešolala in bila bližje domu. Pouk je bil trikrat na teden v popoldanskem času. Ostali čas pa smo teorijo sprovajali v praksi, delo torej. Pisali smo tudi dnevnik, ki nam jih je šefica morala podpisovati. Ta sistem se mi je zdel bolj posrečen kot današnji, ki ljudi spreminja v teoretike, ki po končanem šolanju ne obvladajo praktičnih veščin. Po končani šoli, leta 1957, sem čez zimo najprej malo doma šivala, maja 1958 pa se je v zgornjih prostorih združenega doma odprl obrat Laboda iz Novega mesta. Začele smo tri, ko pa so nabavili nove, kvalitetne nemške šivalne stroje Pfaff, se je iz dneva v dan začelo moštvo večati. Na koncu nas je bilo, če me spomin ne vara, nekje od 16 do 22. Delali smo v dveh izmenah, vsaka delavka, ki jo je v popoldanskem ciklusu nadomestila druga, na svojem stroju. Šivali smo predvsem srajce in veljalo je, da te srajca od Laboda naredi gospoda. Tudi tu je bila kvaliteta na prvem mestu. Za izdelavo posamezne srajce smo porabili eno uro. Če si bil hitrejši, kar smo z leti izkušeni tudi postale, nam je čas ostajal. V mesecu dni se je včasih nabralo tudi za cel teden ur. Da nam ni bilo dolgčas, smo si kar same naredile zabavo. Jenškovčeva Fani, Bevkova Anica iz Cerkelj in šefica Udvanc Tina, ki je večkrat rekla: 'Ve ste pa od hudiča.' Tudi šef nam ni mogel nič, saj smo bile pridne in hitre delavke, skoraj vedno nad normo. Preživljale smo res miren in brezbrizen čas, kar je po navadi za mladost značilno. Leta 1960 sem leto in pol preživela v Sisku, ob vrnitvi v Kostanjevico pa je bil Labodov obrat že v gradu. Drdranje šivalnih strojev se je nadaljevalo v dveh velikih halah nad Vinarsko zadrugo v vzhodnem traktu. Šef je bil Bombica (Ivan Mlakar), imeniten igravec, s katerim sva se srečevala tudi na odrskih deskah našega gledališča.«

»V hišo v Kostanjevici smo se vselili februarja 1962, ko sem bila že poročena in mati sinu Željku. Oče je hotel, da bi se preselili na Bizeljsko, kar pa mojemu možu nikakor ni odgovarjalo. Od tam ni

TURŠKA STRAŽARJA ROMAN JORDAN IN DRAGO JORDAN VODITA ZALO V UJETNIŠTVO. DESNO JOŽE JANKOVIČ V VLOGI BENEŠKEGA TRGOVCA TRESOGLAVA. | FOTOARHIV: GBJ

bilo prave prometne povezave s Siskom, kjer je bil zaposlen, pa tudi kraj sam mu ni bil všeč. Iz uvidevnosti je sicer šel z očetom na ogled in mu tudi povedal, da na Bizeljskem njegova družina ne bo živela. Kmalu zatem se je pojavil Kržičnikov Peter s ponudbo, da prodaja hišo, ki smo jo tudi kupili. V njej je bila po vojni oficirska trgovina, v kateri so kupovali največ oficirji z letališča Cerklje, ki jih je kar nekaj stanovalo v Kostanjevici.«

»S kostanjeviškimi gledališčem sem se prvič srečala v osmem razredu osnovne šole. Takratni ravnatelj Lado Smrekar je pripravil akademijo, za katero je v celoti napisal tekst. Tovrstne prireditve so bile za tisti čas nekaj posebnega. Spominjam se, da je prišel do mene s celim šopom popisanih listov in rekel: 'Tole se bo treba naučiti v parih dneh na pamet.' 'Saj to je nemogoče, tega pa res ne bom zmogla,' sem bolj plaho odgovorila. 'Za tole reč boste morali pa nekoga drugega dobiti,' sem vztrajala. On pa meni nazaj: 'O, še kaj drugega si se sposobna naučiti. 'Naučila se boš in pika,' kar je že zadišalo po ukazu. 'Ježeš Marija,' sem potožila mami, ko sem prišla domov in nadaljevala bolj jezno kot ne. 'Vse to se bom morala naučiti na pamet.' Mama je le odmahnila z roko in pristavila: 'Kaj me briga. Če si prevzela, boš izvedla. Kar gor v sobo pojdi in začni vaditi.' In prmejdun sem se naučila. Res pa je tudi, da je bila gospa Gajškova odlična šepetalica. Ko mi je, oblečeno v narodno nošo, zmanjkalo sape, se je že zaslišal njen tihi glas od zadaj in z njeno pomočjo sem stkala besedilo do konca. Ko sem se po končani osnovni šoli šla učiti k Valerci za šiviljo, je Smrekar režiral Celjske grofe. Meni, stari šestnajst let, je namenil kar pomembno vlogo Veronike Deseniške. Vendar to ni bila moja največja težava. Nelagodno sem se počutila, ker je moj nekdanji ravnatelj igral Piccolominija. Kljub temu da so me za igro kar pohvalili, sama nisem bila najbolj zadovoljna. Težava je bila tudi v tem, da me je mama le stežka puščala na vaje. Bala se je, da se mi ponoči, ob vračanju domov, ne bi kaj zgodilo. Tako sta me vsak večer do gostilne Žibert pospremila pokojni Ladko Kukec in Lado Smrekar.«

»Dve leti kasneje, pri osemnajstih, smo še enkrat odigrali Celjske. Tudi tokrat sem nastopila v vlogi Veronike Deseniške, Piccolominija pa je igral Ladko Kukec. Režiser predstave, Lado Smrekar, je igral vlogo pravdača. Ta predstava, ki je že precej bolj uspela, je bila zame najljubša, kar sem jih odigrala s kostanjeviškimi gledališčniki. Zanimivo celo

bolj kakor Miklova Zala, s katero smo gostovali doma in v tujini in si ustvarili sloves odličnega amaterskega gledališča. Celjske smo igrali le v domači dvorani. Kolikokrat smo nastopili, se ne spominjam, vem le, da sem tokrat neprimerno bolj razumela zgodovinsko ozadje in še marsikatero malenkost. Tudi obisk je bil množičen, težko si našel prazno mesto v dvorani. V Jurčičevem Klostrskem žolnirju, ki so ga odigrali leta 1956, nisem sodelovala. Leto kasneje smo se na Dolenjskem kulturnem festivalu predstavili s Pernjakovimi avtorja Prežihovega Voranca. Igrala sem vlogo Mutke, in to samo enkrat. Večkrat igra tudi ni bila uprizorjena. Vloga je bila zame ena najtežjih, zato še dobro, da je ni bilo treba večkrat ponoviti. Tudi Svet brez sovraštva, v kateri sem igrala vlogo Marije, je bila zaradi žalostnih prizorov iz zapora in kratkega časa od konca vojne, ki še ni zacelil krvavih ran, precej duhomorna.«

»Vrhunec kostanjeviškega gledališča in konec moje gledališke kariere je bila Miklova Zala, ki smo jo med letoma 1966 in 1967 uprizorili kar 33-krat. V njej je nastopilo 87 igralcev in tehničnega osebja, vadili smo brez konca in kraja, celih osem mesecev. Pa bi še, če se tudi znotraj ansambla ne bi posamezniki naveličali. Za amaterje je bilo to preveč. S to predstavo smo se predstavili celo v Italiji, Avstriji in na Hrvaškem. Kjerkoli smo igrali, so bile dvorane nabito polne. Na generalki za

gostovanje na avstrijskem Koroškem si je Ladko Kukec zlomil nogo in ni mogel nastopiti. Vstopnice za predstavo so bile že prodane, mi pa brez enega glavnih igralcev. Še dobro, da je naš režiser Lado Smrekar poznal odličnega poklicnega igralca Miho Baloha, ki ga je nadomestil. On je v tej vlogi igral že v Slovenskem narodnem gledališču v Trstu in Mariboru. Bil je izkušen igralec, s posluhom za nas amaterje. Po predstavi v Celovcu, s katero smo se poslovili od koroškega občinstva, ga njegova žena Štefka Drolc ni uspela več zaustaviti. 'Miha, Miha,' ga je prosila, 'ostani z mano v sobi.' On pa ji je, ves evforičen, pobegnil skozi okno v nadstropju, skočil par metrov in se nam pridružil v skupnem prostoru. Tudi naš režiser Lado Smrekar mu ni mogel do živoga. Bolj ga je prosil, da naj neha, večji hrup je zganjal. In to po deseti uri, ko pravila hišnega reda prepovedujejo glasno veseljačenje. Ostali igralci smo se kaj hitro pobrali in ko je na koncu ostal sam brez publike, se je le vdal in odjadral nazaj k ženi.«

»Po Miklovi Zali so me prišli snubit iz celjskega gledališča. Ponudili so mi možnost šolanja in štipendije, s katero bi se preživljala. Res sem rada igrala, da pa bi mi bil življenjski cilj postati igralka, pa ne. Zgleda, da je bil to v moji mladosti premalo cenjen poklic. S tem, kar sem odigrala, sem bila zadovoljna. Odločila sem se, da bom ostala v Kostanjevici in živela brez večjih pretresov.

»Na dan mladosti, 25. maja 1968, je bila

VERA KOLJANČIČ – ZALA – PROSI MAMO MIKLOVKO – ROZIKA JANKOVIČ, DA JO PUSTI S HLAPEM DAVORINOM – LADKO KUKEC. | FOTOARHIV: GBJ

premierna uprizoritev Divjega lovca Frana Saleškega Finžgarja. Namesto na odru sem predstavo spremljala v dvorani kot gledalka. Mama, ki je morala v času moje odsotnosti zaradi vaj in gostovanj z Miklovo Zalo skrbeti za sina, se je odločila, da vloge varuške ne bo več opravljala. Mogoče je bil zaradi tega Smrekar malo užaljen, toda druge rešitve v tistem času nisem našla. In tako se je mojih več kot deset let aktivnosti v kostanjeviškem gledališču končalo. Se je pa z nekaj ponovitvami te igre tudi zaključilo najbolj plodovito obdobje kostanjeviškega povojnega gledališča. Leta kasneje sem igrala tudi manj pomembno vlogo v filmu Nevesinjska puška, ki so ga snemali v gradu. Spominjam se, da sem dobila kar dober honorar. Nastopila sem tudi v filmu Dvanajst veličastnih, in sicer v vlogi mestne dame.«

»V letih nastopanja z različnimi igralci so mi nekateri ostali v trajnem spominu. Med glavnimi moškimi liki, s katerim sem tudi najraje igrala, je bil Ladko Kukec, pa Jože Jankovič, ki je po mojem mnenju vrhunsko odigral vlogo Juda v Miklovi Zali, Jože Kavčič in seveda nepozabni Ivan Mlakar - Bombica. Med ženskami so mi bile pri srcu Tilka Udanc z Dob, Vera Jalovec, ki je uskočila za kakšne manjše vloge, in pokojna Marija Šketova, ki je zablestela v vlogi Almi-re v Miklovi Zali. Kljub temu da vloga, ki jo je igrala, ni bila najbolj priljubljena, je bila zame njena igra brezhibna. Ženske so bile v našem gledališču v manjšini. Ko se spominjam nazaj, nikakor ne morem pozabiti šepetalke Gajškove Stane, ki je ni mogel nadomestiti nihče. Čeprav

so v tej vlogi nastopale tudi druge, je ni mogel nadomestiti nihče.«

»O vlogah, ki sem jih odigrala, naj sodijo drugi. Večkrat sem bila deležna pohval režiserja in gromkih aplavzov publike, kar za igralca pomeni največ. Spominjam se euforije, ki je nastopila, ko smo imeli prvo predstavo. Neučakani gledalci so hoteli razbiti vrata in vdreti v dvorano. Nesrečniki, ki niso dobili kart, so rogovilili in kričali, da je bilo joj. Pred vrati so morali stati miličniki in miriti razgreteže. Dvorana je bila nabito polna, tisti, ki niso dobili sedežev, so stali. Kdor tega ni doživel, si ne more predstavljati, kakšna norija je bila. Težava je bila tudi v tem, ker so na premiernih uprizoritvah pri nakupu kart dobili prednost svojci igralcev, ki so zasedli najboljše sedeže. Spominjam se premiere Miklove Zale v Kostanjevici in prizora, ko so me Turki odpeljali v ujetništvo. Gledalci so jokali kot dež, kar je zapisal tudi novinar takratnega tednika Tovariš. Izgleda, da sem jih s svojo igro zapeljala iz resničnosti v virtualni svet. Moji občutki z gledališkega odra so deljeni. Največkrat je bilo lušno, nastopila so tudi stanja naveličanosti in iztrošenosti. Vsakokrat, ko sem stopila na oder, je nastopilo par trenutkov treme, kar mi je bolj koristilo kot škodilo. Ko je nelagoden občutek izginil in sem se poistovetila z likom, ki sem ga igrala, je nastopil neponovljiv užitek.«

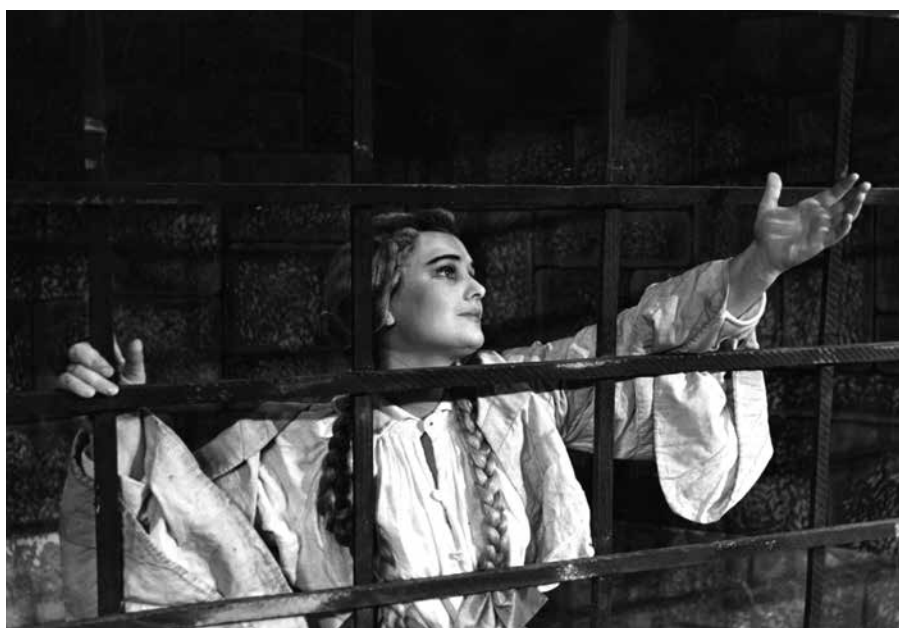
»So bili pa tudi dnevi, ko je režiser rekel: 'Vidim, da danes z vami ne bo nič, in vaje so se spremenile v improvizirano veseloigro brez scenarija.' Drugače pa je bil Smrekar strog, saj je dobro vedel, da

brez reda ni rezultatov. Vsega, česar se je lotil, je izpeljal zelo dobro. Bil je perfekcionista, z veliko znanja o gledališču. Še posebej pri Miklovi Zali, kjer je bilo udeleženih toliko igralcev in tehničnega osebja, je bila potrebna dobra organizacija. Kulise so v glavnem izdelovali v Ljubljani, kjer smo si v gledališkem ateljeju sposojali tudi kostume. Izhajali so gledališki listi, ki jih ostala amaterska gledališča daleč naokoli niso poznala. Vinko Tajnšek, masker in lasuljar iz Slovenskega ljudskega gledališča Celje, je skrbel, da smo bili na odru primerno urejeni.«

»Predstave so bile v soboto popoldan in zvečer ter v nedeljo popoldan. V času, ko so bile zunanje temperature še toliko znosne, da smo lahko igrali in da gledalcev ni zeblo. Bralne vaje smo imeli v šolski zbornici, igralske pa na odru kulturnega doma. Kmalu po večerji pa vse do polnoči, včasih tudi do enih, kakor je pač naneslo. Potem pa hitro v posteljo. Komaj sem dobro zaprla oči, že je Gundetova Minka trkala na okno in naznanjala, da je ura tri zjutraj. Ker nisem bila več za strojem, temveč v krojilnici, sem imela drugačen delovni čas. Včasih sem bila tako izmučena, da bi se v službi najraje ulegla kar na tla in zaspala. Po prihodu domov pa si nisem mogla privoščiti počitka. Pri naši mami to ni bilo mogoče. 'Kaj pa se klatiš ponoči okoli,' mi je večkrat rekla. 'Bodi doma in spi, kot to počnemo drugi.'

»V več kot desetletju mojega gledališkega udejstvovanja je ostalo veliko lepih spominov, na katere pomislim, ko pridejo slabši dnevi. Vse, kar smo delali, je bilo prostovoljno, potrebno je bilo veliko dobre volje in odrekanja. Vaje in priprave na predstavo so bile oblike druženja, ki smo ga vsi nekako potrebovali. Televizije in drugih medijev, ki danes poskrbijo za zabavo, takrat ni bilo. Ko se danes občasno sprehodim ob gradbišču, kjer po polževo nastaja novo žarišče kulture v naši občini, mi na dan privrejo spomini na leta mladosti, povezana s kostanjeviškim gledališčem. Ob vsem, kar vidim, me prevevajo čudni občutki in na številna vprašanja, ki si jih mimogrede zastavljam, ne najdem odgovora. In ko se odpravim proti domu, mi na misel prihaja veliki hrvaški književnik Miroslav Krleža, ki nas tolaži z optimističnim izrekom: 'Nigdar ni tak bilo da ni nekak bilo' ...«

| JANEZ ZAKŠEK

ZALA V UJETNIŠTVU. | FOTOARHIV: GBJ

MEDNARODNA KOLESARSKA DIRKA KOSTANJEVICA NA KRKI

| FOTO: **DANILO KESIĆ**

Minilo je deveto leto, odkar je bila nazadnje na kostanjeviškem otoku izpeljana kolesarska nagrada doljenjskih Benetk. V soboto 11. junija so se na meandru reke Krke ponovno borili mladi kolesarski upi iz Slovenije in Hrvaške, ki so na dirki lahko pokazali svojo kondicijo in znanje. Priprave na tekmo so se pričele že ob osmi uri zjutraj s postavitvijo ograj, ozvočenja, signalizacije ter kolesarske pisarne, ki je bila mimogrede v kostanjeviški piceriji. Do prihoda prvih ekip so se organizatorji in prostovoljci že dobrega ogreli.

Prvi so ob 13.15 nastopili dečki C ter deklice C in B. Prvo mesto med dečki C je osvojil Aljaž Petek iz KK Sava Kranj, drugo mesto Anže Ravbar iz KK Adria Mobil in tretje mesto prav tako Adriin kolesar Aljaž Turk. Med deklicami C je slavila Neja Kalan iz KK Sava Kranj. Drugo in tretje mesto sta zasedli kolesarki iz KD Sloga 1902 Idrija, Nuša Moroz in Špela Čuk. Med deklicami B je vztrajno skozi celo tekmo vodila in na koncu zmagala Klara Čemažar iz ekipe BTC City Ljubljana. Drugo mesto je zasedla Eva Prevc iz KK Sava Kranj, tretje mesto pa je pripadlo Tajdi Hamler iz KK TBP Lenart. Malo pred drugo uro so svoja kolesa

zavrteli dečki B in deklice A. Tekma je bila ves čas napeta, v zadnjih dveh krogih pa se je zmagovalna trojica tudi ločila od skupine. Med dečki B je prvo mesto zasedel Jaka Špoljar iz KK Adria Mobil, drugo mesto je pripadlo Luki Jablanovcu iz KK Tropovci. Odlično tretje mesto in stopničke si je priboril domačin Adam Jordan iz KK Adria Mobil. Med dirko smo lahko opazili tudi nekaj dežnih kapelj, ki pa niso ustavile nadebudnih kolesark in kolesarjev. Med deklicami A so prvo in drugo mesto zasedle Ana Ahačič in

Tjaša Sušnik, obe članici kolesarskega kluba Kranj. Predzadnji so nastopili dečki in deklice najmočnejše kategorije. Med dečki si je zaslužen prvo mesto prikolesaril Gal Glivar iz KK Adria Mobil. Drugo mesto je osvojil strah in trepet iz Reke, Fran Miholjevič, sin bivšega aktivnega kolesarja. Tretje mesto je pripadlo kolesarju Adrie Mobil, Aljažu Colnarju. Med mlajšimi mladinkami je slavila hrvatica Mateja Posavec iz kolesarskega kluba Sveta Nedelja. Drugo mesto je pripadlo domači Sari Debenec iz BTC City Ljubljana.

Marsikateri kolesar se je včlanil v kolesarski klub in pričel resneje šele po svoji prvi odpeljani dirki. Z največjim pompom so nastopili predšolski otroci, ki so tekmovali na 200 m ter se meter za meter, korak za korakom borili do ciljne črte. Bili so nagrajeni tudi z največjo spodbudo in aplavzom.

Po končani dirki so za vse sodelujoče bili pripravljene makaroni, ki so nahranili utrujene mišice in želodce. Kostanjevico so ob koncu dirke obiskale tudi mažoretke, ki so s svojim nastopom v trenutku pregnale deževne kaplje, ki so skušale botrovati dogodku. Velika nagrada Kostanjevice na Krki se je zaključila s podelitvijo pokalov, medalj in praktičnih nagrad vsem najboljšim. Za pomoč in sodelovanje se zahvaljujemo vsem sponzorjem, prostovoljcem, kolesarskim klubom, obiskovalcem za spodbudo, najmlajšim pa za spektakel.

| DRUŽINA JORDAN

| FOTO: **DANILO KESIĆ**

SREDINI POHODNIKI

| FOTO: IVAN PIRC

Življenje prinaša več obdobij, štirideset let zaključene delovne dobe pa je za človeka gotovo najbolj prelomno, saj temu sledi čas zasluženega pokoja. Kam pa sedaj? Kaj naj počnem, kako naj skrbim za svoje zdravje, dobro počutje in kako najbolje izkoristiti svoj prosti čas?

Na več od teh vprašanj sta odgovor našla Jože Tomazin in Vlado Herakovič, ki sta se neko junijsko sredo leta 2011 podala na turo, ki je trajala šest ur, vodila pa preko Orehovca do Kozarij in skozi Črnečo vas nazaj v Kostanjevico na Krki. Postopoma so se jima pridružili še Franci Štokar, nato Franci Klemenčič, Stane Kuntarič, Iztok Bizjak in v decembru istega leta še Jože Brudar. V letu 2012 so se jim pridružili še Milan Colarič, Tone Palčič in Rajko Sokolovič. Ker je bil prvi pohod na sredo, so si nadeli ime »sredini pohodniki«. Z mojo pridružitvijo v januarju 2014 nas je bilo že enajst. Žal je konec marca 2014 za vedno odšel od nas Iztok Bizjak, tako da nas je takrat ostalo v skupini deset, v letošnjem letu pa se nam je pridružil še Stane Oštir.

Naši pohodi potekajo brez izjeme vsako sredo v tednu in v vsakem vremenu ter v vseh letnih časih.

Kadar je zelo slabo vreme, ko so huda neurja ali snežni meteži, pohod malo skrajšamo in uberemo lažjo pot. Prioriteta smeri in področja pohodov so naši bližnji in sosednji kraji v Gorjancih – od Čateža vse do Trdinovega vrha na naši strani, preko meje pa

od Samobora do Stojdrage, Pokleka, Tomaševcev, Sošic v samo notranjost Žumberaka, saj je naš moto, da moramo najprej poznati kraje ter poti z obeh strani meje, katere so velikokrat prepeščili naši predniki. Enkrat mesečno se podamo tudi na turo do bolj oddaljenih krajev, kot sta npr. Sljeme nad Zagrebom, Kum, Boč nad Poljčanami itd.

V letošnjem letu smo že četrto izvedli pohod na Vinsko vigred iz Kostanjevice preko Gorjancev v Metliko. Pridružil se nam je tudi nekaj članov našega planinskega društva, kakor tudi prijateljev iz Sentjerneja in Podbočja. Bilo nas je štiriindvajset, pot pa je z vmesnima počitkoma trajala celih trinajst ur.

Vsi sredini pohodniki smo člani planinskega društva Polom Kostanjevica na Krki. Med nami so planinski vodnik z licenco, dva markacista, dva člana upravnega odbora in dva gorska stražarja. Naši pohodi vključujejo tudi urejanje in markiranje planinskih poti, zelo veliko časa pa namenimo prostovoljnim akcijam pri izgradnji pohodniškega doma PD Polom na Ravneh nad Orehovcem.

| IVAN PIRC

| FOTO: IVAN PIRC

SUP JOGA

| FOTO: TEJA BLATNIK

Letos smo prvič na reki Krki pri kopališču Štraus začeli s SUP jogo in delavnico Igre ravnotežja (osnove akrojoge). Če bo vreme služilo, nameravamo delavnice organizirati na vsake 14 dni. SUP joga je joga, ki se izvaja na SUP-u. Joga je zmes fizične aktivnosti in meditacije, ki blagodejno vpliva na vsesplošno zdravje in počutje. Prvi komentarji gledalcev so: »To pa mora biti zelo težko« ali pa »Jaz bi sigurno noter padel«. No, pri nas še nihče ni padel v vodo in vsi so bili zadovoljni z izkušnjo. V resnici je zadeva toliko težka, kolikor si jo sam narediš. Učiteljica prilagodi vadbo skupini. Večinoma so vsi prvič na SUP jogi, nekateri so tudi prvič na SUP-u in tudi prvič na jogi. Skratka vadba je zelo varna in prilagojena sposobnostim (zelo) povprečnega človeka. Voditeljica joge je mlada in izkušena Nina Trebec, ki se preživlja z učenjem joge in je ena pionirk SUP joge v Sloveniji. Delavnico Igre ravnotežja (osnove akrojoge) vodi Špela Peterlin – Nayeli. Špela je psihologinja, trenerka in ustanoviteljica društva MOAVE, ki se ukvarja s spodbujanjem avtentičnosti, izraznosti in celostnega razvoja preko gibanja. Da še odgovorimo na vprašanje kdo

smo mi, ki vse to skupaj spravimo v celoto. Jedro predstavlja mlada in zagnana ekipa treh bratov, ki želi s svojim delovanjem prinesiti inovativnost in vrednote v Kostanjevico na Krki. Imenujemo se »Landestrost«. Večina od vas verjetno pozna besedo

»Landstrass« ampak za Landestrost jih pa velika večina ne ve. Beseda »Landestrost« je staro ime za Kostanjevico na Krki in pomeni deželo zaupanja, poguma, tolažbe. Kostanjevica na Krki je nekoč predstavljala vse to. Bila je zelo pomembna naselbina in zaupanja vredna utrdba grofov Spanheimskih. Danes želimo, da Kostanjevica na Krki že spet predstavlja te vrednote.

Turizem Landestrost se ukvarja z več turističnimi dejavnostmi. Nudimo turistično vodenje po starem mestnem jedru Kostanjevice na Krki in bližnji okolici, izposojamo skike (simulacija teka na smučeh) in SUP-e. Možnost izposoje supov, teambuildingi, turistično vodenje iz supa, igre na vodi in osnove supanja za začetnike so naše aktivnosti in še kaj bi se našlo. Napihljivo SUP opremo izposojamo tudi za vaše dopustovanja na morju in jezerih. Več informacij si lahko pridobite na spletni strani landestrost.si in spremljajte naše FB objave in dogodke na SUP Landestrost.

Dobrodošli v deželi zaupanja!

| MATIJA TOMAZIN

| FOTOARHIV: LANDESTROST

BARJANSKA ŽABA ALI PLAVČEK (RANA ARVALIS)

Nemalo domačinov je med sprehodi po pomladnem močvirju ali pomladni sečnji drv v Krakovskem gozdu prav po pomoti opazilo nekaj kar v Sloveniji in okolici velja za pravo biološko poslastico. Za tiste, ki niste prepričani naj povem, da je prav mogoče, da ste opazili žabo svetlo do temno modre barve. Gre za najmanjšo pravo žabo v Sloveniji po imenu Barjanska žaba ali Plavček. Ime Plavček so jim ljudje pripisali zaradi specifične barve med mrestenjem. Za Plavčke je namreč značilno, da se samčki v paritvenem obdobju za dva do tri dni obarvajo v svetlo modro barvo. Plavčki so v Sloveniji zelo redka vrsta zato smo lahko v naši občini še toliko bolj ponosni ob njihovi stalni prisotnosti. Najdemo jih namreč le v močvirnih nižinskih travnikih in poplavnih gozdovih. Njegovi življenjski prostori so zavarovani z Uredbo o zavarovanju prostoživečih živalskih vrst. Žabe na splošno živijo razmeroma dolgo in sicer od 10 do 15 let. Zanimivo je, da v vsem tem obdobju rastejo pa čeprav zelo počasi. Plavček običajno ne doseže večje dolžine od 6 cm. Ima priostren gobec in mlečno bel ali rumenkast trebuh. Barjanske žabe se v času parjenja iz prezimovališč na kopnem pomaknejo v poplavne gozdove, mlake in močvirja. Tja se najprej odpravijo samci. Ti z značilnim oglašanjem, ki ga prebivalci v bližini Krakovskega gozda lahko ponoči dobro slišimo, na mrestišča privabljujejo samice. Ko samci v vodi opazijo samico, jo stisnejo v paritveni objem ali

ampleksus. Samica nato začne odlagati jajca v obliki mresta, ki ga samec sproti zunanje oplodi. Na mrestiščih se hkrati zbere tudi po več sto žabic, ki so aktivne noč in dan. Mreste odlaga več samic hkrati na istem mestu, zato jih najdemo strnjene v večje blazine.

Klub izjemni aktivnosti na mrestiščih pa žabe povsod po Sloveniji izumirajo. Veliko jih pogine že kot paglavcev (torej preden odrastejo), kar je zaradi naravnih plenilcev kot so kače, ribe, ptiči in ostale živali dokaj naraven in sprejemljiv proces. Večji problem predstavlja izsuševanje mlak in močvirij, brezobzirno poseganje človeka v naravne habitate in vodne sisteme ter vse večja uporaba škropiv in pesticidov v modernem intenzivnem kmetovanju. Plavček, včasih le žaba, ki roko na srce ne velja za najbolj privlačno žival pa zadnja leta postaja pravi nastopač. S svojo nekaj dnevno paritveno obleko osvaja naslovnice revij in člankov, postaja nujna fotografija v zbirki biologov in naravovarstvenikov, ljubiteljskih fotografov in tržna niša turističnih vodnikov. Tudi tisti, ki veljamo za nekoliko bolj zelene je prav, da se zavedamo, da živali (pa ne da bi bilo za ljudi kaj drugače) v času parjenja potrebujejo popoln mir. S svojo prisotnostjo lahko ljubitelji narave in tudi naravovarstveno ozaveščeni ljudje povsem nenamerno ogrozimo obstoj vrste. Omenjene živali so namreč zelo plašne in ob najmanjši motnji, kot je denimo naša prisotnost blizu mrestišča, razmnoževanje prekinejo. Posledice za

populacijo so lahko pogubne. Sodobna biologija uvršča žabe med najzanesljivejše pokazatelje kakovosti okolja. Ker so občutljive, v primeru onesnaženja izginejo med prvimi živalmi. Kadar se torej srečamo z žabo, bodimo veseli!

Zanimivosti o žabah

Žabe so starodavni simbol spolnosti in sreče. V egipčanski mitologiji je bil pojav žab povezan s poplavami Nila, po katerih je prst postala rodovitna in okoliško prebivalstvo se je lahko zaneslo na pridelek.

Egipčani so imeli tudi celo vrsto bogov in boginj, ki so bili upodobljeni kot živali, med njimi tudi boginja Heket upodobljena kot žaba oziroma ženska z žabjo glavo ali ženska, ki na glavi nosi žabo. Predstavljala je znamenje življenja in plodnosti.

V kitajski mitologiji in Konfucijevem nauku še vedno velja prastari mit, da je žaba glavna lunina žival, ki ponazarja elemente vode (Jin) pri čemer prepelica ponazarja ogenj (Jang). Ob spomladanskem enakonočju se začne spreminjanje prepelice v žabo in jeseni obratno. Po starodavnem kitajskem verovanju žaba simbolizira srečo, zato nekateri Kitajci žabe hranijo v dragih steklenih posodah.

V nekaterih delih Indije verujejo v Maha Manduko, Veliko Žabo, ki jo vidijo kot podporo celotnemu vesolju in življenju na Zemlji pri prehodu v novo pomlad. Velika žaba pomaga naravi, da lahko spomladi znova oživi. Raniti ali ubiti žabo ali paglavca, ko se ta pojavi zgodaj spomladi lahko ogrozi prebujanje vesoljnega spanca, torej novega življenja. Seveda tudi ni naključje, da je prav žaba tista, ki v Trnuljčici prinese novico kraljici, da bo po dolgotrajnem čakanju na otroka končno postala mati.

Na Škotskem je še živ običaj podarjanja žab ob vselitvi v novo hišo ali postavljanja kamnitih žab v vrt. Tudi pravljice pravijo, da se zna grda žaba kaj hitro spremeniti v lepega kraljeviča ali princeso.

Slovenski rek pravi: kolikor dni bodo žabe pred Jurijem (24. 4.) regljale, toliko dni bodo po njem molčale.

| ILUSTRACIJA: TOMAŽ KUPLENIK

| ZBRALA ALJA PINCOLIČ

PREDSTAVITEV GALERIJE BOŽIDAR JAKAC V ROMUNIJI

| FOTOARHIV: GBJ

V začetku letošnjega leta smo se v Galeriji Božidar Jakac pridružili pobudi Posavski gradovi, ki se je razvila z namenom tesnejšega sodelovanja in skupne promocije kulturne dediščine posavske regije. V projektu smo se povezali s Posavskim muzejem Brežice, Javnim zavodom za kulturo, šport, turizem in mladinske dejavnosti Sevnica, Gradom Rajhenburg in Kozjanskim parkom Podsreda.

Skupaj s partnerji in Turističnim društvom Kostanjevica na Krki smo se 14. in 15. maja udeležili drugega evropskega sejma gradov, ki je potekal na gradu Corvin v transilvanskem mestu Hunedoara v Romuniji. S skupnim nastopom smo si prizadevali umestiti Posavje kot regijo gradov na širši turistični zemljevid Evrope. Obiskovalcem smo predstavili programe Galerije Božidar Jakac z razstaviščem v ministerialnem dvorcu Lamutov likovni salon in zanimivostmi ter turistično ponudbo našega mesta. Za obiskovalce smo izvedli tudi likovne delavnice grafičnih tehnik. Zanimanje za sejem je bilo veliko, obiskalo ga je več kot pet tisoč obiskovalcev, ki so v veliki meri poznali večje slovenske turistične kraje, mi smo jim na zemljevid postankov pri nas dodali Posavske gradove in Kostanjevico na Krki.

| ALJA FIR

Madeira

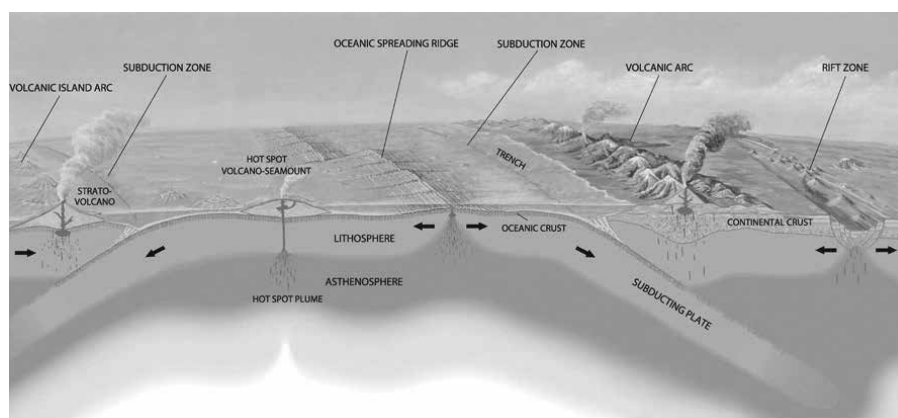
Ponovno čutim neke vrste nemir, ki se pojavi, ko nastopi v mojem prostoru in času preveč napetosti. Spakiram kovček, rečem au revoir in grem. Da se odklopim in si privoščim oddih, ki naj bi napolnil moje že kar preveč izpraznjene baterije. Sledi seveda vprašanje: »Kam, le kam te bosta tokrat odpeljala tvoja želja in srce, Tamara?« Nekam, kjer bom lahko začutila pristen stik z naravo, hodila bosa po mehki zemlji, poslušala piš vetra, ki mi bo kuštral lase in občudovala udarjanje valov ob skale. Odgovor je bil Madeira, otočje v Atlantiku, kjer stopaš po vulkanski preperelini iz globočin naše Zemlje. Potrebni je bilo nekaj več kot devetsto kilometrov enakomernega brnenja letalskega motorja, ki ločuje Madeiro od najzahodnejšega dela evropskega kontinenta, da se je po dveh urah pod nami pojavilo največje in glavno mesto tega vulkanskega arhipelaga Funchal. Poskusimo pristati. Prvič, neuspešno, drugič ravno tako. Globoko zajamem sapo, zaprem oči, ob tem pa me obide misel, da gre v tretje po navadi rado. Kljub turbulenci, ki je letalo zanašala v vse smeri, je pilotu le uspelo ujeti ozek rep letalske steze in nič kaj mirno pristati. Sledil je aplavz, ki si ga je to pot res zaslužil. Med strmo pobočje hribovitega predela otoka ter morje je kar malce na silo vrinjena letališka steza, ki leži na umetno dograjenih stebrih in jo mednarodne lestvice uvrščajo med deset najbolj nevarnih na svetu. Seveda tega pred prihodom nisem vedela, informiral me je šele receptor v preddverju hotela, ko je tako mimogrede omenil, da so od skupaj šestnajstih letal, ki naj bi tisti dan pristala v Funchalu, na kraj prispela samo tri. Ostala so se morala vrniti nazaj v Lizbono in srečo poizkusiti naslednji dan. Aha, nič takšnega torej, samo redna praksa. Še sreča, da je bilo tako. Težko bi preživela pot nazaj do Lizbone in nov poskus osvojitve Funchala v naslednjem dnevu. Preveč se bojim letenja. Kar se tega tiče, sem navaden strahopetec, ki gre na pot, kot bi bilo zadnjič. Tudi najmanjši tresljaj letala občutim preveč intenzivno, zagotovo bolj kot večina potnikov. Kljub črnim

mislim, ki me prevzamejo, pa globoko v sebi vem, da se bo vse dobro končalo. In tudi tokrat se je, čeprav smo čisto premočeni prispeli do nastanitve. Razgled s hotelskega balkona je razkrival veličino narave in neskončnost oceana. Opomnil me je na majhnost človeka, ki se vse prevečkrat postavlja v vlogo vsemogočnika. Ob Atlantiku nisem bila prvič, vendar sem ga tokrat opazovala z otoka, ne s celine. Popolnoma drugačen občutek je biti ujet na majcenem koščku zemlje sredi globokega oceana. Udarjanje valov ob prepadno steno obale ni prenehalo in betonska džungla hotelov, v katero se spreminja zahodni del mesta Funchal, me ni prav nič motila. Bila sem mirna sredi širnega vesolja.

ROJSTVO MADEIRE

Začetek je rojstvo tudi v primeru tega čudovitega otoškega bisera v barvi mehke zelene, z vonjem po tropih.

ognjeniško aktivnost. Vroče točke so območja velike ognjeniške aktivnosti in vulkanska dejavnost je največkrat prisotna znotraj plošč, seveda pa tudi na njihovih robovih. S postopnim premikanjem teh, sicer stacionarnih vročih točk, nastajajo znotraj litosferskih plošč podolgovate strukture, kot so podmorski ali kopenski grebeni, otoške verige ali nizi podmorskih gora. Madeira leži na vroči točki afriške tektonske plošče in predstavlja samo zgornji, torej zelo majhen del precej večjega vulkanskega sistema, ki se nadaljuje v globinah oceana. Na nekaterih mestih se klifi na površju nadaljujejo do globin več sto metrov. Pa da vas ne dolgočasim s preteklimi fazami vulkanske aktivnosti na otoku, ki so se začele pred 18 milijoni let in bile zaznamovane z močnimi izbruhi, bi omenila samo, da je bila zadnja vulkanska aktivnost zabeležena pred 6.000 leti, območje pa je danes neaktivno.

TOKOVI V ZEMELJSKEM PLAŠČU IN NJIHOV VPLIV NA GIBANJE LITOSFERSKIH PLOŠČ

| VIR: [HTTP://WWW.OREGONGEOLOGY.ORG/SUB/PUBLICATIONS/IMS/IMS-O28/TECTONICS.HTM](http://www.oregongeology.org/sub/publications/ims/ims-o28/TECTONICS.HTM)

Vulkanska Madeira je nastala kot posledica delovanja geoloških vročih točk (ang. hot spots), območja v Zemljinem plašču pod litosfero¹, kjer so prisotni stalni viri visokih temperatur, ki povzročajo taljenje kamnin. Te vroče, raztopljene in posledično lažje kamnine zaradi konvekcijskih tokov vdirajo proti Zemljinemu površju in povzročajo povišano temperaturo zgornjega dela plašča oziroma astenosfere². Tokovi torej pospešujejo premike tektonskih plošč in so tisti, ki povzročajo

MAKARONEZIJA IN NE MIKRONEZIJA OZIROMA MELANEZIJA!

Morda bi na tem mestu omenila, da madeirski arhipelag, poleg Azorov, Kanarskih ter Zelenortskih otokov, uvrščamo pod t. i. Makaronezijo, skupino vulkansko nastalih otokov v Atlantskem oceanu. Razdeljena je med tri države, in sicer Portugalsko (Azori in Madeira), Španijo (Kanarski otoki) ter danes samostojne Cape Verde (vse do leta 1975 so bili portugalska kolonija). Madeira je danes avtonomna regija,

¹ Litosfera je zunanji kamninski ovoj Zemlje, sestavljen iz Zemljine skorje ter zgornjega, zunanjega trdega dela Zemljinega plašča.

ki spada pod portugalsko upravo, vendar ima lastno vlado, zakonodajo in administracijo. S površino 741 km² oziroma 57 krat 22 km je razdeljena na 11 občin ter glavno mesto Funchal. Arhipelag, ki ga sestavljajo še otok Porto Santo, otočje Desertas ter Selvagens, se nahaja približno 520 km od zahodnega dela Afrike, 500 km severno od Kanarskega otočja ter 1000 km jugozahodno od Lizbone. Sama etimologija imena je grškega izvora, zložena iz prvega dela, makaron, ki pomeni srečen oziroma blagoslovljen, ter nesoi, ki pomeni otok. Prevedemo ga lahko v »blagoslovljene otoke«. Otok skupaj s Porto Santom po zadnjih ocenah šteje 260.000 prebivalcev (od katerih jih večina živi na Madeiri, od te večine pa približno polovica v Funchalu), kar je približno toliko, kot jih danes biva v Ljubljani. Le okoli 4500 prebivalcev beleži Porto Santo, skoraj dvakrat toliko, kot je naseljenih v Občini Kostanjevica na Krki. Porto Santo, pogosta počitniška destinacija Madeirčanov, predstavlja popolno nasprotje Madeire, saj ima samo nekaj golih vulkanskih hribov in 9 km dolge čudovite peščene plaže. V glavnem mestu Vila Baleira naletimo na hišo slavnega pomorščaka Kristofa Kolumba, ki je na otoku nekaj časa živel s svojo izvoljenko Filipo.

Za ljubitelje pravega dopustniškega ležernega ležanja na peščenih plažah Madeira verjetno ne predstavlja prve izbire med popotniškimi destinacijami, saj je obala skalnata in strma. Po drugi strani pa je izredno privlačna za ljubitelje lepih panoram in v fotografski objektiv ujetih trenutkov. Na vulkanskih tleh se je razvila izjemno rodovitna prst, vendar so kmetijske površine zaradi razgibanega in goratega reliefa ter pomanjkanja ravnih površin na terasah na več nivojih. Na nižjih nadmorskih višinah uspeva predvsem sladkorni trs, različna zelenjava, vinska trta, bananovci, katerih sadeži so manjši in izrazitejšega okusa, in še marsikaj drugega. Podnebje je po Koppsovi klasifikaciji mediteransko, z bistvenimi razlikami med južnim in severnim delom otoka – predvsem glede izpostavljenosti soncu, vlažnosti in povprečnih letnih temperatur. Otočje je močno izpostavljeno Zalivskemu toku³, ki prinaša zmerne temperature čez celo leto. Povprečne temperature zraka vzdolž obale so med 15 in 22 °C po nižini ter med 5 in 15 °C v višjih legah. Madeiro sem obiskala oktobra in bila nadvse presenečena, ko je kakšen dan termometer pokazal tudi več kot 30 °C. Tukajšnjim temperaturam je potrebno dodati še precejšnjo stopnjo

vlage v ozračju, ki jo človeški organizem težko prenaša. Več težav imajo posamezniki, ki jim že t. i. suha vročina dela preglavice. Se pa ob tako visokih temperaturah kaj dobro počuti naše razgreto telo, ko ga vode oceana prijetno osvežijo. Pod previsnimi stenami klifov se najde tudi kakšna grobozrnata peščena plaža v različnih odtenkih črne, ki daje otoku edinstven pečat.

Že v obdobju portugalskega razcveta gospodarstva so začeli z gradnjo avtocest, ki so čas potovanja iz kraja v kraj precej skrajšale. Je pa prava adrenalinska preizkušnja vožnja po starih vijugastih

cestah, ki te pripeljejo tudi do manj dostopnih delov otoka, med potjo pa lahko naletiš na neprijetno oviro v obliki manjšega slapa, ki se zliva kar na cesto in s seboj prinaša zmes kamena in prsti.

KRATEK PREGLED ZGODOVINE OTOČJA

Otok naj bi bil pred letom 1419, ko so ga odkrili Portugalci, nenaseljen, a kljub temu poznan med pomorščaki tistega časa. Joao Goncalvesu Zarcu in Vazu Teixeira je leta 1418 med raziskovanjem afriške obale močno neurje prekrizalo načrte in ju zaneslo daleč na Atlantik, do neznanega otoka, ki sta ga v zahvalo za varen pristan poimenovala Porto Santo (sveti pristan). Naslednje leto, tokrat v spremstvu pomorske odprave, ki jo je financiral Henrik Pomorščak, sta se odločila nadaljevati raziskovanje »v meglo zavitega kopnega« na obzorju. Pristala sta na čudovitem otoku, v celoti pokritem z gozdom lovorikovca, ki se je kopal v izobilju vode. Kaj kmalu se je začela kolonizacija. Prihajali so ladijski kapitani s svojimi družinami, posamezniki iz vrst plemstva ter ljudje z dna družbene lestvice. Nadaljevali so s krčenjem subtropskega gozda in teren pripravljati za kmetijske površine. Za namakanje so začeli postavljati številne kanale za vodo – levade⁴, po katerih so se pretakale velike količine tega bogastva iz severnih in zahodnih v južne dele otoka. V začetku druge polovice 15. stoletja se je na prvih zemljevidih ter v dokumentih že uporabljalo ime Ilha da Madeira, namenjeno gostemu subtropskemu deževnemu gozdu Laurisilva (pragozd endemičnih vrst, dreves zimzelene lovrove družine), po katerem je Madeira pravzaprav poimenovana (Madeira po portugalsko pomeni les). Pred prihodom prvotnih prebivalcev je pokrival celoten otok, danes pa ga je na jugu ostalo še nekaj malega, medtem ko je na severu bolj ohranjen. Gozd naj bi po zadnjih podatkih predstavljal še okoli 20 % površja in spada na seznam naravne dediščine UNESCO. Ko sem se sprehajala po poteh levad, med ostanki pravljice nega gozdnega sveta, sem se počutila

MADEIRSKI ARHIPELAG

| VIR: MADEIRA.ATLANTIC-ISLANDS.COM/

2 Astenosfera je mehka, počasi premikajoča se plast v zgornjem delu Zemljinega plašča, na kateri plava trdna litosfera.

3 Zalivski ali Severnoatlantski tok je eden izmed pomembnejših morskih tokov in del severnoatlantskega tokovnega območja. Je v območju zmernih geografskih širin severne polobe in se v površinski vodni plasti, podobno kot zrak v anticikolu, giblje v smeri urinega kazalca.

4 Levade so vodni kanali, prvotno namenjeni namakanju polj sladkornega trsa, danes pa imajo velik turistični pomen. Nastale so zaradi potrebe po večjih količinah vode, ki so jo iz zahodnega ter severozahodnega dela otoka pretovarjali na bolj sušen jugovzhod. Začetki gradnje teh akveduktov so iz šestnajstega stoletja, obdobja, znanega po portugalski kolonizacijski nadvladi. Mnogo jih je dobesedno na »koncu sveta«, vrezanih na skrajni rob gorovja, ta pa zahtevajo posebno pazljivost pohodnikov. Celoten sistem je zelo razvejan in naj bi obsegal več kot 2.170 km levad, ki med drugim omogočajo neverjetno omrežje pešpoti. Speljane so skozi gozdove, med nasadi bananovcev in cvetja, nekatere pa vodijo tudi skozi manjše vasi.

kot Alic v čudežni deželi. Manjkalo je samo še kakšno bajeslovno bitje po imenu Madeiranos, ki bi mi razkrilo vse skrivnosti preteklih stoletij. Pridelava pšenice, ki je do 15. stoletja predstavljala glavni izvozni artikel otoka, je upadla in kriza je Henrika Pomorščaka prisilila, da je začel uvajati druge kulture. Pomanjkanje sladkorja v Evropi, ki je bil za tisti čas redka, vendar še kako priljubljena začimba, je sprožilo dodatno povpraševanje in na otoku ponovno zagnalo pridelavo. Konec 16. stoletja je sledila krajša španska nadvlada, v štiridesetih letih 17. stoletja pa se je Madeira vrnila v portugalske roke. V času Napoleonovih vojn so jo (1801–1814) zasedli Angleži, ki naj bi ponujali zaščito pred Francozi, in v tem obdobju je število prebivalstva spet naraslo. V poznem 19. stoletju je postala priljubljena zimska turistična točka. Prihajali so največ prebivalci Severne in Zahodne Evrope, ki še danes predstavljajo glavnino tujih obiskovalcev. Ne čudi me, da se nekateri upokojenci v hladnejši polovici leta umaknejo na sončen mediteranski otok, ki je v primerjavi s turobnim vremenom pri njih doma prava milina. Stanovanja doma dajo v najem in s pokojninami, ki so za madeirski standard precej visoke, lagodno živijo. Zanimivo je, da se je angleška tradicija s posebno toaletno v večernih urah ter popoldanskim pitjem čaja ob dobro založeni mizi vsega okusnega v kakšnem izmed hotelov ohranila do danes.

Na otoku je živel kar nekaj evropskih pomembnežev. Med njimi zadnji avstroogrski cesar Karel I.5, ki je bil po razpadu monarhije in dveh neuspelih poskusih osvojitve ogrskega prestola pregnan na Madeiro. Že leto po prihodu leta 1922 je zaradi šibkega zdravja podlegel pljučnici, star je bil komaj 35 let. Po demokratičnem prevratu na Portugalskem leta 1974 je otok 1. julija 1976 dobil politično avtonomijo. Že od samih začetkov osvajanja novega sveta in Zahodne Indije je bila Madeira pomembna postaja na potovanjih in nekakšna vmesna postaja za pretovarjanje sužnjev iz Afrike. V 16. stoletju, ko je t. i. sladka sol predstavljala glavno silo otoškega gospodarstva, naj bi kar 10 % prebivalstva predstavljali ravno sužnji.

FUNCHAL – GLAVNO IN NAJVEČJE MESTO

Nosi ime po zdravilni rastlini koper (= funcho), ki je do prihoda prvih

naseljencev bogatil gozdove v okolici. Mesto ima pristaniško lego, naravno obliko geološkega amfiteatra pa na tri dele kosajo hudourniške reke, ki se izlivajo v Atlantik. Prestolnica kot taka ni nič posebnega, bolj privlačen je le stari del mesta (Zona Velha), obdan z bivšimi ribiškimi hišami, od katerih so nekatere spremenjene v restavracije in bare, druge v trgovine s spominki in galerijske prostore. Posamezne dele mesta med seboj povezuje Avenida do Mar, promenade ob pristanišču, ki je od lanskega leta »bogatejša« za kip Cristiana RONALDA. Na skulpturo, ki nima pretirane umetniške vrednosti, je nogometaš izredno ponosen, saj naj bi, če že drugega ne, bil bronasti odlitek celo lepši, kot je sam v resnici (nemogoče, kajne?). Eden izmed dražjih izvoznih artiklov Madeire, ki na prvi pogled deluje samovšečno, morda celo arogantno, pa je za domačine pravi ponos. Z iskrico v očeh govorijo o njegovem velikem srcu in dobroti, posebej takrat, ko se na otoku pripeti kakšna naravna katastrofa.

V mestu me je najbolj očarala stolnica, ena redkih stavb, ki je vse od začetka kolonizacije ostala nedotaknjena. Madeirčani tudi pri gradbenem materialu izkoriščajo, kar jim otok ponuja. Za gradnjo cerkve so uporabili temno vulkansko kamnino, ki ob pravi svetlobi pokaže svoje skrite rdečkaste nianse in z belino ostalega dela tvori lepe barvne kontraste.

POGLED NA ULICO FUNCHALA Z OSTANKOM DREVES LOVORIKOVEGA GOZDA

Obisk Botaničnega vrta Jardim botânico je pravi naslov za ljubitelje rož, bujnega zelenja in eksotičnega rastlinja s celega sveta. Biotska pestrost je posledica ugodnih podnebnih pogojev, ki omogočajo rast tako tropskih rastlin, ki so glede določenih klimatskih dejavnikov bolj zahtevne, kot tudi kaktusov, ki jih je iz tega vidika manj komplicirano gojiti. Na poti do starega mestnega jedra sem se ustavila na Marcadi dos Lavradores, glavni mestni tržnici, kjer branjevke, kmetje in ribiči s celega otoka ponujajo najrazličnejše reči. Prostor vrvi od življenja, pisanih barv ter ponudbe. Prodajalci sadja vam z največjim veseljem ponudijo košček sladkega manga ali pasijonke in vas tako poskušajo prepričati, da je njihov sadež res najboljši. Pasijonka, na katero so domačini prav nori, je najbolj priljubljen okus madeirskih brezalkoholnih in alkoholnih pijač, sladoleda in jogurtov. Še danes se mi pocedijo sline, ko pomislim na strnjenko s sirupom in peškami marakuje. Bon appétit! V kletnih prostorih ribiči ponujajo sočne kose tune ali jegulji podobne globokomorske roparice, črnega morskega meča, z velikimi izbuljenimi očmi ter ostrimi čekani. Pravi hudobni lik iz animiranega filma predstavlja največjo specialiteto med ribami – espado. Ocvrtemu fileju na madeirski način dodajo še ocvrto banano ali pasijonko, kuhan krompir ter vrtno zelenjavo. Nenavadna kombinacija naj bi združevala prav vse okuse, na katere pa se mora posameznik navaditi.

ESPADA, OCVRTI FILE ČRNEGA MORSKEGA MEČA Z OCVRTO BANANO, KUHANIM KROMPIRJEM TER VRTNO ZELENJAVO

Priljubljena izletniška točka za obiskovalce Funchala je hrib Monte, na katerem so postavili cerkev Naše gospe iz Monta, ki je zaščitnica otoka. Vsako leto 15. avgusta se na praznik Marijinega vnebovzeta odvijata romanje, ko

se verniki poklonijo Mariji, tako da po kolenih premagajo nekaj deset stopnic do tabernaklja na visokem oltarju. V bližini se nahaja tudi prekrasen javni vrt Jardim do Monte.

Na poti navzdol lahko obiskovalci izkusijo slavno vožnjo Monte Tobogan. S sanmi iz pletenega šibja, pričvrščenih na nekakšne lesene smuči, se spustiš po ozkih, tlakovanih ulicah do Funchala. Prevoz, ki so ga uporabljali v preteklosti, je danes del turistične ponudbe. Pri vožnji sodelujeta dva voznika v belem, ki skrbita za usmerjanje in zaviranje sani. Oblačila so na las podobna tistim z začetka prejšnjega stoletja. Moški si pred startom nabirajo moči v lokalni krčmi, s šilcem žganja v eni ter cigareto v drugi roki. Ernest Hemingway je doživetje s sanmi opisal kot odlično razvedrilo. Najbrž je tudi sam pred spustom stopil v gostišče na kozarček. Šalo na stran, spust s sanmi vsekakor predstavlja eno od zanimivih doživetij Madeire in fantje turiste prevažajo s polno paro.

PREDPRIPRAVE VOZNIKOV NA SPUST PO TLAKOVANI ULICI IZ MONTA DO FUNCHALA

CAMARA SE LOBOS – VONJ PO RIBAH, BARVI IN CIGARAH

Ribiška vasica, deset kilometrov oddaljena od Funchala, je izhodišče, da po dodatnih desetih kilometrih pridemo do drugega najvišjega klifa v Evropi, imenovanega Cabo Giaro. S svojimi 580 metri res vzbuja strahospoštovanje. Kraj je središče lova na morskega meča, znan tudi po tem, da ga je rad obiskoval Winston Churchill, ki se je na Madeiri predajal raznovrstnim užitek. Popoldneve je velikokrat preživel v kavarni, ki še danes nosi njegovo ime, večkrat pa je s cigaro v ustih in čopičem v roki prenašal bližnje motive na slikarsko platno.

V zalivu plovila čakajo na svoje lastnike, da jih osvobodijo in popeljejo v

svet, vzdolž пристanišča pa se ribiške hiše stopničasto dvigajo v pobočje vzpetine. V ležernem vzdušju ribiči popravljajo svoje barke, pod palmo pa črn kosmatinec čaka na sončni zahod. Nasproti kapele, posvečene svetemu Nikolaju, zaščitniku romarjev, si domačini v živahnejših tonih popoldneve krajšajo z igranjem kart.

WINSTON CHURCHILL V CAMARA DE LOBOS

| VIR: WWW.DAILYMAIL.CO.UK/TRAVEL/ARTICLE-2031063/CHURCHILLS-MADEIRA-TEA-TRADITION-REIDS-PALACE-HOTEL.HTML

DOMAČINI SE KRATKOČASLJO OB IGRANJU KART

SANTANA – PRAVLJIČNA DEŽELA MINIATURNIH ŽIVOBARVNIH HIŠK

Santana je poznana po živobarvnih hiškah, ki predstavljajo enega bolj prepoznavnih likov Madeire. Pojavljajo se tako na razglednicah kot v turističnih vodnikih. Tradicionalne trikotne hiške v barvi lesa in krite s slamo predstavljajo skromne bivanjske prostore nekdanj živečega kmečkega prebivalstva. Sestavljene iz podstrešnega dela, namenjenega shranjevanju pridelka, ter pritličja, kjer so prebivali. Danes je nekaj hišk prenovljenih ter prebarvanih v živo rdeče-modro-bele barvne odtenke.

MODERNIZIRANA RAZLIČICA TRIKOTNIH HIŠK V SANTANI

Na poti iz Santane, mimo Porta da Cruz ter Machica, se severovzhodni del otoka zoža v Rt sv. Lovrenca. Hoja po dolgem jeziku, ki mu ni ne konca ne kraja, lahko traja več ur in te ob žgočem soncu kaj hitro utruji. Nagrada pa je pogled na previsne stene ter rumeno-rdeče barvne odtenke vulkanskih kamnin, ki so nastajali ob hlajenju lave. Res nekaj enkratnega.

CURRAL DAS FREIRAS – V ZAVETJU TIŠINE

Curral das Freiras ali nunsko zavetišče je kraj, kamor naj bi se nune iz samostana sv. Klare umaknile pred pirati, ki so leta 1566 napadli Funchal. Kasneje so vas, ki se je ohranila do danes, zapustile. Idilično naselje v dolini, nad katero se kot stražarji dvigajo nazobčani vrhovi, je bilo do šestdesetih let prejšnjega stoletja dostopno samo po vijugasti pešpoti. Danes, ko ga s svetom povezuje cesta, speljana skozi predor, se zdi stara pot, ki je vrezana v strmo, kamnito pobočje, res srhljiva in spominja na zloglasno bolivijsko cesto smrti. Vasica je znana po kulinarčnih dobrotah iz kostanja, ki porašča okoliška pobočja. Lokalne specialitete so kostanjeva juha, liker (licor de castanha) in sladek kostanjev kruh. Sopa de castanha oziroma kostanjeva juha je enolončnica, ki ji poleg zelenjave in kakšnega koščka mesa dodajo tudi kostanj in jo s tem osladijo. Skupaj z bolo do caco, madeirskim česnovim kruhom, lahko nasiti še tako lačnega potopnika. Ponudba Madeire je res raznovrstna in vsak obiskovalec tukaj najde nekaj

EDEN IZMED POGLEDOV NA RTU SV. LOVRENCA

POGLED NA VASICO CURRAL DAS FREIRAS Z RAZGLEDNE TOČKE EIRA DO SERRADO, 800 M NAD MORJEM

zase. Pod krošnjami dreves v enem od parkov srkaš kavico, namakaš noge v oceanu, iz zvočnika odmeva počasni, s čustvi poln fado. Nekaj deset minut kasneje si že v popolnoma drugačnem okolju. V dolini Ribeiro Frio degustiraš tipično otoško pijačo poncha (sok sveže limone ali pomaranče z rumom in medom) ali pa se vzpneš na tretjo najvišjo goro Madeire, ki s svojimi 1818 metri predstavlja poseben izziv. Strma cesta se vije med gozdovi evkaliptusa in lovorikovca, na nekaj sto metrih nadmorske višine te presenetijo megla, oblaki ali dež. Ko dosežeš vrh, ki se koplje v soncu, se prepustiš lepim panoram-

skim pogledom v dolino ali na gorske grebene z vrhovi, ostrimi kot britev. Ob jasnih dnevih se pogled ustavi na Pico do Ruivo (1861 m), najvišji točki Madeire, zelo priljubljeni med pohodniki. Obiščeš obširno travnato, z bodičevjem poraslo planoto Paul de Serra, kjer vetrne turbine narekujejo svoj umirjeni ritem in voda skozi prepustno kamninsko osnovo polni sistem levad, ki se tukaj zgublja v različnih smereh ter ponujajo možnosti izbire poti. Odpravi se na tisto, ki se ti v danem trenutku zdi najboljša. Tako kot v življenju.

| TAMARA ZAKŠEK

In memoriam Milan Herakovič

MILAN HERAKOVIČ | FOTOARHIV: OBČINA KOSTANJEVICA NA KRKI

Vsakdo med nami v življenje vstopi sredi predstave in sredi predstave tudi odide. Žal ne bomo nikoli mogli razumeli, zakaj nekateri odhajajo mnogo prej, takrat ko je njihova predstava še v polnem žaru.

Kar naenkrat nas je tiho in nepričakovano sredi polnega optimizma zapustil Milan Herakovič, nekdanji dolgoletni gostilničar, predsednik krajevne skupnosti, občinski svetnik in častni meščan Kostanjevice na Krki.

Če lahko za koga rečemo, da je bil popolnoma predan svojemu domačemu kraju, potem to velja za Milana Hera-

koviča. Zadnjih trideset let skoraj ni bilo projekta ali prireditve, kateri ne bi dal svojega pečata. Majhno mestece, ki ga je znal tako lepo opisati in o katerem je govoril s toliko ljubezni, je bilo zanj središče sveta. Trudil se je, da je vse, o čemer je govoril, tudi uresničil. Zavedal se je, da so možnosti razvoja Kostanjevice neomejene, a da lahko v danem trenutku storimo samo toliko, za kolikor si bomo prizadevali vsi. Velikokrat je poudaril, da smo si ljudje podobni v besedah, a se razlikujemo v dejanjih. Njegova dejanja in njegove vodstvene sposobnosti so dobile

poseben pomen, ko je bil med leti 1994 in 2006 predsednik krajevne skupnosti Kostanjevica na Krki. V tem obdobju je Kostanjevica doživela velik razcvet, začeli so se številni odločilni razvojni projekti, uspelo mu je vzpostaviti tudi dober odnos s takratno skupno občino Krško. Vse to se je še posebej odrazilo v času, ko je Kostanjevica na Krki praznovala 750-letnico prve omembe v pisnih virih. Mesto na otoku je dobilo novo podobo, zgrajena je bila čistilna naprava, tekli so odločilni pogovori o realizaciji obvoznice. Kostanjevico je takrat obiskalo nešteto politikov, gospodarstvenikov in umetnikov, stala se je široka mreža poznanstev. Milan je bil gonilna sila vsega tega, nikoli ni obmiroval, nikoli ni zamudil priložnosti, da je Kostanjevico predstavljal kot slovenski biser. V njem in njegovih sodelavcih pa je hkrati vedno močnejše tlela tudi misel na samostojno občino. Odprl je nešteto vrat, zavrtel nešteto telefonov, gostil nešteto vplivnih politikov in vztrajno peljal Kostanjevico k odločitvi, da poskuša ponovno vzpostaviti svojo lokalno upravo. Neskončno srečen in ponosen je bil, ko so krajanji z velikim odstotkom glasov potrdili dolgoletne sanje in izglasovali novo občino. Aktivno se je kot svetnik vključil tudi v prvi mandat občinskega sveta. Vedno in povsod je iskal izzive, nobena naloga zanj ni bila pretežka ali neizvedljiva. Dejal je, da kdor hoče nekaj narediti, že najde pot, a kdor noče ničesar narediti, vedno najde izgovor. Velikokrat je na svoji poti naletel tudi na nasprotovanja, toda zavedal se je, da ni nujno, da ljudje tisto, kar delaš, odobravajo, kajti pogosto šele čas pokaže, da je bilo tisto, kar si delal, dobro za vse.

Za vse, kar je storil za Kostanjevico, sta mu priznanji namenili tako občina Krško kot občina Kostanjevica na Krki. Leta 2007 je postal častni meščan mesta Kostanjevica na Krki in prejel mestni ključ, ročno kovano, nekoliko povečano kopijo spainheimskega mestnega ključa iz srednjega veka. Milan Herakovič bo za vedno ostal v našem spominu kot človek, ki je odločilno oblikoval sodobno podobo otoškega mesta in občine Kostanjevica na Krki.

| MELITA SKUŠEK

In memoriam Miloš Kovačič

MILOŠ KOVAČIČ | FOTOARHIV: **OBČINA KOSTANJEVICA NA KRKI**

Sredi zime je v 82. letu starosti umrl dolgoletni direktor tovarne zdravil Krka iz Novega mesta in častni meščan Kostanjevice na Krki, Miloš Kovačič.

Miloš Kovačič je bil eden najuspešnejših poslovnih mož v naši državi in svetovljan, ki je poznal in prepotoval ves svet in hkrati vse življenje ostal zvest svoji Dolenjski, Šentjernej in svojim prijateljem. Novica o njegovi smrti je s svojo sporočilnostjo, da minljivost ne prizanaša niti največjim, predramila tudi našo Kostanjevico na Krki. Miloš Kovačič je bil predsednik Organizacijskega odbora praznovanja 750-letnice prve omembe mesta Kostanjevica v pisnih virih. Prav na njegovo spodbudo pa je predsedovanje Častnemu odboru

sprejel tedanji predsednik države Milan Kučan. Za tako pomembnega in s stoterimi obveznostmi zaposlenega moža, kot je bil direktor Krke, bi bilo lahko predsedovanje takemu krajevnemu odboru le obljuba na papirju. Mi domačini, ki smo takrat snovali najbolj smelega načrta praznovanja in oživljanja Kostanjevice na Krki, smo spoznali, da je bil Miloš Kovačič tudi mož beseda in naš resnični prijatelj. Ko smo mu prvič predstavili program, ki naj bi ga realizirali v dveh letih, je postrani pogledal in pribil odločno, kot je znal samo on: »To pa ni tako malo. Vi tega ne boste spravili skupaj, če vam ne pomagamo. Za uresničitev programa je potreben denar in veliko volje.« Nismo imeli veliko denarja,

imeli pa smo medsebojno zaupanje in neizmerno voljo, ki nam jo je vlila prav njegova podpora. Pogosto je prihajal v Kostanjevico, se zanimal kako poteka delo, pozno v noč bentil, če se mu je zdelo kaj narobe in nas opogumljal ter pomagal z nasveti, kadar smo se znašli pred dogodki državniskega obsega, ki jim v svoji amaterski vnemi nismo bili kos. Lahko bi nizali številne spomine na tiste lepe dni in rekli stokrat hvala za vse, kar je pripomogel ob več kot 25 dogodkih v času praznovanja. Na zaključni slovesnosti praznovanja smo se mu zahvalili s podelitvijo najvišjega priznanja ključ mesta Kostanjevica in z nazivom častni meščan.

Miloša Kovačiča smo spoznali v času, ko je bil »veliki gospod general'c«, kot so mu rekli Krkaši. Takrat, ko so ga na vsakem koraku obkrožale trume prijateljev, pomembnežev in lepih deklet. Dosegel je vse, kar si je zastavil in prišel v leta, ko se tempo življenja umiri. Ko se je njegov korak upočasnil in je ostal samo še Miloš, je postajal svet okoli njega vedno bolj tih. Tudi njegova hiša v Kostanjevici je postajala samotna in prevelika, dokler je ni dokončno zapustil in odšel v Ljubljano k družini. Le tu in tam so ga še videvali med svojimi starimi prijatelji.

Z našim Milanom smo še pred dobrim letom kovali načrte, kako ga bomo povabili v Kostanjevico in ob cvičku in pečenem krompirju obujali spomine. Zdaj sta oba z Milanom nekje tam daleč med zvezdami. Vemo, da sta se našla in tam onkraj minljivega spet prijateljujeta. Obljubili smo si, da bomo skupaj praznovali tudi 800-letnico Kostanjevice na Krki. Zagotovo pridemo za njima in tudi narasla Krka nam ne bo zalivala veselja, da smo spet skupaj.

Od vsega na tem svetu bodo za nami pustila sled ostala samo dejanja. Miloš Kovačič je ljubil življenje in življenje ga je ljubilo. Znal je biti velik in preprost, predvsem pa je znal deliti svojo moč in vpliv tudi med prijatelje in domače kraje, ki jih ni nikoli pozabil. Ohranili ga bomo v lepem spominu in s hvaležnostjo za vse, kar smo lahko naredili in preživeli skupaj.

| ANICA ŽUGIČ

In memoriam Kmečki hram

Vse. No, marsikaj. Marsikaj so posamezniki in ustanove organizirali v kostanjeviški gostilni Kmečki hram. Tako so v tej hiši obiskovalci različnih dogodkov poslušali, kako svet vidi in spreminja popotnik in mirovnik Tomo Križnar. Na Salomonovih otokih deluje slovenski misijonar Drago Ocvirk in kako mu gre tam delo od rok, je pripovedoval številnemu občinstvu v Kmečkem hramu. Tradiciji zvesti domačini iz Kostanjevice na Krki, Oštrca, Malenc in Orehovca so v tej hiši obudili spomin na koledovanje treh kraljev. Pisatelj Miljenko Jergovič je, sedeč nekega večera v tukajšnji gostilni, skozi svoja razmišljanja o novejši zgodovini Balkana nastopil proti vojni in proti teptanju svobodnega duha. Lokalni vinogradniki, izdelovalci suhih mesnin in drugi častilci in poznavalci tradicionalne hrane so pripravili več dobro obiskanih prireditev v čast domačim kolinam, vinu kruhu in »suhemu sadju«. Bil je tudi dan, ko

je Igor Omerza brskal po sledih Udbe v domačih slovenskih in zamejskih logih. Ob drugih priložnostih so prišli umetniki in gostilna je postala za nekaj časa razstavišče slik. Na galerijo spominja, npr. tudi predstavitev koledarja z risbami domačinke Janje Baznik. Včasih so se zbrali fotografi in tisti, ki so prišli gledat razstave. Prihajali in recitali so pesniki, ki častijo različne svoje domovine.

Tako so se tukaj stekala številna pota vesoljstva, po katerih stopajo ljudje, ki govorijo različne jezike, molijo različnega Boga, redijo prašiče, ljubijo in zavračajo isto svojo narodno zgodovino, pridelujejo vino, družbi kažejo ogledalo, pišejo stihe, sanjajo o lepem življenju in živijo boljše zaradi svojih sanj, pristopijo z dobrim namenom, pozdravijo in so veseli pozdrava. Gostilničar Toni Žulič je bil ves čas nekako zraven, gostitelj in vendar nemalokrat tudi tihi, a prepoznavni član kulturniškega omizja.

Kmečki hram je, potem ko je Kostanjevica na Krki izgubila svoj kulturni dom, zadnjih nekaj let uspešno prevzel vlogo kulturnega doma. Osnovna šola Jožeta Gorjupa z svojimi velikimi prostori je po padcu krajevnega kulturnega doma pač prvi kostanjeviški kulturni dom, kmečki hram z manjšimi kulturniški omizji je bil manjši, a še vedno nekakšen kulturni dom.

Kmečki hram je zdaj zaprt. Tako v Kostanjevici na Krki hiše zapirajo vrata, vrata, ki se jih drži patina nekega časa, ki očitno nezadržno polzi med prsti in skozi zavest tukajšnjih ljudi. Koliko je tukaj še takih starih vrat? In katera bodo zadnja?

Mogoče pa vprašanje lokalno sploh ni pomembno. In mogoče so vse krajevne molitve uprte v nova vrata. Za katerimi bodo omizja ali pa tudi ne bo omizij, ki so si jih znali in smeli sestaviti v Kmečkem hramu.

| MARTIN LUZAR

MILJENKO JERGOVIČ, MAJ 2013 | FOTO: MATEJ JORDAN

ZAKAJ ODLOČATI DRUGAČE?

Najbolj znanega slovenskega filozofa Slavoj Žižka so vprašali, kaj je po njegovem mnenju filozofija. Odvrnil je, da filozofija ni mlatenje prazne slame ali iskanje večnih resnic, ki so tako ali tako nedosegljive. Filozofija je po njegovem mnenju dosti bolj skromna veda. Raje se vpraša po tem, kaj mislimo, ko nekaj izrečemo – torej z našo predstavo o tem, kako deluje svet. Namesto, da bi filozof vprašal, ali smo svobodni ali ne, se bo raje vprašal, kaj pomeni biti svoboden ali kako razumemo pojem svobode.

Živimo v času, kjer so trg, tekmovanje, individualizem, rast in izkoriščanje postale naravne danosti. Kot filozofi se vprašajmo, kaj mislimo s tem, ko rečemo, da so to postale naravne danosti. V miselni vaji bomo za začetek ločili dva pojma, naravno in družbeno. Vprašajmo se kaj je narava. Za nekatere ljudi so narava gozdovi, za druge je narava vir življenja, za tretje preživetje in za zadnje način življenja. Vsem idejam so skupni pojmi cikličnost, dolgoročni vzorci in nekaj, kar je le stežka spremeniti in ukrotiti. Družbo in kulturo pa na drugi strani sestavljajo jezik, orodja, vera, umetnost, organizacije, ideje, družina, itd. Z orisom teh dveh pojmov smo prišli do protislovja. Kako so lahko torej ideje kot so trg, tekmovanje, individualizem razumljeni kot nekaj naravno danega, čeprav so družbeno zgrajeni ter pogojeni z ekonomskimi, medijskimi, znanstvenimi ali tehnološkimi razmerji moči. Odgovor se glasi: ideologija. Ideologija je torej skupek praks in idej o našem vsakdanjiku, ki se kažejo kot nekaj naravnega.

Da pa nas ne bodo obtožili filozofiranja, se raje osredotočimo na praktično raven. Družba v kateri živimo je postala skupek atomov, ki so ločeni drug od drugega – vsak je postal svoje sreče in zla kovač. Sosej ni več brat sosedu – drug drugemu umikamo pogled in roko. Neenakost, vojne, ekološke težave, rasizem, korupcija, brezsmiselnost, stagnacija in brezposelnost. Ko se vprašamo po izvoru vseh težav, dobimo različne odgovore. V Svetem pismu se nahaja odlomek, ki pravi: “Varujte se lažnih prerokov, ki prihajajo k vam v ovčjih oblačilih, znotraj pa so grabežljivi volkovi. Po njihovih sadovih jih

boste spoznali. Se mar grozdje obira s trnja ali smokve z osata? Tako vsako dobro drevo rodi dobre sadove, slabo drevo pa slabe. Dobro drevo ne more roditi slabih sadov in slabo ne dobrih. Vsako drevo, ki ne rodi dobrega sadu, posekajo in vržejo v ogenj. Po njihovih sadovih jih boste torej spoznali” (Matej 7, 15–21). Ali: “Vstali bodo namreč lažni kristusi in lažni preroki in bodo delali velika znamenja in čudeže, tako da bi zavedli celo izvoljene, če bo mogoče” (Matej 24, 24).

Kot filozofi se vprašajmo, kje za vruga je vzrok vseh teh težav. Zgornji odlomek svetega pisma nam da razumeti, da se v kriznih obdobjih ponujajo hitri odgovori in prazne obljube, ki pa rodijo slabe sadove. Srž težav ni v tujcih, lenobi, nesposobnosti ljudi, človeški naravi ali verstvih. Osredotočimo se raje na institucije, ideologijo, vpliv kapitalističnega sistema na posameznika, pomanjkanje vizionarstva in napačne predstave o vzroku težav. Eden izmed vzrokov je predstavniki sistem. Vsaka štiri leta se sprehodimo do škatle, kjer oddamo svoj glas stranki, ki naj bi nam omogočila nove zaposlitve, obraze, ki izžarevajo zaupanje in gospodarsko rast. Preroki prodajajo svoje zgodbe v različnih paketih za različne ljudi, a vzgib vseh zgodb je isti. Za njimi se skrivajo privatni interesi, napačno razumevanje težav, korupcija in častihlepnost. Vse to pa omogočajo institucije, ki vodijo družbo in v njej vidijo posameznika kot atom, ki se prebija skozi ovire do zmage. Želja vsakega posameznika je tudi slediti modnim, kulturnim in življenjskim trendom, ki jih narekujejo korporacije. Umetne potrebe so ustvarile potrošnika, katerega življenjski cilj se je narcisoidno sprehajati po modni pisti in iz nje upogniti vsako hrbtenico, ki skuša stati vzravnano naproti meduzinem nasmehu. Človek je družabno bitje in večina nas je odrasla v družini, ki jo je vodil eden izmed staršev ali oba. Tako kot v družini, poznamo tudi v družbi voditelje/ice in predsednike/ce organizacij, društev, občin in držav. Voditelji so osebe, ki so odgovorni, so si pridobili naše zaupanje in želijo krmariti ladjo ter jo pripeljati na cilj. Ne mečimo vse v isti koš, tudi v Sloveniji se najdejo voditelji,

ki krmarijo barko v pravo smer, ampak imajo več težav s svojimi mornarji, saj eni veslajo v napačno smer, drugi pa lovijo slab veter. Obe skupini imata svoje želje in ne vidita ali celo nočeta videti, da kapitan vodi ladjo v dobro vseh in ne v zadovoljstvo samo enim.

Pravijo, da osel stopi na led samo enkrat. Žal smo mi na tem testu dobili negativno oceno že večkrat. Čas je, da se začnemo učiti. Pred nami je odločitev, ali se bomo naučili drsati, ali bomo stopili dol z ledu, ali pa bomo stali na ledu dokler ta ne počni.

Dokler bodo naši glasovi pogojeni s tujimi vrednotami, ki nimajo vrednosti, bomo na koncu postali evropska provinca tretjega sveta. In ko bomo videli, da so življenje in svet, v katerem živimo, nekaj nenaravnega, potem bodo spremembe možne. Izgubiti nimamo ničesar drugega kakor lastne verige. Ko jih izgubimo pa velikokrat vidimo, da teh verig sploh ni bilo ali pa smo si jih celo nadeli sami. Čas je, da se motiviramo, povemo da zmoremo in odločimo, da želimo spremembe v osebnem življenju, naši skupnosti, delovnem mestu in državi. Demokracija in spremembe so možne samo, če postanemo aktivna javnost, ki si pogleda v oči in skuša glasno opozarjati ter reševati probleme našega vsakdana. Skupnost smo vsil! Naj bo naša pot začrtana na temeljih povezovanja, iskanja rešitev ter kritike.

Le ti in jaz sva človek,
V klasju se obema udirajo koraki,
Obema veter vije mimo prsi.

Skupaj imava osem udov,
Služijo nama v dežju, ko se boriva,
Služijo nama v maju, ko se ljubiva.

Le kdo naju bo razdvojil,
Srce meni, rebro tebi,
Roke nikoli mi ne izpusti.

Oba vidiva obzorje, ki naju kliče,
Ljubezen, Skupno in Svoboda!

| NEJC JORDAN

SOCIALNA DRŽAVA, POTI V REVŠČINO IN POT IZ NJE ...

Redno in z veseljem prebiram prispevke bivšega ustavnega sodnika Andraža Terška. S svojimi prispevki dokazuje, da premore empatijo, da mu je za resnično socialno in pravno državo. Tega ne kažejo ustavni sodniki v sedanjih sestavi, niti pravosodni minister, ne vlada s Cerarjem in še posebno z Mramorjem na čelu. Navedel je podatek uradne statistike, da živi v Sloveniji pod »uradnim pragom« revščine kar 290.000 oseb oziroma 14,5 % prebivalstva. Ker gre za uradni statistični podatek, menim, da je ta številka olepšana in da je stanje slabše. Statistika je pač v domeni vladajočih, ti jo pa uporabijo samo takrat in tako, kot njim ustreza. Socialna država bi morala biti odločitev nacije. Teršek se sprašuje, kako do tega priti, saj kaj takega ni v interesu kapitala, ki usmerja delo vlade in političnih strank. Prav politične stranke so največja ovira na poti do resnične pravne in socialne države. V enem od prispevkov sem navedel nekaj možnih poti, kako do tega priti. A brez spremembe volilnega sistema ne bo šlo. Predlagal sem, da število občin zmanjšamo na 88, vsaka bi imela približno 22.000 prebivalcev, vsaka bi izvolila

po enega poslanca, ostala 2 mandata bi še vedno pripadala predstavnikoma manjšine. Tako bi bila zastopanost mnogo bolj uravnotežena in pravična kot sedaj. Političnim strankam je treba ukiniti apanažo iz proračuna. Ukiniti je potrebno parlamentarne preiskovalne komisije, saj služijo zgolj za poglobljanje razdora med Slovenci. Vpeljati je potrebno več higiene, kar pomeni prepoved kandidiranja tistim, ki so bili pravnomočno obsojeni. Že samo nekaj teh ukrepov bi močno izboljšalo politično higieno in omogočilo več zaupanja ljudi v družbo. In odprlo možnost za izvedbo nujno potrebnih reform. Volitve bi morale biti obveznost in ne zgolj pravica, saj tako ne bi vladala bolj disciplinirana manjšina. Kar se tiče možnosti odločitve nacije, ki jo omenja Teršek, bi po mojem mnenju morali odpreti široko javno razpravo o socialni državi, zdravstvu, notranji politiki, pravosodju, gospodarstvu, izobraževanju, zunanji politiki, obrambi in še o marsičem. Te razprave bi morale biti čim širše zasnovane, končni rezultati potrjeni na referendumu pa bi bili vodilo za vse naslednje vlade. In na ta način izvoljene vlade bi se lotevale bistvenih

reform, skrbele za zmanjševanje stopnje ekonomske in siceršnje neenakosti. Ravno danes sem prebral, da si bo javni sektor izplačal regres, o katerem ogromna večina zaposlenih v gospodarstvu lahko samo sanja. Menim, da si javna uprava tega regresa ne zasluži. Pričakovano ta ustavna neenakost sedanjo sestavo ustavnega sodišča in vlade ne moti. UTD bi bil dober način za zmanjševanje neenakosti. Kot pravilno ugotavlja Pribac, sta realna svoboda in človekove pravice povezana. Konec koncev tudi zaradi tega, ker realna neenakost slabo vpliva na potrošnjo in s tem na gospodarsko rast. Ko se ta krog prekine, ga je zelo težko ali skoraj nemogoče ponovno vzpostaviti.

Za dosego več neposredne demokracije je sedaj trenutek ugoden. Zaupanje ljudi v politike, politične stranke, vlado, pravno državo in v predsednika države je na najnižji stopnji v kratki zgodovini Slovenije. A kot je že bilo napisano, demokracija je sistem, ki omogoča, da nam ni vladano nič bolje, kot si zaslužimo.

| ZDRAVKO PETRIČ

| FOTO: MATEJ JORDAN

PRAZNIK OBČINE
KOSTANJEVICA NA KRKI
petek, 19. avgusta 2016,
ob 19.00 uri
v nekdanji samostanski
cerkvi Galerije Božidar Jakac

Kulturni program z naslovom

DOKLER
GLEDAMO V
BODOČNOST,
SMO MLADI!

bodo z besedo, glasbo in plesom oblikovali:
JAKOB GAŠPIR, MARTA LIPOGLAVŠEK,
GAŠPER RIFELJ, TOM KOBE, TOMAŽ
ČEHOVNIK, TOMAŽ KAVŠEK, ANDREJ ŠOLAR,
DOMEN ANŽLOVAR, PLESNA SKUPINA
HARLEKIN IN PIHALNI ORKESTER
KOSTANJEVICA NA KRKI.

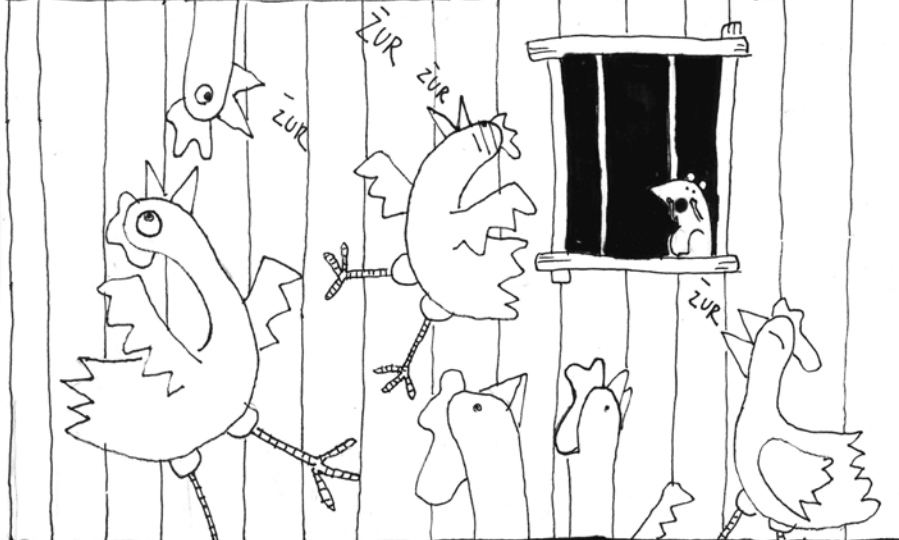
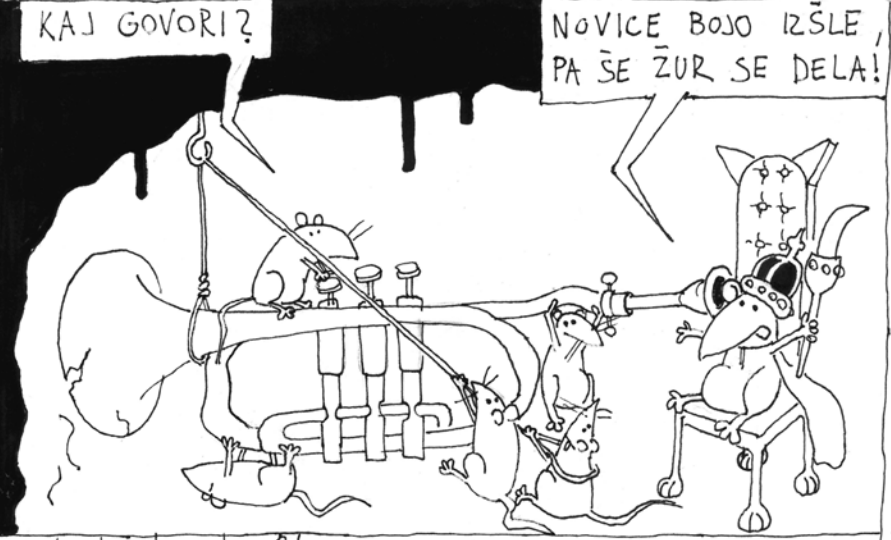
Slavnostni govornik ob 10-letnici
razglasitve samostojne občine
bo predsednik Državnega zbora
Republike Slovenije,
dr. MILAN BRGLEZ

Vabljeni!

NOGAVICE MI BOJO POŠLE,
PA ŠE ŽUL SE MI DELA!

KAJ GOVORI?

NOVICE BOJO IZŠLE,
PA ŠE ŽUR SE DELA!

Program prireditev - avgust 2016

11. 8. ob 9.00	Pohod za člane društva Društvo upokojencev Kostanjevica na Krki	Parkirišče pred Galerijo Božidar Jakac
14. 8. ob 9.00	Cvičkov pohod Planinsko društvo Polom	Parkirišče pred Galerijo Božidar Jakac
17. 8. ob 20.30	Quadriga Consort, koncert, Seviqc Brežice	Galerija Božidar Jakac
19. 8. ob 19.00	Slavnostna seja občinskega sveta	Galerija Božidar Jakac
20. 8. ob 9.00	V tretje gre rado: čebula in med	Mestna tržnica Kostanjevica na Krki
20. 8. ob 9.00	Pletemo pod kostanji: Moja mala odejica	Dvorišče Lamutovega likovnega salona
26. 8. ob 19.00	Otvoritev razstave del donacije duhovnika Antona Vindišarja	Lamutov likovni salon
28. 8. ob 9.00	Romanje k sveti Neži na Kum, maša bo ob 11. uri	
11. 9. ob 15.00	Pa zapojmo eno pa Orehovško	